בס"ד

שנה ה'
פרשת
פנחס
נומער 273

# קרית ברסלב בלעטל

שבת'דיגע תורה
יואל שניצלער

די הייוועי סיסטעם
גרשון קרעמער

א שטיקל פלייש באשמירט מיט גאלד
משה ארי' שניצלער

איך בין מסודר
ישראל דוד העסקעל

צופיצן די בארד פאר די ווייב?
ראש ישיבה שליט"א

היכל הלכה
דומ"ץ ברסלב שליט"א

## א באזוך אין מחנה אילן החיים אש תוקד

קרית ברסלב בלעטל

פרשת פנחס תשפ"ה • 273

**רעדאקטאר**
אברהם הערש וועבערמאן
**רעדאקציע**
אברהם יצחק אייזנער
שמואל בער שניטצלער
שמעון עוזר פערל
**שרייבערס**
משה ארי' שניטצלער
אברהם משה שטראססער
גרשון קרעמער
אהרן קליטניק
ישראל דוד העסקעל
יואל שניצלער
יואל נחמן גלוויבער
ל. וועבערמאן
מ. פאפנהיים
ח. פ. וועבערמאן
ש. טראכטער
ג. פעקעטע
ח. שטיינבערג
ל. סאקס
**ניקוד**
יודא לייב ווייס
**גרעפיקס**
ישראל העסקעל
דאמינאו גרופ

צו אדווערטייזן אדער ארייננשיקן בריוו, קאמענטארן און ענטפערס:
845-379-1161
136-Huschke Rd Hurleyville NY 12747
breslevofficeliberty@gmail.com
דעדליין ארייננצושיקן עדס איז זונטאג 1:00



כל הזכיות שמורות. עס איז נישט ערלויבט צו קאפיען שטיקלעך פונעם בלעטל און צושרייבן פון וואו עס קומט.



## אש תוקד
4

## S&P 500
14

## געשעענישן
49

4 היכל הקודש נייעס

6 פנינים

8 מעשיות פון תפילה

17 סעודה מיטן ראש ישיבה



צו באקומען די קרית ברסלב בלעטל:

אויף פאסט:
718.387.2691
Subscribe@kerenhadfusa.org

אויף אימעיל:
Chizikyomi@rabbiroth.org
Breslevcenter.com
Gilyoines.com

ארץ ישראל:
053.315.6938

קול ברסלב:
212.444.9191
א"י: 0797040066

אידישע שטוב:
212.444.9169
א"י: 0797040069


## זמנים
פנחס כ"ג תמוז

הדלקת הנרות . 08:11
מוצאי שבת ..... 09:41

**מנחה מעריב**
**פרשת מטו"מ 9:20**

אריין אין בעט אריין אין בעט אריין אין בעט
אריין אין בעט אריין אין בעט אריין אין בעט
אריין אין בעט אריין אין בעט אריין אין בעט
אריין אין בעט אריין אין בעט אריין אין בעט
אריין אין בעט אריין אין בעט אריין אין בעט
אריין אין בעט אריין אין בעט אריין אין בעט
אריין אין בעט אריין אין בעט אריין אין בעט
אריין אין בעט אריין אין בעט אריין אין בעט
אריין אין בעט אריין אין בעט אריין אין בעט
אריין אין בעט אריין אין בעט אריין אין בעט
אריין אין בעט אריין אין בעט אריין אין בעט
אריין אין בעט אריין אין בעט אריין אין בעט
אריין אין בעט אריין אין בעט אריין אין בעט
אריין אין בעט אריין אין בעט אריין אין בעט
אריין אין בעט אריין אין בעט אריין אין בעט
אריין אין בעט אריין אין בעט אריין אין בעט
אריין אין בעט אריין אין בעט אריין אין בעט
אריין אין בעט אריין אין בעט אריין אין בעט

# היכל הקודש
# נייעס

קרית ברסלב

## מחנה אילן החיים מיט'ן טעמע "אש תוקד" הייבט אן א געשמאקע זומער סעזאן

אין די יעצטיגע טעג האבן זיך פילע זומער קעמפס אנגעהויבן איבער די קעטסקיל בערג. די צדיקים פון פריערדיגן דור האבן איינגעפירט זומער קעמפס, כדי מ'זאל

נישט דארפן זען קיין ראיות אסורות וואס איז ליידער דא אין שטאט, און אזוי אויך אריינגיין אין די קינדער יראת שמים ומידות טובות במשך די געשמאקע זומער טעג וואס דער אייבערשטער שענקט אונז במתנה. מיט די צייט זעט מען אבער אז עס ווערן ליידער אומוועלנדיג צוביסלעך פארגעסן די תכלית און די מטרה פונעם קעמפ, ווען מען פארברענגט די קעמפ מיט שפילערייען וואס זענען טיילמאל ליידיג פון יעדן אינהאלט, און טייל מאל גרעניצן זיי זיך מיט ליצנות און גוי'אישקייטן.

אין מחנה אילן החיים, פרובירט מען זיך צו האלטן שטארק אויפן ציל וואס די קעמפ דארף באמת זיין, יא מען שפילט, מען האט פאן, אבער אלעס איז מיט אמונה, אלעס איז מיט תפלה, יעדע טריט איז "אייבערשטער", יעדע שפיל האט א תכלית, א צוועק, אז די קינדער פון כתה ד' ביז כתה ט' זאלן איינזאפן במשך די זומער וואכן יראת שמים, מידות טובה, אהבת ה' און א ליבשאפט צו אידישקייט.

דאס יאר האט דער ראש ישיבה אויפגענומען צום ערשטן מאל אין מנחה אילן החיים אן אפיצילער "ראש המדריכים". דער טאלאנטפולער מחנך הר"ר יודל איינהארן שליט"א וואס ברענגט אריין א געשמאקע אטמאספערע צווישן די קינדער, זייענדיג אן ערפארענער מלמד א גאנץ יאר, און האט שוין געדינט מיט גרויס הצלחה און סייעתא דשמיא עטליכע זומערן אלס ראש מדריכים, ווי ער האט אלץ אריינגעברענגט צו לעבן מיט'ן אייבערשטן אויף א געשמאקע וועג בשעת'ן זינגען און שפילן, וואס בלייבט אין דיביינער פון די קינדער אויף אייביג.

דער סדר היום אינעם קעמפ הייבט זיך אן אינדערפרי ווען די קינדער לערנען מיט זייערע מלמדים ווי א גאנץ יאר ביז נאכמיטאג. נאך חדר גייען די קינדער ארויס אויפן פעלד זיך צו שפילן, דערנאך גייט מען שווימען - אינעם הערליכן איבערגעפרישטן סווימינג פול, נאכדעם סערווירט מען א נארהאפטיגן נאכטמאל.

זונטאג גייען די קינדער אהיים גלייך נאך נאכטמאל, אבער אין די אנדערע טעג פון די וואך גייען אן די נאכט אקטיוויטעטן אונטער די אויפזיכט פון די געטרייע מדריכים, געשמאקע ערליכע מדריכים וואס זענען אויסגעקליבן געווארן דורכ'ן ראש ישיבה שליט"א, און ווערט געניט אנגעפירט דורכ'ן ראש המדריכים.

די אקטיוויטעטן זענען געבויט אויף שיחות פון הייליגן רבי'ן, שיחות וואס זענען שייך צו קינדער, און מען שפילט די אקטיוויטעטן אויף א וועג אויפצובויען די קינדער, און

ארויסברענגען די לימוד פונעם שיחה אויף לעובדה ולמעשה, און ווערט געשפילט דורך צוויי טיעמס וואס שפילן איינע מיט'ן צווייטן.

איינע פון די טעג האט מען געזאגט פאר די קינדער אז זיי זאלן גיין נאך צדקה, און צאמנעמען אלע צוזאמען א סך הכל פון 500$, מיט דעם וועט מען האבן א זכות צו דרוקן ספר אשר בנחל. אזוי האט מען טאקע געטון, די קינדער זענען געגאנגען פלייסיג נאך געלט אין בתי מדרשים, ביי די הייזער, און נאך אפאר טעג האט מען צאמגענומען די געלט, עס האט זיך ארויסגעשטעלט אז די סומע איז געווען גאר דאפעלט פון וואס מ'האט געהאט גערעדט. מ'האט אראפגערופן דעם גבאי פון קרן הדפסה היכל הקודש מו"ה לייבי ראטה הי"ו, מ'האט אים איבערגעגעבן דאס געלט צו דרוקן איין ספרל לזכות פאר אלע חשובע קינדער, און דערנאך האט ער גערעדט פאר די קינדער.

די צענטראלע טעמע פונעם היי יאריגן קעמפ איז "אש תוקד" וואס ברענגט ארויס די ווערטער פון הייליגן רבי'ן "האש שלי תוקד עד ביאת המשיח", וואס דאס ווערט פראקטיצירט אויף למעשה אינעם קעמפ, די פייער פון הייליגן רבי'ן די עצות און חיזוק ווערן איבערגעבן פאר די קומענדיגע דורות.

במשך דעם זומער איז אין פלאן מיטן אייבערשטנ'ס הילף צו פארן אויף א געשמאקע טריפ, א ווייטע רייזע צו א געשמאקע פלאץ.

די קעמפ ניגון, א געשמאקע לעבעדיגע ניגון פול מיט יראת שמים, איז געמאכט געווארן דורכ'ן טאלאנטפולן גבאי פון בית המדרש היכל הקודש לינדען ניו דזשערסי מו"ה אליעזר זוסיא ווערטהיימער הי"ו, און ווערט געזונגען מיט לעבהאפט טעגליך דורך די קינדער.

אין קעמפ אילן החיים, רעדט מען אפן פונעם אייבערשטן, מען רעדט קלארע ווערטער אז דער אייבערשטער איז דא, מען דארף נישט קיין משלים מיט קיין רמזים. "בעטן דעם אייבערשטן" באגלייט כסדר די קינדער אינעם טאג טעגליכן לעבן.

אין דעם קעמפ פארברענגט מען נישט מיט ליידיגע און פוסטע שפילערייען, נאר מען טאנצט און מען שפילט די אקטיוויטעטן מיט א רייכע תוכן וואס ברענגט די קינדער צו א תכלית. די לימודים וואס זיי נעמען ארויס פונעם זומער וועט זיי באגלייטן א גאנצן לעבן, אסאך קינדער נעמען ארויס זייערע לימודים אויף א פאן וועג אסאך בעסער ווי ווען מען לערנט...

# מען פייערט א ל"ג בעומר טאג אין מחנה אילן החיים

# פנינים

# שבת'דיגע תורה

## חלק א'

שכח אייבערשטער! נאכן בענקען, וועלן, האפן און מתפלל זיין, האב איך זוכה געווען צו זיין דעם פארגאנגענעם וואך ביים לימוד ספר הזוהר וואס דער ראש ישיבה שליט"א לערנט מיט זיין זון, אין גן עדן התחתון, צווישן די גראז אוןביימער, אזוי ליכטיג און געשמאק, און געבט א געלעגנהייט פאר אנשי שלומינו זיך צוצוזעצן און קונה זיין פון דער ראש ישיבה'ס שיינע עצות, חיזוק, שכל און לימודים וואס איז אונז מחזק און ווייזט אונז די ריכטיגע וועג אין לעבן ברוחניות ובגשמיות.

דער ראש ישיבה שליט"א האט געלערנט זוהר הקדוש פרשת שלח, פון דף קס"ב ע"ב, ביז סוף סדרה, דף קע"ו ע"א.

פאר די שיעור ווען דער ראש ישיבה האט אויפגעמישט און זיך געגרייט אנצוהויבן דעם שיעור האט מען געהערט די זיסע טשיפשען פון די פייגעלער, האט זיך דער ראש ישיבה אנגערופן צו זיינע קלענערע קינדער: "עטס הערטס ווי די פייגעלעך זינגען שירה פארן אייבערשטן...?"

אין אנהויב האט דער ראש ישיבה געקווענקלט אויב ער זאל איבערהיפן וואו ער האלט און לערנען פון פרשת בלק, די וואכעדיגע סדרה, אבער למעשה איז ער יא געגאנגען ווייטער אין פרשת שלח.

ביי די ווערטער: "תְּלַת קָלִין אִינּוּן, דְּלָא אִתְאֲבִידוּ לְעָלְמִין, בַּר קָלִין דְּאוֹרַיְיתָא וּצְלוֹתָא", די קול פון תורה ותפילה ווערט נישט פארלוירן, האט דער ראש ישיבה געזאגט, אז סתם ווערטער וואס מען רעדט גייט סתם אין די לופט, עס האט נישט קיין חשיבות, "הדבור הולך אל הרוחות", אבער די ווערטער פון תורה ותפילה דאס בלייבט, און גייט ארויף אין הימל.

ביי די ווערטער: "וַדַּאי אִי לָא אַסְתִּים מִנֵּיהּ כָּל חֵיזוּ דְּהַאי עָלְמָא, וְלָא אִתְאֲבִיד כֹּלָּא מִנֵּיהּ, לָא לֶהֱוֵי לֵיהּ חֵיזוּ וְחוּלָקָא דְּהַהוּא עָלְמָא", האט דער ראש ישיבה אנגעהויבן צו זאגן: "אפשר לומר", "אפשר לומר", ווי צו זאגן אז אפשר קען מען זאגן א פשט, און דער ראש ישיבה האט דערציילט אז זיין זיידע קארלסבורגער רב זכר צדיק לברכה פלעגט לערנען מיט אים זוהר הקדוש שבת אינדערפרי און ער פלעגט נישט רעדן שבת, נאר לשון הקודש (אזוי ווי עס ווערט געברענגט אין די פוסקים, אז שבת זאל מען נאר רעדן אין לשון הקודש, אזוי ווי דער אריז"ל האט זיך געפירט), אפילו "גוט שבת" פלעגט ער נישט זאגן, נאר "שבת", און ביי זיין טאטע אין שטוב פלעגט מען נישט רעדן ענגליש שבת (אזוי ווי עס ווערט געברענגט אז דער אריז"ל האט נישט גערעדט שבת אין אנדערע שפראכן.

דער ראש ישיבה האט אנגעכאפט א דוגמא אז מ'האט געדארפט זאגן טרויבן זאפט אנשטאט גרעיפ דזשוס, אבער דער ראש ישיבה האט צוגעלייגט אז ס'איז געווען זייער פרייליך ביי זיי אין שטוב, און ווילאנג ס'איז פרייליך קען מען אויסשטעלן די שטוב ווי אזוי מען וויל.

על כל פנים, דער ראש ישיבה האט אויסגעטייטשט דעם שטיקל, אז אויב מ'מאכט זיך צו די אויגן פון די וועלט [דער ראש ישיבה האט דאס נישט מסביר געווען, מעגליך אז דאס מיינט אז מ'היט זיך די אויגן, אדער אז מ'לעבט מיטן אייבערשטן], דעמאלט קען מען שפירן טעם עולם הבא.

# שיחות, זכרונות און אנעקדאטן

יואל שניצלער

אביסל ווייטער רעדט דער הייליגער זוהר הקדוש ארום פון די הייליגע לבוש וואס די נשמה באקומט אויף יענע וועלט, אז דאס קען נאר פאסירן ווען די גוף אין קבר איז שוין אויס, אזוי ווי דער זוהר הקדוש זאגט: ”כָּל זִמְנָא דְגוּפָא דְּהַאי עָלְמָא קַיְימָא בְּקִבְרָא בְּקִיּוּמָא, לָא אִתְלְבַּשׁ רוּחָא בִּלְבוּשָׁא דְּהַהוּא עָלְמָא”, האט דער ראש ישיבה געזאגט אז פון דא זעט מען לכאורה אז עס איז א גרעסערע טובה פאר די נשמה ווען די גוף אין קבר ווערט אינגאנצן אויס, ווי ווען עס בלייבט גאנץ (עיין קונטרס מנוחת רבי אלעזר ברשב"י להרב המקובל ר' ישעי' אשר זעליג מרגליות זכר צדיק לברכה, בתוך ספר חבת ירושלים, עמוד תיג, וואו ער שמועסט דאס אויס).

ביי די ווערטער: ”חֲגוֹר זֵינָךְ, וְתָקִין גַּרְמָךְ”, האט דער ראש ישיבה געזאגט אז דא איז מרומז וואס דער רבי זאגט אין ליקוטי מוהר"ן חלק ב', סימן כא, אז ווען מ'איז מחדש חידושי תורה דארף מען שטעלן באוואפענטע זעלנער וואס זאלן היטן דערויף, און דאס מיינט מען לערנען פוסקים, אזוי זענען די חידושי תורה פארזיכערט.

ביי די ווערטער: ”שִׁיר יַתְמָא”, האט דער ראש ישיבה געזאגט מיט גרויס שמחה אז מ'לערנט דאס אין די היינטיגע דף, עבודה זרה דף כד ע"ב, 'מזמורא דיתמא', א מחלוקת צווישן רש"י און תוספות וואס דאס מיינט.

ביי די ווערטער: ”סִטְרָא אַחֲרָא, דְּלֵית בֵּיהּ חִדּוּשָׁא”, האט דער ראש ישיבה געזאגט: ”ביי די סטרא אחרא איז נישטא קיין חידושים, ס'איז אלץ די זעלבע אלטע זאכן, נאכאמאל שמועץ און נאכאמאל שמועץ”.

ביי די ווערטער: ”וּמְרַקֵּד בְּחֶדְוָה קַמֵּי נָשִׁין”, האט דער ראש ישיבה דערמאנט די גמרא אין מסכת ברכות דף נ"א ע"א, אז בשעת א לוי' ל"ע זאל מען זיך נישט דרייען נעבן די פרויען, ווייל די מלאך המות איז דארט.

> סתם ווערטער וואס מען רעדט גייט סתם אין די לופט, עס האט נישט קיין חשיבות, ”הדבור הולך אל הרוחות”, אבער די ווערטער פון תורה ותפילה דאס בלייבט, און גייט ארויף אין הימל.

דערנאך איז מען אנגעקומען צו א שטיקל וואס רעדט זיך פון לערנען און מחדש זיין חידושי תורה אום שבת, האט דער ראש ישיבה דערמאנט אז דער שטיקל איז שוין געווען אמאל געדרוקט אין קונטרס חזית איש (פרשת שלח, תשפ"ב), ווי מ'זעט דאס גרויסקייט פון לערנען תורה אום שבת.

אינעם אויספיר פון יענעם קונטרס שרייבט דער ראש ישיבה: ”פון דעם שטיקל זוהר זעען מיר דאס גרויסקייט פון לערנען תורה אום שבת און פון טראכטן שיינע נייע געדאנקען אין די תורה, נאר דאס איז חשוב ביים אייבערשטן, דאס מאכט פריילעך אויבן אין הימל; אלע מלאכים באקומען פרישע כח און אלע צדיקים באקומען קרוינען פון די חידושי תורה, וואויל איז דעם וואס לערנט שבת תורה און איז מחדש שיינע געדאנקען אין די תורה”.

דער ראש ישיבה האט געזאגט אז חידושי תורה מיינט נישט דווקא א חידוש, נאר סיי וואס מען לערנט אום שבת איז גוט, און דער ראש ישיבה האט געזאגט אז ער האט אויך מחדש געווען חידושי תורה ביי די באטע, ער האט פארשטייטשט דעם פסוק פון די וואכעדיגע סדרה: ”מַה טֹּבוּ אֹהָלֶיךָ יַעֲקֹב”, האט דער ראש ישיבה געזאגט: ”מה טובו אהליך יעקב”, ווי גוט איז צו זיצן ביים אהל פון צדיק, און זיין צוגעקלעבט צום צדיק, לעבן מיטן צדיק און פאלגן וואס ער לערנט (עיין ליקוטי מוהר"ן חלק תורה ו' מיטן פירוש שפתי תפתח).

המשך יבוא בעז"ה קומענדיגע וואך.

# מעשיות פון תפילה

## בערל שניצלער

קרית ברסלב

איך האב אסאך געבעטן דעם אייבערשטן שוין אפאר יאר אז איך זאל קענען קויפן אן אייגענעם דירה, און ברוך השם מ'האלט שוין דא נאכן קויפן דעם דירה, און איך וואוין שוין אינעם דירה.

וואס האט פאסירט איז אז דער פריערדיגער בעל הבית האט אפגעשפארט די לעקטער אקאונט ווען ער האט זיך ארויסגעצויגן פונעם הויז, און ווי דער עולם דא ווייסט אז ס'קען אסאך מאל נעמען גאר לאנג זיי זאלן צוריק עפענען א נייע אקאונט.

אבער תפילה איז שטערקער פון אלעס, איך האב געבעטן דעם אייבערשטן איך זאל גלייך נאכן עפענען מיין נייע אקאונט אינטער מיין נאמען קענען האבן לעקטער. שכח אייבערשטער אז א טאג נאכדעם האבן זיי שוין געעפענט די לעקטער.

## יואל טייטלבוים

קרית יואל

איך בין געווען ביי איינעמס אפיס צו ערלעדיגן א געוויסע ענין, ווען איך האב געדאפט פארמאכן דארט די פלאץ האב איך נישט געטראפן דעם שליסן פון יענעם אפיס. איך האב געבעטן דעם אייבערשטן איך זאל קענען פארמאכן דעם פלאץ, איך קען דאך נישט לאזן דעם פלאץ אויף הפקר.

איך האב פראבירט אריינצולייגן אן אנדערן שליסל, אפשר וועט עס ארבעטן, און יא, ס'האט געארבעט.

איך האב ווייטער געבעטן דעם אייבערשטן איך זאל טרעפן דעם ארגינעלן שליסן, און ברוך השם מ'האט דאס געטראפן.

שכח אייבערשטער.

גרשון קרעמער

האסט א שאלה? שיק צו askgershon@gmail.com

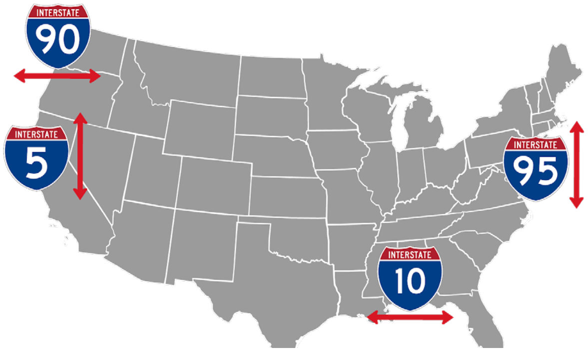


# אינטערסטעיט הייוועי סיסטעם

## שאלה

**איך וואוין אין שטעטל, איך זע אז די הויפט ראודס האבן נומערן, צום ביישפיל די הויפט ראוד אין שטעטל איז די רוט 52, די הייוועי צום שטעטל איז דער רוט 17; איך וואלט געוואלט פארשטיין, וויאזוי ארבעטן די ציפערן? האבן די נומערן עפעס א באדייט, אדער עס איז סתם געשאסן א נומער? שלום א.**

## ענטפער

דו פרעגסט זייער גוט, אבער דער ענטפער איז נישט אזוי פשוט

ביידע ראודס איבער וואס דו פרעגסט זענען (דערווייל) סטייט רוטס, דאס מיינט אז עס געהערט פאר'ן סטייט, און איז נישט א חלק פונעם אינטערסטעיט (פעדעראלע) הייוועי סיסטעם וואס לויפן דורך פילע סטייטס דורכאויס אמעריקע.

די אינטערסטעיט הייוועיס האבן א קלארע סיסטעם, וואס אויב מען ווייסט וויאזוי דאס ארבעט, קען מען וויסן פונעם נאמען אין וועלכע ריכטונג דער הייוועי לויפט, און בערך וואו אין אמעריקע עס איז.

די אינטערסטעיט סיסטעם ארבעט אזוי: די הייוועיס וואס לויפן דורך פון אויבן (צפון) ביז אונטן (דרום) באקומען אומגלייכע (אָד) ציפערן (ענדיגט זיך מיט 1, 3, 5 און אזוי ווייטער) ווידעראום די הייוועיס וואס לויפן פון רעכטס (מזרח) צו לינקס (מערב) באקומען גלייכע ציפערן (ענדיגט זיך מיט 2, 4, 6 און אזוי ווייטער)

די צווייטע כלל איז: די נומערן לויפן אויף א סדר פון לינק אויף רעכטס, און פון אונטן ארויף. צום ביישפיל, די הייוועי וואס איז דורכאויס די מערב ברעג (מערסט צו לינקס) פון אויבן וואשינגטאן סטעיט ביז אונטן קאליפארניע איז אינטערסטעיט 5, און די הייוועי וואס לויפט גאנץ אונטן (דרום), פון רעכטס פלארידע ביז לינקס קאליפארניע איז אינטערסטעיט 10.

די אויבערשטע (צפון) הייוועי פון רעכטס מעסעטשוסעטס ביז לינקס וואשינגטאן סטעיט (לויפט אויך אביסל דורך אין אפסטעיט ניו יארק נעבן אלבאני, סירקיוז, ראטשעסטער און באפעלא) איז נומער 90, און די הייוועי וואס לויפט פון רעכטס (מזרח) פון אונטן פלארידע ביז אויבן מעין (גייט דורך נעבן אונז, נעבן נוארק ניו דזשערסי, העכערן דזשארדזש וואשינגטאן בריק, דערנאך פארט עס ווייטער ארויף קיין קאנעטיקוט) הייסט דער 95.

אז דו ווילסט נישט צומישט ווערן אויף די וועגן, איז בעסער נעם דיך מיט א GPS א מורה דרך.

אין אונזער לעבן פארן אונז אויף א וועג, אויב מיר זענען קלוג נוצן מיר א גוטע דזשי פי עס - אין אונזער פאל איז עס א צדיק, וואס ער ווייסט גענוי יעדע הייוועי און יעדע ראוד ווי עס פירט, מיר קענען זיך צומאל צומישן, און פארגעסן די תכלית פארוואס מיר זענען בכלל דא, אבער אויב מיר פאלגן דעם צדיק וואס איז דבוק אינעם אייבערשטן קומט מען אן צום תכלית, מיר פארלאזן זיך אויפן צדיק, און ער ברענגט אונז צום דעסטינאציע אויף א געשמאקע הערליכע אויסגעטרעטענע וועג.

די ציפערן קען אונז העלפן אידענטיפיצירן די הייוועיס, צום ביישפיל דער באקאנטער טרואוועי הייסט אויך דער 87, פארוואס? ווייל עס לויפט פון אויבן אראפ (דערפאר ענדיגט זיך עס מיט א 7, אן אומגלייכע ציפער) און האט א ציפער גאנץ נאנט צו 100, וויבאלד עס איז זייער נאנט צום מזרח ברעג.

די סטעיט ציפערן גייען נישט ממש אזוי, אבער פרובירן זיך צו האלטן צו די פאלגענדע מהלך. די העכערע ציפערן זענען ענדערש די נייע רוטס אדער נעבן די סיטי, און די נידעריגערע ציפערן זענען מער ווייניגער אפסעיט, אדער עלטערע רוטס.

בסך הכל זענען די רוטס זייער קאמפליצירטע חשבונות, און כאטש מען קען זאגן גאנץ גוטע הסברים מען זאל האבן א השגה וואס די נומערן באדייטן, זענען זיי אבער אסאך מער פארוויקעלט און פארדרייט, און מען קען גאנץ גרינג צומישט ווערן פון די פילע סארטן ראודס ווי אינטערסטעיט, סטעיט רוטס, קאונטי רוטס און לאקאלער גאסן. בפרט ווען פילע סטעיט רוטס גייען צומאל אריבער גרעניצן צו אנדערע סטיעט, ווי זיי קענען זיך צומאל טוישן דעם נאמען...

**הורינו ד' דרכך ונחנו באורח מישור!**

# געדאנקען

# א שטיקל פלייש
## באשמירט מיט גאלד

דאנערשטאג פרשת מטות מסעי איז די יארצייט פון היליגן ישמח משה זכותו יגן עלינו.

מיר וועלן רעדן בעזר השם פון די ענין צו א איד דארף יא אדער נישט האבן געלט, מיר וועלן ברענגען צוויי מעשיות בשייכות צום הייליגן ישמח משה. איין מעשה וואס ווייזט אן אז א איד דארף יא האבן געלט, און א אנדערע מעשה אז געלט איז נישט דער עיקר, אמונה איז דער עיקר.

די שפיץ נקודה איז אז יעדע זאך וואס טוט זיך אפ מיט א מענטש קען ווערן געניצט צו ווערן נענטער צום אייבערשטן, אדער להיפך, עס קען אים דערווייטערן פון דעם אייבערשטן.

על דרך משל, אז א מענטש איז א חזן, א שיינער בעל תפלה, קען ער מתפלל זיין מיט'ן גאנצן הארץ צום אייבערשטן, און ברענגען אידן נענטער צום אייבערשטן, אדער קען ער דאווענען אן אינזין האבן דעם אייבערשטן, נאר מען זאל הערן "אים", און דערמיט טוט ער מיטנעמען דעם גאנצן עולם אויף א טריפ צו די וועלט פון "איך, מיך, זיך".

די זעלבע זאך איז מיט געלט. אז א מענטש איז נעבעך געדרוקט אין געלט, קען דאס אים ברענגען נענטער צום אייבערשטן, דורך דעם וואס די דחקות מאכט אים בעטן נאך א תפלה און נאך א תפלה אז דער אייבערשטער זאל אים שיקן געלט אויף חיי יום יום, אדער קען ער נעבעך אריינפאלן אין די BLAME-GAME, יעדער איז שולדיג, פאר יעדן גיבט מען בעסער ווי פאר מיר, יעדער האט פרנסה נאר איך נישט, און די הארץ ווערט אים נעבעך פארקרימט אויפ'ן אייבערשטן, ער פארלירט נעבעך די אמונה. ער קען האבן א הויכע שטריימל און א ברייטע קאפטן, אבער די הארץ איז אים צודריקט קעגן דעם אייבערשטן, ער האלט אז פון הימל פירט מען זיך מיט אים שלא ביושר, רחמנא ליצלן פון אזא אפיקורסת.

און די זעלבע זאך מיט איינעם וואס האט עשירות, ער קען דאס נוצן צו ווערן נענטער צום אייבערשטן, געבן צדקה, געבן א גוט ווארט ביים טיילן צדקה, מאכן יענעם פילן גוט, אדער ווערט ער נעבעך אזוי ווי פרעה ביים נילוס, ער פירט זיך כאלו ער איז חס ושלום א אפגאט, כאלו ער מאכט נישט קיין טעותים, ער רעדט צו די ארבעטערס קאלט און הארץ'לאז, ווי א ROBOT, ער הייבט אן טיילן אומצווויידייטיגע באפעלן אזוי ווי נאפאליאן און נבוכדנצר, ער האקט אין טיש אז יעדע ווארט וואס ער זאגט מוז ווערן אויסגעפירט און אז נישט וועלן קעפ פליען. ער איז בכלל נישט גורס אז ער איז א פלעין שטיקל פלייש פון בוטשער וואס דער אייבערשטער האט עס באשמירט מיט גאלד למען הבחירה והנסיון, צו זען וויפיל וועט ער געדענקען דעם אייבערשטן אונטער די גאלדענע דאכענע.

די עיקר ווענדט זיך עס צו דער מענטש כאפט יעדן טאג א מינוט צוויי א שמועס מיט'ן אייבערשטן, "הייליגער באשעפער איך דאנק דיך אז ס'איז דא א יענע וועלט, א עכטע וועלט, וואס דארט איז די עכטע לעבן, איך דאנק דיך באשעפער אז איך האב שוין אוועקגעלייגט אויף יענע וועלט אזויפיל שחרית מנחה מעריב, אזויפיל קאפיטלעך תהלים, אזויפיל פרוטות פאר צדקה, אזויפיל קושן די מזוזה, אזויפיל מקוה'ס, אזויפיל רעדן שיין צו מענטשן."

א מענטש וואס שמועסט מיט'ן אייבערשטן איז אים גרינגער צו בלייבן וואכזאם ווען דער אייבערשטער באדעקט אים מיט א גאלדענע דאכענע, דאס רעדן צום אייבערשטן גיבט אכטונג ער זאל נישט באקומען א פארדארבענע מאגן פון צופיל געלט.

דער הייליגער ישמח משה זכותו יגן עלינו האט חתונה געהאט ביי די דרייצן יאר (עיין בספר המאורות הגדולים ובעוד מקורות) ער האט געגעסן קעסט ביי זיין שווער עטליכע יאר, דער שווער האט

**משה אריה שניצלער**

אים אויסגעהאלטן מיט אלע הצטרכות'ן און ער האט געלערנט תורה בהתמדה רבה, ווען ער איז געווען צוויי און צוואנציג יאר אלט איז זיין שווער נפטר געווארן.

אמאל בשעת'ן לערנען טראכט ער אזוי צו זיך אז אזוי ווי זיין שווער האט דאך נישט איבערגעלאזט גענוג געלט צו קענען האנדלען און פארדינען, איז, אויב ער וואלט געהאט איינער זאל מסלק זיין דרייסיג טויזנט גילדן וואלט ער געקענט זיך מסדר זיין מיט איינעם אז יענער זאל האנדלען מיט'ן געלט, און ער זאל זיצן און לערנען אומגעשטערט.

דערנאך האט ער איינגעדרימלט, און געזען אין חלום א היכל, וואו עס זיצט א אינגערמאן בראש, און ביי די טיר שטייט איינער (דאס איז געווען רבי חיים וויטאל זכותו יגן עלינו) און ווייזט פאר'ן ישמח משה אז דער אינגערמאן אין דעם היכל איז דער אר"י הקדוש. איז דער ישמח משה צוגעגאנגען צום אר"י הקדוש, און דער אר"י הקדוש רופט זיך אן צו אים, "אינגערמאן! אז מען האט שוין דרייסיג טויזנט גילדן, דארף מען שוין נישט אנקומען צו די הילף פון באשעפער?"

איז, פון די מעשה זעט מען, אז א מענטש דארף זיך פארלייגן בעיקר אויף אמונה, און דאס וואס מען דארף "טון" פאר פרנסה, דאס דארף מען טון ווייל דער אייבערשטער האט געהייסן טון,

> **ער איז בכלל נישט גורס אז ער איז א פלעין שטיקל פלייש פון בוטשער וואס דער אייבערשטער האט עס באשמירט מיט גאלד למען הבחירה והנסיון, צו זען וויפיל וועט ער געדענקען דעם אייבערשטן אונטער די גאלדענע דאכענע**

אבער די געלט קומט פון דעם אייבערשטן, נישט פון די "טון".

יעצט וועלן מיר ברענגען א מעשה ווי דער ישמח משה האט משפיע געווען געלט פאר א איד א גרויסער בעל צדקה.

דער בעל העובדא איז דער נדיב הידוע מו"ה ר' ליפא קויפמאן זכרונו לברכה, ער איז געווען שטארק בידידות מיט הר"ר יודל ראזענבערג ז"ל דער מייסד ומנהל מחנות רב טוב.

איינמאל האט הר"ר יודל געשמועסט מיט מו"ה ר' ליפא, אז היות מ'דארף קויפן א מיידל קעמפ, צו ער קען העלפן, האט ר' ליפא צוגעזאגט א ריזיגן סכום, ער האט בכלל נישט געהאט דאס געלט, נאר קודם זיך אונטערגענומען, און דער אייבערשטער וועט מאכן א נס.

איז ר' ליפא געפארן מתפלל זיין פאר א נס ביים הייליגן ישמח משה זכותו יגן עלינו אין אוהעל, נאכ'ן אהיימקומען פון די נסיעה קומט צו אים א איד אז ער זוכט א בילדינג פאר זיין ביזנעס, צו ער טוט ריעל עסטעיט, זאגט ר' ליפא איך טו נישט ריעל עסטעיט, די נעקסטע טאג קומט צו אים א איד אז ער זאל אים העלפן פארקויפן זיין בילדינג, האט ר' ליפא צאמגעשטעלט דעם דיעל, און געגעבן דאס געלט צו קויפן "מרס קויפמאן'ס קעמפ".

יא, צדיקים קענען משפיע זיין געלט. ווייל צדיקים זענען משפיע אמונה, דער וואס נעמט די שכל פון די צדיקים צו לעבן מיט אמונה, דאס וועט אים באשיצן אז די געלט זאל אים נישט פארדזשאווענען די שכל אין קאפ.

לאמיר זיך פירן ווי די צדיקים צו שמועסן מיט'ן אייבערשטן, אזוי ווי עס האט פארציילט הגאון הגדול רמ"א פריינד זכר צדיק לברכה, גאב"ד ירושלים, וואס ער האט געהערט מפה קדשו פון רבינו הקדוש מ'סאטמאר זכותו יגן עלינו, בשם הרה"ק ר' משה מ'ראזוואדאוו זי"ע (עיין בספר באילנא דחיי) אז איידער'ן איבערגעבן א קמיע פלעגט דער הייליגער ישמח משה זיך פארמאכן אין א שטוב און בעטן, "הייליגער באשעפער דו ווייסט דאך אז מיין כונה מיט'ן געבן די קמיע איז נישט לכבודי, נאר כדי מען זאל וויסן אז ס'איז דא א באשעפער אויף דער וועלט, דעריבער בעט איך דיר אז דער קמיע זאל העלפן און ברענגען א ישועה."

אז מיר וועלן גיין אין די וועגן פון צדיקים און שמועסן מיט'ן אייבערשטן וועלן מיר קענען האבן פרנסה בריוח און עס וועט אונז נישט שאטן, מיר וועלן האבן א ברייטע רואיגע געשמאקע לעבן.

# א מעשה
## פון א צדיק

## אַ נַייעֶ דְרָשָׁה

דֶער הֵיילִיגֶער בַּעַל הַתַּנְיָא זְכוּתוֹ יָגֵן עָלֵינוּ הָאט אַמָאל גֶעגֶעבְּן אַ טִיפְזִינִיגֶע שְׁמוּעֶס אִינֶעם עִנְיָן פוּן מְמַלֵּא כָּל עָלְמִין וְסוֹבֵב כָּל עָלְמִין, דִי הֵיילִיגֶע אֱמוּנָה אַז דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער פִירְט דִי וֶועלְט, יֶעדֶע גְרוֹיסֶע זַאךְ אִיז אֵייבֶּערְשְׁטֶער, יֶעדֶע קְלֵיינֶע זַאךְ אִיז אֵייבֶּערְשְׁטֶער.

בַּיי דֶעם שִׁיעוּר הָאט זִיךְ גֶעפוּנֶען אֵיינֶע פוּן דִי גְרוֹיסֶע תַּלְמִידִים פוּנֶעם בַּעַל הַתַּנְיָא - רֶבִּי אַיְיזִיק פוּן הוֹמִיל זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה וָואס עֶר אַלֵיינְס הָאט מְחַבֵּר גֶעוֶוען הֵיילִיגֶע סְפָרִים אִין קַבָּלָה לוֹיטְן דֶערֶךְ פוּן חַבַּ"ד. נָאכְן דְרָשָׁה פוּנֶעם בַּעַל הַתַּנְיָא הָאט מֶען אִים גֶעפְרֶעגְט "רֶבִּי אַיְיזִיק, אִיר הָאט גֶעהֶערְט עֶפֶּעס אַ חִידוּשׁ אִינֶעם דְרָשָׁה פוּן דַיין רֶבִּי?" הָאט רֶבִּי אַיְיזִיק גֶעעֶנְטְפֶערְט: "נֵיין! הַיינְט הָאבּ אִיךְ נִישְׁט גֶעהֶערְט קַיין שׁוּם חִידוּשׁ, וַוייל דִי גַאנְצֶע דְרָשָׁה וָואס מַיין רֶבִּי דֶער הֵיילִיגֶער בַּעַל הַתַּנְיָא הָאט גֶעגֶעבְּן, הָאבּ אִיךְ שׁוֹין גֶעהֶערְט אַמָאל פוּן אִים, עֶס אִיז נִישְׁט גֶעוֶוען קַיין חִידוּשִׁים".

לְמַעֲשֶׂה דִי וֶוערְטֶער פוּן רֶבִּי אַיְיזִיק אִיז אָנְגֶעקוּמֶען צוּ דִי אוֹיעֶר פוּן זַיין רֶבִּי, אוּן דֶער הֵיילִיגֶער בַּעַל הַתַּנְיָא הָאט עֶס זֵייעֶר שְׁטַארְק גֶעבַּאדֶערְט.

וֶוען רֶבִּי אַיְיזִיק הָאט גֶעהֶערְט פוּן דֶעם אַז עֶס בַּאדֶערְט זַיין רֶבִּי, הָאט עֶר נִישְׁט גֶעקֶענְט פַארְשְׁטֵיין, וָואס הָאבּ אִיךְ שׁוֹין גֶעזָאגְט שְׁלֶעכְט, אִיךְ הָאבּ דָאךְ בֶּאֱמֶת גֶעהֶערְט אַמָאל דֶעם גַאנְצְן דְרָשָׁה פוּן אִים.

הָאט דֶער זוּן פוּנֶעם בַּעַל הַתַּנְיָא גֶעזָאגְט פַאר רֶבִּי אַיְיזִיק: "קוּם, אִיךְ וֶועל דִיר מַסְבִּיר זַיין פַארְוָואס עֶס הָאט אַזוֹי שְׁטַארְק גֶעבַּאדֶערְט פַאר מַיין טַאטֶע, אִין דִי צַייט וָואס מַיין טַאטֶע זָאגְט אַ דְרָשָׁה פוּן אֱמוּנָה אַז מְמַלֵּא כָּל עָלְמִין וְסוֹבֵב כָּל עָלְמִין - דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער פִירְט דִי וֶועלְט, עֶר טוּט אַלֶעס, יֶעדֶע גְרוֹיסֶע אָדֶער קְלֵיינֶע זַאךְ אִיז אֵייבֶּערְשְׁטֶער, דָאס אִיז נִישְׁט סְתָּם אַ דְרָשָׁה, נָאר בִּשְׁעַת עֶר רֶעדְט פוּן דֶעם וֶוערְט דִי גַאנְצֶע וֶועלְט אָנְגֶעפִילְט מִיט אֱלֹקוּת, עֶס שַׁיינְט אַרַיין אַ פְרִישֶׁע אֱמוּנָה אוֹיפְן וֶועלְט, עֶס גֵייט אַרַיין מִיט אַ פְרִישְׁקֵייט אִין מֶענְטְשְׁן אַז דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער אִיז אוּנְזֶער גָאט אוּן עֶר טוּט אַלֶעס אוּן מַאכְט אַלֶעס, אִיז וִוי קֶען זַיין דוּ הָאסְט נִישְׁט גֶעהֶערְט חִידוּשִׁים? דִי גַאנְצֶע דְרָשָׁה אִיז אֵיין שְׁטִיק חִידוּשׁ אַז דִי לֶעכְטִיגְקֵייט פוּן אֱמוּנָה וֶוערְט בַּאשַׁאפְן פוּן פְרִישׁ, עֶס גֵייט אַרַיין אִין אִידִישֶׁע קִינְדֶער מִיט אַ חֲדָשׁוֹת".

הָאט מוֹהֲרָא"שׁ אוֹיסְגֶעפִירְט: זֶעט מֶען פוּן דִי מַעֲשֶׂה אַז מֶען דַארְף מְחַדֵּשׁ זַיין אוֹיף זִיךְ דִי אֱמוּנָה פוּנְדָאסְנַיי יֶעדֶע צַייט אוּן יֶעדֶע רֶגַע, עֶס זָאל נִישְׁט זַיין אַן אַלְטֶע פַארְשְׁלָאפֶענֶע זַאךְ חַס וְשָׁלוֹם, וֶועגְן דֶעם אִיז כְּדַאי אַ מֶענְטְשׁ זָאל אִיבֶּערְ'חַזְרְ'ן נָאכְאַמָאל אוּן נָאכְאַמָאל "מְמַלֵּא כָּל עָלְמִין וְסוֹבֵב כָּל עָלְמִין וְאֵין שׁוּם מְצִיאוּת בִּלְעָדָיו יִתְבָּרַךְ כְּלַל וּבְכָל תְּנוּעָה וּתְנוּעָה שָׁם אַלּוּפוֹ שֶׁל עוֹלָם", מִיטְן וַוארִימֶע נִיגוּן, אַזוֹי וֶועט עֶס זַיין בַּיי אִים אַ פְרִישֶׁע זַאךְ יֶעדְן טָאג.

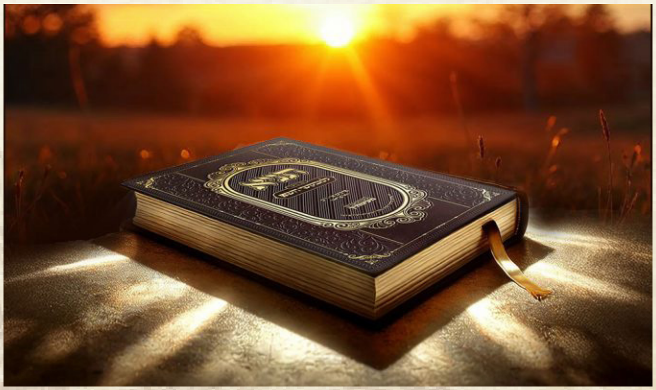

**(שיחות מוהרא"ש חלק ב' ערך אמונה)**

# דעם הייליגן רבינ'ס לעבנסגעשיכטע

קכ"ד

## פָארְזֶעצוּנְג פוּן פְרִיעֶר:

אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵינוּ קוּמֶען זִיךְ צוּזַאם בַּיים רֶבִּי'ן אוֹיף שַׁבָּת קוֹדֶשׁ פַּרְשַׁת פִּנְחָס. דֶער רֶבִּי הָאט דֶעמָאלְט גֶעזָאגְט אַז עֶס אִיז דָא זִיבֶּעצִיג פֶעלְקֶער, אוּן זֵיי זֶענֶען צוּזַאמְגֶעשְׁטֶעלְט פוּן עֵשָׂיו אוּן יִשְׁמָעֵאל, יֶעדֶער פוּן זֵיי הָאט פִינְף אוּן דְרַייסִיג פֶעלְקֶער, אוּן לְעָתִיד לָבוֹא וֶועלְן זֵיי אַיינְגֶענוּמֶען וֶוערְן דוּרְךְ דִי צְוֵויי מְשִׁיחִין, מָשִׁיחַ בֶּן יוֹסֵף אוּן מָשִׁיחַ בֶּן דָוִד. אוּן עֶס אִיז דָא אֵיין צַדִּיק וָואס אִיז כָּלוּל פוּן בֵּיידֶע מְשִׁיחִין אִינְאֵיינֶעם.

דֶער רֶבִּי הָאט דֶעמָאלְט גֶערֶעדְט נָאךְ פִילֶע זַאכְן וָואס אִיז נִישְׁט גֶעדְרוּקְט גֶעוָוארְן. אוּן פוּן דִי גְרוֹיס שְׁטוּפֶּענִישׁ פוּנֶעם עוֹלָם הָאט זִיךְ דֶער טִישׁ צֶעבְּרָאכְן. דֶער רֶבִּי זִיךְ גֶעבֵּייזֶערְט אוֹיף דֶעם אוּן גֶעזָאגְט, "זִיצְן דֶען דָא גוֹיִם בַּיי מַיין טִישׁ? הַאלְטְן מִיר שׁוֹין בַּיי יְמוֹת הַמָּשִׁיחַ וָואס דֶעמָאלְט וֶועלְן אוֹיךְ גוֹיִם נִתְקָרֵב וֶוערְן צוּ צַדִּיקִים, וִוי דֶער פָּסוּק זָאגְט (יְשַׁעְיָה ב', ב') וְנָהֲרוּ אֵלָיו כָּל הַגּוֹיִם?!"

דֶער פָּסוּק הָאט אוֹיךְ צוּטוּן מִיט דִי אוֹיבְּנְדֶערְמַאנְטֶע תּוֹרָה, וִוי מֶען קֶען זֶען אִינֶעוֵוינִיג, וַוייל אַזוֹי אִיז גֶעוֶוען אַלְץ דֶער סֵדֶר פוּן הֵיילִיגְן רֶבִּי'ן, אַלֶעס וָואס עֶר הָאט גֶעשְׁמוּעֶסְט אוּן גֶערֶעדְט, הָאט גֶעהַאט צוּטוּן מִיט דִי תּוֹרָה אִין וָואס עֶר הָאט דֶעמָאלְט עוֹסֵק גֶעוֶוען.

דֶער רֶבִּי הָאט דַאן אַסַאךְ גֶערֶעדְט אִיבֶּער דִי גְזֵירוֹת וָואס מֶען הָאט דֶעמָאלְט גֶעוָואלְט גוֹזֵר זַיין אוֹיף דִי אִידְן, צוּ נֶעמֶען אִידִישֶׁע קִינְדֶער אִין מִילִיטֶער אוּן נָאךְ פַארְשִׁידֶענֶע גְזֵירוֹת.

דֶער רֶבִּי הָאט גֶעהַאט גָאר גְרוֹיס צַעַר פוּן דֶעם, עֶר הָאט גֶעזָאגְט אַז דָאס אִיז נִישְׁט קַיין פָּשׁוּטֶע זַאךְ, אוּן עֶר הָאט זִיךְ זֵייעֶר גֶעבֵּייזֶערְט אוֹיף דִי וָואס זָאגְן אַז דִי גְזֵירוֹת וֶועלְן זִיכֶער נִישְׁט וֶוערְן אוֹיסְגֶעפִירְט וַוייל דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער וֶועט דָאס זִיכֶער נִישְׁט טוּן צוּ אִידִישֶׁע קִינְדֶער, וִוי אַזוֹי קֶען זַיין בִּכְלַל אַז דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער זָאל דָאס טוּן צוּ אִידְן, אָבֶּער דֶער רֶבִּי הָאט גֶעזָאגְט אַז עֶס אִיז נַארִישׁ אַזוֹי צוּ זָאגְן, עֶס אִיז דָאךְ נֶעבֶּעךְ גֶעוֶוען אַסַאךְ שְׁוֶוערֶע גְזֵירוֹת אוֹיף אִידְן רַחֲמָנָא לִיצְלָן, אוּן עֶר הָאט גֶעזָאגְט אַז מֶען דַארְף זֵייעֶר מוֹרָא הָאבְּן פוּן דִי גְזֵירוֹת וָואס מֶען רֶעדְט, אוּן עֶס נִישְׁט נֶעמֶען פַאר גְרִינְג, נָאר מֶען זָאל אַסַאךְ שְׁרֵייעֶן אוּן בֶּעטְן דֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן אוֹיף דֶעם, אֶפְשָׁר וֶועט דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער רַחֲמָנוּת הָאבְּן אוּן מְבַטֵל זַיין דִי גְזֵירוֹת, וַוייל תְּפִלָּה הֶעלְפְט אַלֶעמָאל.

דֶער רֶבִּי הָאט דֶעמָאלְט גֶעזָאגְט, "הֲיִתָּכֵן אַז מִיר לָאזְן דֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן טְרַאכְטְן פוּן מַאכְן גְזֵירוֹת אוֹיף דֶער וֶועלְט? מִיר דַארְפְן רוּפְן דֶעם אֵייבֶּערְשְׁטֶער פוּן זַיינֶע זַאכְן אִין וָואס עֶר אִיז עוֹסֵק אִין אַ גֶעוִויסֶע גְזֵירָה אוּן דָאס גְלַייכְן, אִים אַוֶועקְרוּפְן פוּן דָארְט, עֶר זָאל אַוֶועקְוַוארְפְן דִי זַאכְן אִין וָואס עֶר אִיז עוֹסֵק כִּבְיָכוֹל, אוּן עֶר זָאל קֶערְן צוּ אוּנְז, אוֹיסְהֶערְן וָואס מִיר רֶעדְן צוּ אִים, וָואס מִיר בֶּעטְן אִים, אַז מִיר ווִילְן זִיךְ דֶערְנֶענְטֶערְן צוּ אִים, מִיר ווִילְן זַיין עֶרְלִיכֶע אִידְן.

וַוייל וֶוען אַ אִיד ווִיל רֶעדְן צוּם אֵייבֶּערְשְׁטְן, עֶר ווִיל זִיךְ אוֹיסְשְׁמוּעֶסְן מִיטְ'ן אֵייבֶּערְשְׁטְן, דֶעמָאלְט וַוארְפְט דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער אַוֶועק אַלֶע זַיינֶע זַאכְן, אַלֶע גְזֵירוֹת וָואס עֶר ווִיל גוֹזֵר זַיין, עֶר לָאזְט אָפּ אַלֶע זַיינֶע גֶעשֶׁעפְטְן כִּבְיָכוֹל, אוּן עֶר וֶוענְדְט זִיךְ נָאר צוּ דֶעם מֶענְטְשׁ וָואס ווִיל רֶעדְן מִיט אִים, זִיךְ אוֹיסְשְׁמוּעֶסְן מִיט אִים, וָואס ווִיל אִים בֶּעטְן הִילְף צוּ וֶוערְן נָאנְט צוּ אִים".

דֶער רֶבִּי הָאט דֶעמָאלְט גֶעזָאגְט דֶעם פָּסוּק (תְּהִלִים פ"ג, ב') "אֱלֹקִים אַל דֳּמִי לָךְ", דָאס וָוארְט "דָמִי" מֵיינְט אוֹיף רוּסִישׁ "טְרַאכְטְן", אַז מֶען דַארְף אַסַאךְ רֶעדְן צוּם אֵייבֶּערְשְׁטְן, אוּן אַזוֹי צִיעֶן דֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן צוּ אוּנְז, אַז עֶר זָאל כִּבְיָכוֹל נִישְׁט טְרַאכְטְן קַיין גְזֵירוֹת.

דִי אוֹיבְּנְדֶערְמַאנְטֶע תּוֹרָה "אֶמְצָעוּתָא דְּעָלְמָא" הָאט דֶער רֶבִּי גֶעזָאגְט מִיט אַ גֶעוַואלְדִיגֶע הִתְלַהֲבוּת אוּן יִרְאָה, אַזוֹי וַוייט אַז דִי צוּהֶערֶער הָאבְּן בִּכְלַל נִישְׁט גֶעקֶענְט פַארְשְׁטֵיין וָואס עֶר זָאגְט, נָאר שְׁפֶּעטֶער הָאט מֶען עֶס אָפְּגֶעשְׁרִיבְּן פוּן זַיין כְּתַב יַד קוֹדֶשׁ, מִיט זַיין הֵיילִיג לָשׁוֹן.

וָואס הָאט וַוייטֶער פַּאסִירְט?
לֵיינְט קוּמֶענְדִיגֶע וָואךְ אי"ה

# קוק אהער

## איך בין מסודר !

אַיך זיץ ביים מיטינג און איך זע ווי זיי שטויסן זיך אונטערן טיש, "האסט געהערט, ער האט געזאגט שכח אייבערשטער...."

"זייער זייער פאני...."

ב"ה אז יעצט זונטאג פרשת פנחס י"ז תמוז, בשעתן שרייבן די שורות איז פאר מיר אן ערב יו"ט.

שכח אייבערשטער אז פאר דריי יאר צוריק ח"י תמוז האט דער אייבערשטער אויף מיר רחמנות געהאט און מיך מקרב געווען צום הייליגן רבי'ן.

ס'איז א צייט פאר מיר פון דאנקען דעם אייבערשטן, און פון געבן א בליק אויף צוריק - זיך דערמאנען ווי אזוי איך פלעג אויסקוקן, און זען וואס דער רבי האט מיט מיר געמאכט.

די מיטינג איז סך הכל געווען א קליינע דערמאנונג.

לאמיך בעסער מסביר זיין...

איך האב א גרויסע קליענט אין לאנדאן וואס מיר ארבעטן שוין באלד זעקס יאר אינאיינעם, יענער מאכט א גרויסע אווענט יעדע שטיק צייט, און ס'פארלאנגט זיך אויף דעם מיטינגען אויף מיטינגען, שווערע פלאנירונג און סטראטעגיעס, און געלויבט דעם אייבערשטן אז די לעצטע פאר יאר איז עס געלונגען מיט גאר גרויסע הצלחה.

טרעפן מיר זיך נאכמאל זיצן אויף א מיטינג, דאס מאל ווירטואל - אזוי ווי איך וואוין שוין נישט אין לאנדאן און מ'הייבט אן רעדן די פלענער. איך האב פרעזענטירט געוויסע דאקומענטן און סטראטעגיעס, נעמען מיט דיזיין, מהלכים וואס איך האב זיך געהאט פארגעגרייט און די מיטינג האט זיך אנגעהויבן מיט גרויס סוקסעס.

אלעס איז געפארן זייער שיין און זייער פיין, ב"ה אז די זאכן וואס איך האב פרעזענטירט האבן נושא חן געווען, אלע זענען געווען זייער צופרידן, און איך געב א לאז ארויס א הילכיגער 'שכח אייבערשטער!'

שוין זע איך ווי זיי שטויסן זיך, ציפן זיך און שמייכלען אזוי נאר האלב, 'כאַ כאַ כאַ כאַ שכח אייבערשטער....'

גראד ציפ איך זיך, איך געדענק נאך פיין אונזער ערשטע מיטינג מיט זעקס יאר צוריק, ווען איינע פון די חסידישע אינגעלייט וואס זענען עכט נארמאל און מסודר, האבן געקראכט דארט א שמיציגע וויץ - ניין, נישט ממש ניבול פה, נאאאאא נישט ארויסגעזאגט אזוי גראב וואס ער טראכט, נאר איידערלעהייט האט ער געמאכט נאר א וויץ, עכט איז עס גארנישט רח"ל....

אוי באשעפער!!!

אבער דעמאלט געדענק איך נישט עפעס אז די צימער - מיטן איבערגעפילטן קאנפערענץ טיש - זאל זיך עפעס ווארפן מיט די בליקן און געלעכטער וואס מיין 'שכח אייבערשטער' האט זיך פארדינט...

* * *

די וועלט מאכט דיזי, די לעבן שמייסט, ווער ס'איז נישט מקורב צו א צדיק און פאקוסט יעדן טאג צו פאלגן די עצות פון א צדיק, איז אין א בהלה.

ספעציעל אין די לעצטע פאר יאר וואס ס'איז געווארן א שווערע אויפוואכונג מיט די נושא פון אוועקלייגן געלט און אינוועסטירן.

יעדער איינער מוז מאכן לייף אינשורענס, איז געווארן די נייע ניטול דרשה די לעצטע פאר יאר אין אלע גרויסע שולן.

דו ווייסט דאך נישט וואס דער מארגן קען דיר ברענגען, א מענטש מוז האבן

## דאס און יענץ מיט א טיפערע ארייַנבליק

**ישראל דוד העסקעל**

אן אחריות!

וכהנה וכהנה סלאגאנען וואס זענען ממש לאגיש, טיפזיניג, און מאכט א מענטש טראכטן טאקע, טאקע! א בעל אחריות מוז מען זיין!

אין די לעצטע שטיק צייט איז דא א פרישע ווינט און אויפוואכונג אויף חתונה מאכן די קינדער.

ניין, נישט זיי חתונה מאכן יונג אדער חתונה מאכן אין שול ווי א נארמאלע מענטש... נאר אדרבה, מאך חתונה וויטער ווי א ציגאנער, האלט די סטאנדארטן זאלן בלייבן וואס העכער, און די גאנצע יונגע חתונה בכלל האט דאך נישט קיין פשט, ווייל ווי אזוי וועט זיך דער צדיק'ל קענען משלים זיין ארץ ישראל אויב וועט ער חתונה האבן יונג?

צוואנציג, איין און צוואנציג דאס איז יונג, דאס איז נארמאל, איז תכלית ווי אזוי קען מען זיין פארזיכערט אז מ'זאל זיך חלילה גארנישט טוישן פון די קרומע וועג און ווייטער אנהאלטן אלע צודרייטע משוגעת'ן?

S&P 500!

די נייע עבודה זרה! ניין ס'איז גארנישט שלעכט מיטן אוועקלייגן אפאר טאָלער און לעבן אויסגע'חשבנ'ט, אדרבה דער רבי האט פון אונז פארלאנגט מיר זאלן אכטונג געבן אויף די געלט.

איז פארוואס עבודה זרה?

ווייל יעצט איז שוין געווארן א חוב קדוש אז ווער עס איז נישט אינוועסטירט אין דעם איז א מאבד עצמו לדעת, און אויב וועט מען נעמען די היסטאריע פון די לעצטע זיבעציג יאר איז דאס די פארזיכערסטע אינוועסטמענט, עד כדי כך אז מ'איז ממש פארזיכערט צו קענען ארויסנעמען גענוג רווחים צו קענען חתונה מאכן די קינדער געהעריג!

און מענטשן לאזן זיך נארן פון די אלע גארבידש, די גאנצע יאנטשי זאך פון פרעגן אן ערליכער איד פאר מ'טוט עפעס איז קאמפליטלי אראפ פון טיש נעבעך, אויב דער פאדקעסטער מיט די אינפלוענסער וואס דו וואלסט זיך געשעמט צו שטיין נעבן אים אין שול, אויב געבט ער אן הכשר דערויף און ער אפראווד די וויכטיגקייט פון דעם, דאן איז עס בכלל נישט קיין שאלה, איך ברויך שוין אפילו נישט מער אינפארמאציע, אויב האט גרונם מצורע - וואס דרייט זיך אויף די גאס מיט א קליינע מייק און א קעמערע - קלאר געזאגט אז אזוי ברויכט מען טון, דאן ביטע ווייז מיר נאר ווי דארף איך אונטערשרייבן....

אזוי גייט עס יעדע שטיק צייט איז דא א פרישע כרוז אז אזוי מוז מען טון צו אפשפארן געלט, נעכטן האט זיך יעדער געדארפט גיין אונטערזיכן ביים דאקטער, אייער נעכטן איז עס געווען עפעס אנדערש, דא קען מען מאכן געלט, יעדער איז געלאפן כאפן.

קיינער זאגט נישט אז מיר איז גוט, איך בין געסעטלט, איך מיין איך בין העפפי ווי איך בין מיט די הכנסה וואס איך האב, מיט די דשאב וואס איך טו.

דער מענטש איז הונגעריג, וואו קען איך משקיע זיין, וואו קען איך מאכן נאך וואס נאך אן עצה איז דא פאר פיינענשל סעקיורעטי?

פיל מאל קומט מיר אויס צו רעדן מיט מענטשן, משפחה, חברים, און מענטשן פרעגן מיר כסדר שאלות ארום ברסלב.

וואס איז דאס ברסלב? ווי אזוי

ביסטו אנגעקומען אהין? פארוואס דארפסטו עס האבן? און אזוי ווייטער.

און די שמועס איז אייביג זאפטיג, וואס מיינט א מורה דרך? וואס באקומסטו פון די פלאץ וואו דו ביסט? וויפיל האסטו שוין היינט געלערנט? ווען איז די לעצטע מאל האסטו מעביר סדרה געווען?

נישט איך פרעג יענעם אויס, איך פארצייל נאר וואס איך באקום אויפן שפיץ גאפל אז איך קען זאגן פרייטאג פרשת בלק אז ס'איז אריבער דריי יאר פון ווען איך בין מקורב געווארן, פון ווען עס איז מיר לעכטיג געווארן אין לעבן, פון ווען איך ווייס פארוואס איך שטיי אויף, איך ווייס פארוואס איך קום און גיי, ס'איז געפילן וואס מ'קען שווער מסביר זיין, און איך האב דעם פרייטאג געענדיגט די דריטע מאל חמשה חומשי תורה!

איך האב געפאלגט א צדיק אן קיין חקירות און אן קיין חכמות און היינט קעש איך עס ארויס!

און אזוי ווייטער קען איך שמועסן מיט מענטשן (נישט מיט קיין לצים, מיט א לץ טויש איך נישט אויס א האלבע ווארט) שעות אויף שעות פון וואס מ'איז זוכה דא ביים צדיק תחית המתים ממש!

און נאכן שמועס זאגט יענער "פשייייהאא איך האב גארנישט געוויסט! ס'הערט זיך ממש מורא'דיג און געוואלדיג איך בין באמת צופרידן פאר דיר.... אבער איך בין ב"ה מסודר און געסעטלט אין מיין פלאץ!"

שומו שמים, וואס מיינט געסעטלט און מסודר? דו האסט דאך מיר יעצט אזוי פארציילט מסיח לפי תומו אז שוין יארן עפענסטו נישט אויף קיין ספר, און אז דו קוקסט אזוי שטילערהייט ביי דיר אינדערהיים ווען די מוסד פאליס זעט נישט אלע מאוויס מיט גארבידש.

ס'איז דא פאר דיר א רבי וואס האט א וועג פאר דיר ארויסצוקריכן, אבער ער זאגט איך בין געסעטלט און מסודר, איך דארף נישט די אלע זאכן, נאכאמאל איך בין באמת צופרידן אז דו האסט געטראפן א פלאץ וואס ארבעט פאר דיר, אבער איך בין מסודר!

שכח אייבערשטער אז אנשטאט ארומלויפן צו יעדן שיכור הערן עצות ווי אזוי צו לעבן, היינט אינוועסט מען דא און מארגן נעמט מען יענע קורס, און איבערמארגן טרעפט מען זיך נעבעך אליינס אויפן וואסער, קיינער קוקט דיר נישט אן...

איך האב די לייף אינשורענס פון די תורה, איך בין מעביר סדרה און איך טראכט און איך אינוועסטיר אין מיין פיוטשער, איך פאק אוועק נאך א ששה סדרי משנה און נאך א בלאט גמרא, איך לאז זיך נישט נארן, איך סעטל נישט אזוי שנעל, ס'וועט מיטפארן ירושלמי און מדרשים דיעם הייליגן רבינ'ס ספרים און נאך און נאך, יעדער מיט זיינע שיעורים.

און וועגן געלט? מ'מוז האבן פיינענשל סעקיורעטי, נעוואאאאדע, איך בין אינגאנצן מיט דיר, איך אינוועסט שווער צו מאכן גרויסע רווחים, אין שטוב רעד איך שיין צו מיין ווייב, און ווען זי איבערגעשטערענגט הער איך אויס, און איך ענטפער נישט, איך וועל גיסן גוטע ווערטער וויפיל ס'גייט, און די ריטורן פון דער אינוועסטמענט איז מער פארזיכערט פון וועלכע טרענד ס'צעקולירט יעצט אויף די גאס.

אהההההההה מחי'!

**אשרינו שזכינו להתקרב לרבינו!**

# סעודה מיטן ראש ישיבה

שבת פרשת קרח
תשפ"ה

שבת פרשת קרח האבן מיר געהאט די זכי' מיטצוהאלטן א הערליכע באטע ביים ראש ישיבה. ווען מען זינגט אין די זמירות שבת קודש "מעין עולם הבא" קומט אויף אין מח די ווארימע ליכטיגע שבתים ביים ראש ישיבה. עס איז א זמן וואס איז למעלה מן הזמן און א דערהויבנקייט וואס טריקענע ווערטער קענען נישט ארויסברענגען.

א אינגערמאן האט אמאל געזאגט פאר'ן ראש ישיבה אז עס טוט אים וויי וואס ער האט פארפאסט שיינע שיחות און שמועסן, האט אים דער ראש ישיבה שליט"א געזאגט, אז עס איז ריכטיג, ווען מען איז נישט דא דערלייגט מען... אבער אזוי גייט דאס לעבן. אמאל קען מען דא זיין און אריינכאפן און אמאל פארפאסט מען.

בס"ד וועלן מיר פרובירן אפצושרייבן אביסל כדי די ליינער זאלן קענען ליינען און לערנען און זיך אויך מחי' זיין מיט די פילע אוצרות וואס מיר פארמאגן. אבער אפילו מיר וועלן עס אפשרייבן, קומט עס נישט צו צו "זען" די שמועסן, "רואים את הקולות..." די תניעות און די ווערטער צווישן די שורות וואס מען איז נישט מסוגל אפצוכאפן און איבערגעבן.

## ווי די ספרד'ישע אידן

ווען מיר זענען אריינגעקומען האט דער ראש ישיבה שליט"א געהאלטן אינמיטן זינגען דעם זמר "לבי ובשרי", און מכבד געווען די געסט צו זינגען. מען האט דאס זייער אסאך מאל איבערגעזינגען מיט אסאך ווארימקייט און ליבשאפט צום אייבערשטן.

דערנאך האט דער ראש ישיבה געבענטשט מיט זיינע קינדער. איך האב באוואונדערט וויאזוי דער ראש ישיבה שליט"א איז מחנך די קינדער אפילו די קליינע צו מים אחרונים. אויך האט ער זיי זייער איידל אויפגעמערקט אינמיטן בענטשן צו זיצן מיט דרך ארץ - נישט אנגעלאנט.

בשעת'ן זאגן די ווערטער "פותח את ידיך" האט דער ראש ישיבה שליט"א אויסגעשפרייט די הענט אזויווי די ספרדישע אידן פירן זיך.

## דער ישמח משה זי"ע נאטראל

נאכ'ן בענטשן האט דער ראש ישיבה שליט"א זיך געוואנדן צו זיין זון "יוסף", און אים געזאגט אז ער

וויל דערציילן א מעשה וואס האט פאסירט. דער ראש ישיבה האט דאן אויסגערעכנט די יחוס פון "יוסף בן..." ארויף ביז דעם הייליגן ישמח משה. דאן האט דער ראש ישיבה איבערדערציילט פאר זיינע קינדער די מעשה אז דער הייליגער ישמח משה האט אמאל דערציילט אלע זיינע גלגולים. אינצווישן האט ער דערציילט אז ער איז געווען אין דור המדבר אין די צייטן פון די מחלוקת פון קרח. דארט איז געווען אנוועזנד זיין אייניקל דער ייטב לב זי"ע – וואס איז נאך דאן געווען א קינד, און ער האט געפרעגט זיין גרויסן זיידן אויף וועלכע זייט פון די מחלוקת איז ער איז געשטאנען, איז ער געווען מיט משה רבינו אדער מיט קרח?

האט דער הייליגער ישמח משה געענטפערט אז ער איז געשטאנען אין די זייט. דער אייניקל האט זיך זייער געוואונדערט, וויאזוי איז דאס מעגליך אז דער זיידע איז נישט געשטאנען מיט משה רבינו? אויף דעם האט דער הייליגער ישמח משה מסביר געווען אז מען קען זיך נישט פארשטעלן די בלבול המוחות וואס איז דאן געווען.

דער ראש ישיבה האט זיך ארומגעקוקט אויף די געסט און זיך אנגערופן: "קרח האט עס געהאט, ער האט געהאט אלע רבנים, אלע קהילות, אלע געזעצטע, "נארמאלע" געסעטלטע מענטשן, און אויף די עובדים. די צעמישעניש איז געווען אזוי שטארק. און ווער איז געשטאנען מיט משה?"

דורכאויס די וואך האבן מיר שוין מערערע מאל געהערט און געליינט דעם סיפור פון דעם ראש ישיבה שליט"א. עס האט מיר זייער באנומען וויאזוי דער ראש ישיבה דערציילט עס אצינד מיט אזא פרישקייט, כאילו מען דערציילט עס די ערשטע מאל. פונקט ווי א צווייטער קאכט זיך אין די נייעס און קען איבערדערציילן די זעלבע פאליטיק אומצאליגע מאל, אזוי איז סיפורי צדיקים ביים ראש ישיבה.

איינע פון די אנוועזנדע האבן זיך אנגערופן דעם נאמען פון א איד וואס פלעגט נאכזאגן בשם מוהרא"ש אז ער האט געהערט אז מוהרא"ש זי"ע האט געזאגט אז ער איז געשטאנען אויף די זייט פון משה רבינו, אויף דעם האט דער ראש ישיבה געזאגט אז ער האט עס קיינמאל נישט געהערט פון מוהרא"ש אליין.

## פאלשע תניעות

דער ראש ישיבה איז דאן אריין אין א שמועס וואס פאסירט מיט א מענטש צוליב כבוד. קרח האט אלעס פארלוירן צוליב די תאוה פון אביסל כבוד.

א מעשה'לע וואס דער ראש ישיבה האט דערציילט: איינער פון די מענטשן וואס פלעגן זיך דרייען ביי מוהרא"ש איז צוגעקומען צום ראש ישיבה און אים געזאגט אז ער וויל ווערן א רב אין איינע פון די שטעט אין אמעריקע וואו ער וויל אויפטון פאר אידישקייט. דער ראש ישיבה האט יענעם באמת נישט פארשטאנען, וואס זוכט ער זיך קאפ וויי? דער ראש ישיבה האט נאכגעזאגט וואס דער הייליגער רבי זאגט "דו וועסט דאך נישט קענען בענטשן א ברכת המזון מיט כוונה פאר'ן אייבערשטן."

יענער האט געפרעגט דעם ראש ישיבה "איז וואס? נאר דו מעגסט זיין א ראש ישיבה?"

דער ראש ישיבה האט דאן דערציילט ווי שווער עס איז און ווי ער טוט דאס נאר ווייל ער מוז און ווייל מוהרא"ש האט אים געשטעלט. דער ראש ישיבה האט נאכגעזאגט וואס דער רבי זי"ע פון סאטמאר האט געזאגט פורים זייענדיג בגלופין, אז ער איז מקנא דעם פשוט'ן איד וואס קומט אין בית המדרש און לערנט עין יעקב און משניות.

"עטס ווייסטס וואס דאס מיינט?" דער ראש ישיבה האט געפרעגט דעם עולם, "אלע הייליגע צייטן ווען דו ציסט אראפ דיין טלית און ווינסט זיך גוט אויס, שטייט דער רב אויבן אן, און אוי ווי שווער עס איז אים צו האבן אמת'ע תפילות, ער זאל מיינען דעם אייבערשטן און נישט קיין מענטשן."

דער ראש ישיבה האט דאן ארומגערעדט ווי עקלדיג עס זענען די "פאלשע מעשיות", א פאלשע קרעכץ, און ווי שווער עס איז צו זיין אויבן אן און דאווענען אמת'ע תפילות. דער ראש ישיבה שליט"א האט אסאך ארומגערעדט פון נישט דארפן כבוד און פרסום, נישט זוכן צו זיין א "יש", נאר זיך פרייען צו זיין א פשוט'ע שטילע אידל.

"בעצם," האט דער ראש ישיבה געזאגט אויף זיך, איז ער אנטלאפן דערפון. דער ראש ישיבה שליט"א קומט דאך פון א שטוב ווי ער איז געווען די גאנצע זאך. ער איז געקומען צו מוהרא"ש פאר א "שטילע ווינקל". אבער מוהרא"ש זי"ע האט אים געשטעלט צו טון וואס ער טוט.

## א מחי' א גרויסע משפחה

איינע פון די אינגעלייט וואס זענען דארט געווען האט געהאט געמאכט א נייע ניגון און דער ראש ישיבה האט אים מכבד געווען עס צו זינגען. פון דארט איז דער ראש ישיבה אריין אין א שמועס פון ניגונים. דער ראש ישיבה האט געזאגט אז ער האט זייער ליב "אמאליגע הייליגע ניגונים." דער ראש ישיבה האט געזינגען א ניגון, א ווארימע הארציגע ניגון און געזאגט דערביי אז די לעצטע שטיק צייט מאכט ער התבודדות אויף די ניגון.

דער ראש ישיבה שליט"א האט געפרעגט דעם אינגערמאן אויב די. זשעי. (די סטייל פון די ניגון וואס ער האט געמאכט) עפנט אים דאס הארץ. דער אינגערמאן האט געזאגט אז ווען ער גייט אין גאס און ער זינגט זיך דאס ניגון היט עס אים זיינע אויגן פון נישט קוקן ווי ער דארף. דער ראש ישיבה האט איבערגעפרעגט, "נאכאמאל, עס עפנט דיר דאס הארץ?" דאן האט אים דער ראש ישיבה געפרעגט וואס ער פלאנט צו טון מיט'ן ניגון אויב ער פלאנט דאס צו פארשפרייטן פאר הפצה. דערנאך האט ער ווייטער גערעדט פון די אלטע ניגונים וואס עפענען דאס הארץ.

אויך האט דער ראש ישיבה דערציילט אז א אינגערמאן גרייט זיך יעצט ארויסצוגעבן די ניגון "אה מחי' א גרויסע משפחה" אויף די מידיע פון ארץ ישראל אלץ הפצה. דער ראש ישיבה האט הנאה געהאט דערפון, זאגענדיג "אינטערסאנט אז קיינער האט נאכנישט געטון אזא געדאנק."

## געמאכטע שטרענגקייט

די קינדער וועלכע זענען געזעצן נעבן דעם ראש ישיבה האבן זיך געשפילט. ערגעץ אינצווישן האבן זיי זיך געשפילט אנכאפענדיג איינער דעם צווייטן. דער ראש ישיבה איז געווען גאר שטרענג איבער דעם און זיי שטרענג געווארנט אז מען טאר זיך נישט שפילן אזוי, זאגענדיג שטארק און קלאר, "זיך נישט קריגן אדער אנרירן."

אויך איז אינטערעסאנט געווען צו באמערקן אז איינע פון די קינדער האבן זיך געשפילט מיט די היי-טשעיר (קינדער בענקל) און זיך אריינגעזעצט דערין.

זיין מאמע האט אים געזאגט אז ער זאל ארויסגיין דערפון ווייל עס קען זיך צוברעכן. דער ראש ישיבה האט זיך גלייך אנגערופן מיט א (געמאכטע) שטרענגקייט, "שוין פאלגן מאמי. אז די מאמע הייסט ארויס, גיי גלייך ארויס."

אבער אין די זעלבע מינוט האט דער ראש ישיבה לייכט געמאכט דעם אטמאספער זאגענדיג פאר'ן קינד, "איך האב א חידה, וויאזוי קען זיין אז א מענטש גייט ארויס פון א היי-טשעיר און האט א מצוה?"

דאס קינד האט זיך צעשמייכלט און די סעודה איז געבליבן פרייליך און אויפגעלייגט. עס איז וואונדערליך צו זען וויאזוי דער ראש ישיבה שליט"א האלט די שטוב אזוי פרייליך, לופטיג, אנגענעם און מיט אזא דרך ארץ. די קינדער זענען א טייל פון די שמועסן, פרעגן, זאגן, ענטפערן און ווילן פארשטיין, און דער ראש ישיבה ענטפערט און געט זיך אפ מיט זיי זייער געמיטלעך און מיט אזויפיל געדולד.

## איך דארף די קאליר

דער ראש ישיבה האט דאן געטיילט פאר אלע אנוועזנדע אביסל עפל קוגל און דערנאך האט מען געטיילט פאר די קינדער און אויך פאר די ערוואקסענע אייסעס.

דער ראש ישיבה האט געטיילט פאר זיינע קינדער אייסעס און איינע פון די קינדער האבן בדייקא געוואלט א געוויסע קאליר.

איך האב זיך גע'חידוש'ט צו זען ווי דער ראש ישיבה האט נישט נאר געגעבן וואס די קינד האט געוואלט, נאר זיך אויך אינטערעסירט אויב מען שפירט טאקע אן אנדערע טעם אין די קאליר און אים עס געגעבן מיט כבוד און געמאכט שפירן ערוואקסן דערמיט.

יעדעס מאל וואס עס קומט אויס צו זיין ביים ראש ישיבה איז דאס א גוטע צייט צו מאכן א חשבון הנפש, אזוויו רבי נתן ז"ע שרייבט אין איינע פון זיינע בריוו ווי ער האט מחי' געווען די אידן פון די שטאט בראד מיט די תורות און שיחות פון רבי'ן. רבי נתן שרייבט דארט ווי די האר פון קאפ האט זיך זיי אויפגעשטעלט הערנדיג אזעלכע ליכטיגע דיבורים. אינעם בריוו, שרייבט רבי נתן אז די הארץ ציפט טראכטענדיג, ווי ווייט זענען מיר? אז מיר ווייסן שוין יא פון די זיסע עצות, פארוואס זענען מיר נאך אלץ אזוי ווייט פון זיינע הייליגע תורות? וואו זענען מיר אויף די וועלט? אז מיר האבן אזוינס געהערט און מיר זענען נאך אלץ אזוי ווייט פון זיין תורה? איך שריי ביי מיר אין הארץ אויף די אלע טעג וואס זענען אדורכגעגאנגען..."

רבי נתן ענדיגט צו, "אבער איך פריי זיך מיט'ן קליין ביסל וואס איך האב יא אמאל זוכה געווען אויסצופאלגן."

אט אזוי שפירט מען ביים ראש ישיבה, א צוזאמענשטעל פון התרוממות, תשובה און חשבון הנפש. אז מיר ווייסן שוין יא פון אזא ראש ישיבה, און מיר הערן יא די דרשות און די עצות, איז פארוואס זענען מיר נאך אלץ אזוי ווייט פון די אלע זאכן? פארוואס זענען מיר נאך אזוי ווייט פון די שיינקייט וואס מען איז זוכה צו זען? אבער דאך פריידט זיך דאס הארץ מיט די קליין ביסל וואס מען קען יא צומאל טון און כאטש אז "מען זעט א קלארן..."

## צובראכענע בענקל

איינער האט מיר אנגעמערקט נאך די באטע אויב איך האב באמערקט די קעסטלעך ביי די זייט וואס האט געדינט אלץ ספרים שאנק, זאגענדיג דערביי אז זענענדיג דאס האט עס אים געגעבן חיזוק, ווייל צומאל שפירט ער ווי ער דארף שוין קויפן בעסערע און מער שענק אבער דערוויל האט ער נאכנישט געקענט. ווען יענער האט דאס שפעטער איבערדערציילט פאר'ן ראש ישיבה האט דער ראש ישיבה געשמייכלט און צוגעלייגט אז איין טאג ווען ער האט זיך געגרייט אויפצונעמען מענטשן האט ער מסדר געווען די צומער און געזען א בענקל וואס איז געווען אביסל צובראכן.

דער ראש ישיבה האט דאס געוואלט אוועקלייגן און זיך נאכדעם בארעכנט אז אפשר וועט איינער קומען און זען אז אויך ביים ראש ישיבה איז דא א צובראכענע בענקל און זיך מחזק זיין דערפון אז עס איז נישט אזוי געפערליך ביי זיי...

## זיבן מאל אהין און צוריק

די בעיבי פון דער ראש ישיבה (בערך איינס און האלב יאר אלט) איז געווען זייער פארנומען מיט א באטל ווי זי האט אריינגעלייגט אלע גענוצטע פלעסטיק זעקלעך פון די אייסעס. ווי א קינד איז זי געווען זייער פרייליך צו קומען ווייזן פאר'ן טאטן וואס זי האט. דער ראש ישיבה האט געמאכט אן עסק פון די קינד און איר געזאגט, "גיי ווייז פאר מאמי." איז דאס קינד געגאנגען צו די מאמע און דאן צוריק צום טאטן... און אהין און צוריק..... זיכער זעקס זיבן מאל.

איך בין געשטאנען און געקוקט און געווארט אז דער ראש ישיבה וועט שוין יעצט זיכער זאגן, "זייער שיין, אבער יעצט גיי שפילן..." ווי נישט, זענען דארט געווען געסט און מען האט געהאלטן אינמיטן א שמועס... אבער ניין, דער ראש ישיבה האט מיט אסאך געדולד יעדעס מאל נאכאמאל געמאכט אן עסק און נאכאמאל געשיקט צו מאמי ווייזן ווי שיין עס איז.

איך האב דאס גענומען אויף לעובדא למעשה, אזוויו רבי נתן ז"ע האט געזאגט, אז ביי אים איז לייגן די קינדער שלאפן אזוי גרויס ווי תיקון חצות. פארברענגען מיט די קינדער אפילו די גאר קליינע און פרייליך מאכן די קינדער, איז נאך אזא גרויסע מצוה ווי אסאך גרויסע וויכטיגע מצוות און שמועסן.

## דא איז ארץ ישראל

דער ראש ישיבה שליט"א האט דאן פארציילט אז אין ארץ ישראל איז צוגעקומען צו אים א איד און אים געזאגט אז איידער ער גייט רעדן צו אים, וויל ער ווייזן פאר'ן ראש ישיבה א תפילה וואס ער האט געשריבן און ער זאגט עס שוין א יאר צייט.

אינעם תפילה בעט ער דעם אייבערשטן אז דער ראש ישיבה זאל אים מקרב זיין און אויסהערן און נישט אוועקשטופן. דער איד האט זיך דאן געבעטן ביים ראש ישיבה אז ער זאל קומען און אנפירן א חדר. ער האט מסביר געווען אז עס איז גאר וויכטיג צוליב כמה טעמים.

דער ראש ישיבה האט זיך אנטשולדיגט אז ער קען יענעם נישט העלפן און מישט זיך נישט אריין אין קיין שום פאליטיק אפילו יענער זאגט אז ער האט דאס אלס צוואה פון מוהרא"ש זי"ע.

דער ראש ישיבה האט זיך אויסגעדרוקט "יעדער קומט זאגן ער האט א צוואה פון מוהרא"ש צו טון אזוי און אזוי, איך האב בצוואה פון מוהרא"ש אז איך זאל מחזק זיין בחורים און אינגעלייט און דאס וועל איך טון."

איינע פון אנוועזנדע איז געווען א אינגערמאן וואס האט געוואוינט אין ארץ ישראל. דער ראש ישיבה האט מיט אים אביסל גערעדט איבער דאס לעבן דארט און דאן אים געגעבן א פרעג, "פארוואס האסטו זיך אוועקגעצויגן פון ארץ ישראל?"

האט דער איד געזאגט, "דא איז ארץ ישראל."

דער ראש ישיבה האט זיך צושמייכלט און

געזאגט, "האסט מיר אויסגעכאפט. דאס האב איך געוואלט זאגן. דא איז ארץ ישראל, דא איז יבניאל, דא איז אומאן, דא איז מעזביזש דא איז דער רבי..."

דער ראש ישיבה איז דאן אריין רעדן פון דעם מעגאמעטער בנין אין אומאן, און געגעבן א פרעג פאר איינע פון די געסט, "ווען דו ביסט געווען אין אומאן ביסטו געגאנגען קוקן דעם מעגאמעטער?" יענער האט געענטפערט אז ניין. דער ראש ישיבה האט זיך גע'חידוש'ט. "פארוואס נישט? וואס האסטו מורא צו גיין קוקן? צען יאר האט מוהרא"ש דארט געדאווענט. אלע צען יאר וואס איך בין געווען ביי מוהרא"ש האט מוהרא"ש דארט געדאווענט."

עס איז משמע פון דער ראש ישיבה אז די פלאץ איז אנגעזאפט מיט קדושה פון מוהרא"ש און פון די תפילות און איז נישט סתם א בנין.

## צעשנייד מיר נישט

דער איד פון ארץ ישראל האט זיך אנגערופן צום ראש ישיבה אז עס האט אים זייער באנומען די בריוו אין עצתו אמונה פאריגע וואך (פרשת שלח) ווי דער ראש ישיבה שרייבט איבער די ענין פון טשעפענען און פארשעמען קינדער.

אויף דעם האט דער ראש ישיבה זיך דערמאנט זכרונות פון די שיעור ווי מוהרא"ש האט גערעדט דערוועגן. דער ראש ישיבה האט געזאגט אז די גאנצע קונטרס "צעשנייד מיר נישט" מיט די גאנצע דרשה והספד וואס מוהרא"ש האט דאן געגעבן (דאס איז געווען נאך די שוידערליכע מעשה פון לייבי קלעצקי און אויך ווען מען האט געשטאכן א בעל מקובל) איז געווען צו פארדאנקען א איד וואס פלעגט קומען צו די שיעורים (דער ראש ישיבה האט אים מקרב געווען, אבער יענער האט א שול ער פלעגט קומען נאר מזמן לזמן) און ווען מוהרא"ש האט זיך אנגערופן ביים שיעור אז דאס וואס מען האט מיטגעלעבט אזא שרעקליכע טראגעדיע מיט'ן קינד לייבי, קומט צוליב דעם וואס מען צעשניידט קינדער אין חדר.

האט זיך דער איד אנגערופן, "ממש אזוי?" אויף דעם ארויף, האט מוהרא"ש זי"ע אנגעהויבן פייערן א דרשה. (דער ראש ישיבה האט דאס אויספירליך באשריבן אין עצתו אמונה, אבער אינו דומה, ווען מיר האבן עס געליינט און אצינד זעענדיג ווי דער ראש ישיבה דערציילט דאס. עס ווערט איינגעקריצט אין די נשמה.)

דער ראש ישיבה האט דאן צוגעלייגט אז מוהרא"ש זי"ע האט זיך אנגערופן נאכ'ן שיעור אז ער האפט עס וועט קומען א אינגערמאן און אפשרייבן די דיבורים. דער ראש ישיבה שליט"א האט געזאגט אז ב"ה ער דאס זוכה געווען אפצודרוקן אינעם קונטרס "צעשנייד מיר נישט", וואס איז כהיום אפגעדרוקט אין דריי שפראכן.

## הערן די נייעס אויף א גוטע וועג

עס איז געווארן א שמועס איבער די פרשה פון לייבי קלעצקי און די קינדער פון דער ראש ישיבה זענען געווארן זייער נייגעריג און געוואלט וויסן. עס איז געווען זייער אן אינטערעסאנטע לערע צו זען וויאזוי דער ראש ישיבה שליט"א האט געפירט די שמועס, אויסגעהערט אלע שאלות, ספיקות, פחדים און עס געדרייט אויף גאר א וואונדערליכע אופן, געענטפערט, נישט געלייקנט, אבער נישט געלייגט די קינדער אין א טראמא. צומאל ווען עלטערן זאגן פאר א קינד, "שוין, לאמיר רעדן פון בעסערע זאכן", אדער "בעסער פרעג נישט," בלייבט א פחד פון די אומבאקאנטע פאקטן ביים קינד, אבער עלטערן האבן די מעגליכקייט צו דערציילן זאכן פאר א קינד מיט שכל ווי צו דרייען די פרטים אז די קינד שפירט ווי ער ווייסט און פארשטייט און דאך קען ער עס פארנעמען.

אגב, דער ראש ישיבה האט לעצטנס געזאגט ביי א שיעור אז מען זאל דערציילן פאר קינדער די נייעס וואס טוט זיך אין די וועלט (מלחמה וכו'), מיט שכל, מיט אייבערשטער, מיט אמונה. דאס איז א מורא'דיגע שכל, ווייל וויאזוי מען הערט די נייעס "ערשט" אזוי גייט עס אריין אין קאפ.

(צומאל זעט מען צוויי מענטשן קריגן זיך איבער די פאקטן פון די נייעס, צו דער האט געשאסן ערשט אדער יענער האט געשאסן ערשט. אין אמת'ן איז עס פשוט וועלכע פאדקעסט, נייעס אדער נייעס ברענגער פון .... דו האסט אויסגעהערט ערשט. דאס ווערט שוין א פאקט) אז א קינד הערט די נייעס פון עלטערן, נישט פון חדר אדער אנדערע נייעס קוועלער און מען לייגט דאס אריין מיט'ן אייבערשטן, נאכדערצו מיט די הקדמות וואס מיר זענען זוכה צו לערנען, דאן ווערט די שיחות חולין א עבודת החינוך. חוץ וואס פראקטיש איז עס אויך אסאך מער געזונט און די קינדער שלאפן רואיג...

דער ראש ישיבה האט צוגעלייגט אז עס איז דא א טייערע איד פון אנשי שלומינו וואס גייט באזוכן אידן אין תפיסה. ער האט געזאגט פאר'ן ראש ישיבה, אז דעם איד וואס האט נעבעך אפגעטון די שרעקליכע מעשה מיט הילד לייבי, אים קען ער נישט גיין באזוכן. דער ראש ישיבה האט זיך צעשמייכלט און געזאגט אז צומאל שלעפט אים דער אינגערמאן מיט זיך אז דער ראש ישיבה זאל אויך קומען באזוכן די תפיסות.

דער ראש ישיבה האט זיך אנגערופן "וואר איז דען דארט? מערסטענס פון זיי זיצן פאר אנדערע שרעקליכע סיבות." און שפעטער דערציילט דער איד פאר'ן ראש ישיבה אז דער איד איז דארט ווייל ער האט געטשעפעט א קינד און דער האט געטשעפעט א צווייטן. און דער ראש ישיבה כאפט זיך ביים קאפ, און וואנדערט זיך אויב זיי מעג מען יא גיין באזוכן? זיי זענען דאך נעבעך ערגער ווי די רוצחים, ווייל פאר'ן קינד (לייבי) איז שוין גוט, אבער פאר די קינדער וועמען די מנוולים האבן חרוב געמאכט איז ביטער דאס לעבן יעדן טאג. דער ראש ישיבה האט אבער מלמד זכות געווען און זיך הויעך געוואונדערט "איך ווייס? דאך זענען זיי אידישע קינדער... עס איז שווער."

## וועמען הערסטו אויס?

דער ראש ישיבה האט דאן געפרעגט די אנוועזנדע וואס זיי האבן געליינט אין עצתו אמונה די וואך. איינער פון די בחורים האבן געזאגט אז ער האט עס נאכנישט געליינט. האט דער ראש ישיבה אים געזאגט, "עצתו אמונה דארף מען לערנען, דאס איז ספרי רבינו, אין עצתו אמונה ליגט אלעס פון רבי'ן."

איינער האט געזאגט אז אים האט געכאפט די בריוו פון ווי דער ראש ישיבה שרייבט איבער די מלחמה אז מענטשן פרעגן אויב די מלחמה אין איראן איז גוג ומגוג און ווי דער ראש ישיבה שרייבט אז ער האט מקובל פון מוהרא"ש אז גוג ומגוג איז ביי יעדן אין שטוב.

אויף דעם ארויף האט דער ראש ישיבה זיך אויסגעדרייט צו איינע פון די געסט און אים געזאגט, "די בריוו האב איך געשריבן צוליב דיר." איין טאג האט דער ראש ישיבה געגעבן א היטש מיט דעם אינגערמאן און דער אינגערמאן האט געזאגט פאר'ן ראש ישיבה אז ער האט געהערט ווי איינער זאגט אז עס שטייט אין ספר עובדי', ממש דאס וואס פאסירט יעצט און עס איז ממש ימות המשיח.

האט דער ראש ישיבה געזאגט אז ער דארף

נאר הערן איין קליינע זאך פון איינעם און ער פארשטייט אז אסאך אסאך מער ווי מען האט אים געזאגט גייט פאר אויף די וועלט.

דער ראש ישיבה האט דאן געזאגט אז ער האט דאס געהערט פון נאך צוויי אינגעלייט און ממילא "האב איך געשריבן די בריוו, טאקע צוליב דיר, פאר דיר." א אינגערמאן פון שטעטל האט זיך אנגערופן "דא אין שטעטל האט מען אויך גערעדט דערפון."

האט זיך דער ראש ישיבה צופייערט, "וועמען הערט עטס אויס? וויאזוי איז מעגליך אויסצוהערן אנדערע? זייט איך בין אנגעקומען צו מוהרא"ש האב איך מער נישט געהערט קיינעם. וואס איז דא צו הערן נאך מוהרא"ש? ווי קען מען הערן נאך איינעם נאך מוהרא"ש?"

דער ראש ישיבה האט דאס געזאגט מיט אזא ציטער, אזא שטארקייט אז עס איז אריין אין די ביינער פון די אנוועזנדע.

"וואס איז דא צו הערן נאך מוהרא"ש (ראש ישיבה)?"

## א ישועה בזכות איידלקייט

דער ראש ישיבה האט זיך אנגערופן צו זיין ווייב אז ער האט געהאט אן אינטערעסאנטע מעשה אין בית פיגא די וואך און ער וויל הערן וויאזוי די מאמע פסק'נט.

דער ראש ישיבה האט דערציילט (ווי שוין דערציילט ביים ליל ששי שיעור פרשת קרח) אז א מיידל איז אים געקומען זאגן אז דער דאקטער זעט אז אירע אויגן ווערן ל"ע אויסגעברענט ווייל אלס יונג קינד האט זי אריינגעשיינט אין אירע אויגן מיט א לעיזער פוינטער. דער דאקטער זאגט איר אז אויב זי וועט גיין דורכאויס דעם גאנץ זומער מיט סאן-גלעסעס (זון ברילן) וועט דאס היטן אירע אויגן און מען וועט עס אפשר קענען אפראטעווען. דאס מיידל איז געקומען פרעגן דעם ראש ישיבה וואס זי זאל טון.

דער ראש ישיבה האט געוואורט צו הערן וואס זיין ווייב זאגט. ער האט איר געפרעגט אויב עס איז ריכטיג אז זון ברילן איז נישט צניעות פאר א גרויס מיידל.

> דער ראש ישיבה האט דערציילט וויפיל תפילות און טרערן ער האט פארגאסן. נאר צו הערן ווי דער ראש ישיבה דערציילט עס האט געברענגט טרערן.

דער ראש ישיבה האט דאן געזאגט אז ער האט געזאגט פאר די מיידל אז עס וועט זיין פונקט פארקערט, אויב וועט זי זיך אפהאלטן פון גיין מיט די סאן גלעסעס צוליב צניעות, וועט זי זען אז דוקא דורכדעם וועט קומען איר ישועה. דער ראש ישיבה האט דאן געפרעגט זיין ווייב אויב זי איז מסכים דערצו.

האט זי געזאגט אז יא. עס איז דא צוויי זאכן, עס איז דא דער דאקטער וואס זאגט וואס ער ווייסט, אבער נאכדעם איז דא א ברכה פון א צדיק. און אז דער צדיק זאגט אז זי זאל דוקא נישט גיין מיט די גלעזער וועט זי דורכדעם האבן א ישועה.

דער ראש ישיבה האט דאס אוועקגעמאכט (וד"ל) ער האט געזאגט אז עס האט נישט מיט א ברכה פון א צדיק, עס איז פשוט א ברכה פון צניעות, אז מען וועט זיך היטן צו זיין בצניעות וועט קומען א ישועה.

## א מופת פון אליהו הנביא

דאן האט דער ראש ישיבה דערציילט איבער א חתונה וואס איז פארגעקומען אין ישיבה. ביז א טאג צוויי פאר די חתונה האט געהייסן אז איינע פון די מחותנים וועלן נישט קומען. דער ראש ישיבה האט דערציילט וויפיל תפילות און טרערן ער האט פארגאסן. נאר צו הערן ווי דער ראש ישיבה דערציילט עס האט ארויפגעברענגט טרערן.

דער ראש ישיבה האט דערציילט אז דינסטאג איז געווען א ברית אין ישיבה און דער ראש ישיבה איז געווען סנדק. דעמאלטס האט ער געוויינט ווי קינד און ער האט אזוי שטארק געבעטן אליהו הנביא פאר א נס. עס איז געגאנגען דעם ראש ישיבה אין לעבן אז די חתן כלה זאלן נישט פארשעמט ווערן און עס זאל נישט ארויסקומען א חילול ה' פאר'ן רבי'ן.

שפעטער אין טאג איז דער ראש ישיבה געזעצן מיט'ן חתן און ער פרעגט אים, "האסט נאך גארנישט געהערט אויב די עלטערן קומען צו די חתונה?" עס קען נישט זיין, איך האב אזויפיל געוויינט."

שפעטער ביינאכט איז דער חתן אהיימגעקומען און דערציילט פאר'ן טאטן וואס דער ראש ישיבה האט געזאגט און געפרעגט זיין טאטע אויב עס איז דא עפעס נייעס. דער טאטע איז ממש ארויס פון די גלייזן, ממש דעמאלטס האט מען אים גערופן זאגן אז דער מחותן קומט יא צו די חתונה. דער טאטע פון דעם חתן, וועלכע געהערט נישט דוקא אין היכל הקודש, איז געווארן אזוי איבערגענומען פון די מופת אז ער האט אנגערופן די עלטערן פון דעם ראש ישיבה דערציילן א מופת פון זייער זון.

דער ראש ישיבה'ס מאמע האט שפעטער גערעדט מיט איר חבר'טע און איר דערציילט די מעשה. די חבר'טע האט נישט פארשטאנען די גרויסקייט פון די מעשה, "עס איז נישט קיין מופת פון דער ראש ישיבה, עס איז א מופת פון אליהו הנביא..." דער ראש ישיבה האט אויסגעפירט, "ריכטיג עס איז א מופת פון אליהו הנביא."

דאס האט דערמאנט די שיחה פון רבי'ן אז ביי די אונגארישע אידן איז דא מער מופתים, ווייל זיי גלייבן דערין. דער הייליגער רבי זאגט אז אמונה ברענגט מופתים. און אז מיר גלייבן אין כח התפילה אין כח הצדיק איז דאך זיכער אז מיר זענען כסדר נסים למעלה מן הטבע. א מופת בין איך...!

דער ראש ישיבה האט געמאכט על המחי' און זיך אויפגעשטעלט מיט די געסט טאנצן לכבוד שבת, און דערנאך זענען זיך אלע צוגאנגען מיט די לימודים, חיזוק און מוסר אין הארץ.

# היכל הלכה

## הלכות קידוש

### סימן רע"א

**הקדמה קצרה:** די גמרא (מסכת פסחים ק"ז) דרשנ'ט אויפ'ן פסוק (שמות כ' ח') זכור את יום השבת לקדשו - זכרהו על היין! געדענקט דעם שבת אויף וויין! בכניסתו ווען די שבת קומט אריין. אין לי אלא בלילה, ווייס איך נישט נאר ביינאכט אז מ'דארף מאכן קידוש, ביום מנין, פון וואו ווייס איך בייטאג, תלמוד לומר זכור את יום, געדענק דעם טאג.

ביום מאי מברך? צופרי וואס זאגט מען ביי קידוש? אמר רב יהודא, בורא פרי הגפן. מ'זאגט בלויז די ברכה פון בורא פרי הגפן. במחוזא הוי קרי ליה קדושא רבה, אין די שטאט מחוזא האט מען אנגערופן די קידוש פון שבת צופרי, די 'גרויסע קידוש'.

דער הייליגער רשב"ם שרייבט די טעם פארוואס די שבת צופרי קידוש האט באקומען די טיטול די גרויסע קידוש 1) ווייל די ברכה בורא פרי הגפן גייט אלץ מיט יעדן קידוש שבת יו"ט. 2) ס'איז דא נאך א טעם (ע"י תוס' רי"ד). בעצם איז די קידוש א קליינע קידוש, נאר מ'רופט עס מיט די פארקערטע נאמען - אזוי ווי סגי נהור, אסאך ליכטיגקייט, רופט מען אן א מענטש וואס קען ל"ע נישט זען.

אין די ראשונים זעט מען די טעם פון מצות קידוש: (ספר החינוך מצוה ל"א פר' יתרו) לדבר דברים ביום שבת, בהכנסתו וכן ביציאתו. רעדן דיבורים ווען די שבת קומט אריין (קידוש) און די שבת גייט ארויס (הבדלה) שיהיה בהם זכר גדולת היום ומעלתו ס'זאל זיין אן אנערקענונג אויף די גרויסקייט און די מעלה פון דעם טאג. והבדלתו לשבת משאר ימים, שלפניו ושלאחריו, און ס'זאל זיין א צווישנשייד צווישן דעם הייליגן טאג שבת, און די אנדערע טעג וואס זענען פאר שבת און נאך שבת. מיט'ן זאגן קידוש רופט מען אויס אז די טאג וואס קומט יעצט אריין איז א ספעציעלן הייליגן טאג.

אזוי ווי מ'זעט ווען בית דין האט מקדש געווען די חודש, נאך דעם וואס זיי האבן אויסגעפרעגט די עדות וועלכע האבן געזען די נייע לבנה, [1] און ווען בי"ד האט געזען אז זייער עדות'שאפט שטימט האט בי"ד אויסגערפן מקודש, מקודש! און מיט דעם איז דער טאג געהייליגט געווארן בקדושת ראש חודש, אזוי אויך איז קידוש, מ'רופט אויס אז די טאג שבת איז הייליג! [2]

## הערות

1) פאר הלל הזקן האט מתקן געווען די לוח וואס מיר האבן, און מיר ווייסן פינקטליך ווען ראש חודש איז, פלעגט מען מקדש זיין על פי הראי' ד.מ. אז צוויי עדות קומען צו בית דין זאגן אז מיר האבן געזען די נייע לבנה - כמבואר במסכת ראש השנה - בית דין האט זיי אויסגעפרעגט, און ווען בי"ד האט געזען אז ס'שטימט וואס זיי זאגן האבן זיי עס אנגענומען און זיי האבן געזאגט מקודש מקודש, מיט דעם איז דער טאג געהייליגט געווארן אלס ראש חודש.

2) כן כ' בחדושי מהר"ם חלאוה (פסחים ק"ה:) וז"ל עיקר קידושא בלילה הוא, פי' בכניסתו, כדרך שבי"ד מקדשין המועדים ע"כ.

3) דהיינו משמעות דרשת חז"ל הנ"ל זכרהו על היין, הוי דעל ביין הוי מה"ת - וכן הוא ד' הרבה ראשונים, ואלו הן הובא בביאור הלכה, ד"ה מיד: בחידושי רעק"א כ' דהר"ן (י. ד"ה אמר רבא) דקידוש על היין או על הפת הוי דאורייתא: וכן ברשב"א (כ"ג: ד"ה הוא דאמר רבא) וכן מוכח מרא"ש ב"פ ערבי פסחים (פ"י ה') וכן הוא ד' רבינו יונה שם ברא"ש עי' כ"ז באריכות בב"ה שם.

הנה כל אילה עומדים, נגד מש"כ מאור עינינו המג"א בסק"א, בשם הרמ"ע (מפענו שו"ת סי' ב') דיוצאים קידוש דבר תורה בתפלה, ממילא קידוש על הכוס אלא מדבריהם - מלבד זה יש עוד ב' קישואים לומר כמותו. א) דצריך להזכיר יצאת מצרים בקידוש, כדאתיא בפסחים דף קי"ז: והפוסקים פסקו כן - ע"י בב"ה שדוחק ליישב. ב) דחתם סופר, בשו"ת בג' מקומות (שו"ת או"ח סי' ט"ו וסי' י"ז) (וכן בסי' כ"א) וז"ל שם: מ"מ הוי כמכוונים להדיא שלו לצאת ידי חובת קידוש בתפילה כדי שיהיה קידוש במקום סעודה על היין דאורייתא, וכאלו לב חכמים מתנים על זה! ובב"ה מסיים בדברי הדרך חיים (דין קידוש על היין בביתו) דלכתחילה יש לחוש לגדולי הפוסקים שסבירא להו דאין יוצא דבר תורה בתפילה!

4) די מג"א אין סק"א ברענגט בשם הרמב"ם אז די חלק קידוש וואס איז מן התורה איז מען יוצא ביים דאווענען - אזוי שטייט אויך אין שו"ת הרמ"ע מפענו (סי' ב').

5) וכן נפסק במשנ"ב סי' רפ"ט סק"ג: 6) מג"א סוס"ק א', וכן פ' שו"ע התנא סעי' ד 7) בסי' תקצ"ז סק"ז במג"א שם בשם תשובת מהר"ם סי' נ"ד - דקידוש אפי' בבוקר יו"ט הוי מה"ת - ומג"א חולק ומציין לכאן עי"ש.

איבערגעגעבן
דורך הגאון
**הר"ר יונה**
**זינגער שליט"א**
דומ"ץ קרית
ברסלב

א] די מצוה פון קידוש פרייטאג צונאכט'ס איז א מצוה עשה מן התורה, (3) (4) די מצוה פון קידוש שבת צופרי איז א מצוה דרבנן. (5)

אזוי אויך די קידוש פון יום טוב, (6) (7) סיי ביינאכט, און סיי צופרי איז א מצוה דרבנן.

**הקדמה קצרה:** די הלכה איז אז כדי צי זיין א גדול, צי זיין מחויב אלע מצוה מן התורה דארף זיין צוויי זאכן 1) יארן - דארף זיין 13 יאר. 2) סימנים - מ'דארף האבן ב' שערות, אין די סימן אז מ'האט ב' שערות איז אז מ'האט א בארד, (8) ביים בארד איז נישט גענוג אז מ'האט ב' שערות נאר ס'דארף זיין נתמלו זקנו.

בעצם שטייט אין גמרא (מסכת נדה מו.) אמר רבא קטן שיגיע לכלל י"ג שנים אין צריך בדיקה, חזקה הביא ב' שערות - רבא זאגט, איינמאל מ'האט יארן, מ'איז שוין 13 יאר, איז דא א חזקה אז מ'האט שוין סמנים, און מ'דארף נישט בודק זיין, אבער די הלכה איז אז ביי מצות וואס זענען מן התורה פארלאזט מען זיך נישט אויף די חזקה, (9) ווי למשל שרייבן א ספר תורה, א מזוזה, (10) פארלאזט מען זיך נישט אויף די חזקה, אבער ביי א דרבנן פארלאזט מען זיך יא - למשל מצרף זיין צי מנין. (11)

היות מיר נעמען אן אז קידוש פרייטאג צי נאכט'ס איז א דאורייתא, און זיכער ווען מ'האט נישט געדאווענט, (12) און רובו דרובא פרויען קומען נישט אן צו דאווענען, דערפאר איז דאך א פרוי מחויב מן התורה צי מאכן/הערן קידוש.

דעריבער, א] א פרוי וואס איר מאן איז אוועקגעפארן אויף שב"ק, זאל זי לכתחילה נישט יוצא זיין קידוש, אפילו פון א בר מצוה בחור'ל, (13) נאר פון א גדול וואס האט שוין א בארד, אדער זאל זי אליינס מאכן קידוש; (14) אויב זי האט נישט פון וועם צי הערן קידוש, און ס'איז איר שווער צו טרונקן א כוס וויין/גרעי"פ דשו"ס, קען זי זיך פארלאזן און הערן קידוש פון א בר מצוה בחור'ל. (15)

ב] א מאן וואס וויל הערן פון א צווייטן קידוש, קען יוצא זיין פון א בר מצוה בחור'ל. (16)

**קומענדיגע וואך וועלן מיר גיין ווייטער מיט הלכות קידוש אי"ה**

8) צי וויסן אז מ'האט ב' שערות באותו מקום איז אביסל שווער, ווייל א קטן איז נישט באגלייבט אויף קיין עדות, און דא דארף איך דאך וויסן אז ער איז אויס קטן, ממילא איז ער נישט באגלייבט. כ"כ הבית מאיר אבה"ע סי' י"ז סעי' י"ג, ממילא צריך עדות אחרים ע"ז, ממילא באנוצט מען זיך מיט א צווייטע סימן דהיינו נתמלא זקנו, כמש"כ בסמ"ע (חו"מ סי' ל"ה סק"ד) און אפי' ס'איז א קליינע האר, די עיקר איז אז די שטח פונעם פנים איז פיל מיט האר.

9) כמבואר הכל משנ"ב סק"ג: בשם המחב' בחו"מ סי' לב: 10) מג"א או"ח סי' ל"ט סק"א: 11) או"ח סי' נ"ה סעי' ה:

12) ווייל ווען מ'האט געדאווענט איז דאך דא שיטת מג"א סק"א בשם רמב"ם, רמ"ע מפענו, אז מ'האט יוצא געווען קידוש מה"ת; [איה"נ דהביאור הלכה ד"ה מיד נשאר בצ"ע על המג"א] כאטש ס'איז דא שיטת הגרעק"א, אז מיטן זאגן גוט שבת איז מען יוצא קידוש דאורייתא - אבער די ביאור הלכה ד"ה דאיתקש, בלייבו מיט א צ"ע אויף די רעק"א.

13) פון א קטן קען זי זיכער נישט יוצא זיין, ווייל א קטן קען נישט מוציא זיין א צווייטן, דהוי אינו מחיוב בדבר וכל שאינו מחיוב בדבר אינו מוציא את חבירו (מג"א סק"ב הו"ד במשנ"ב סק"ג.

14) אפילו איין פרוי זאל מוציא זיין א אנדערע פרוי איז נישט קיין לכתחילה - כי הרבה פוסקים פסקו דנשים אינם בכלל ערבית מש"ה אין א' יכול להוציא את חברתה - שו"ת חת"ס סי' כ"א, וסי' קמ"ג - וכן בכתב סופר סי' כ"ט שו"ת מהר"ם שיק סי' ק"כ ישועות יעקב סק"ב.

15) ווייל מ'קען זיך פארלאזן אויף די רעק"א וואס האלט אז מיטן זאגן גוט שבת האט זי שוין יוצא געווען קידוש מה"ת ממילא, איז זי נאר מחיוב מדרבנן, מש"ה בדרבנן סמכינן על חזקה דרבא.

16) היות דהוא כבר התפלל אז הוי הוא מחיוב מדרבנן, ממילא בדבריהם סמכינן על חזקה דרבא, כן פסק המשנ"ב בס"ק ג'. עדיין נשאר מקום להחמיר אפילו לאנשים שהתפללו כבר, דהיות דיש חולקים על מג"א דסובר דיצא קידוש מה"ת בתפילה. וכן פסק ברב פעלים (ח"א סי' י' או"ח).

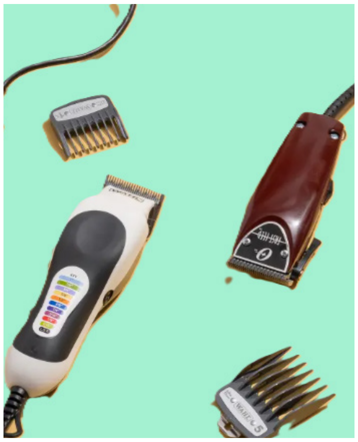

# צוּפִּיצְן דִי בָּאְרד?

## שְׁאֵלָה

**לְכָבוֹד דֶער רֹאשׁ יְשִׁיבָה שְׁלִיטָ"א,**

**קוֹדֶם וִויל אִיךְ אַייךְ בַּאדַאנְקֶען פַאר אַלֶע אַייעֶרֶע חִיזוּק אוּן דְרָשׁוֹת. וֶוען אִיר זָאלְט וֶוען וִויסְן וָואס אַייעֶרֶע שִׁיעוּרִים טוּעֶן אוֹיף אִין דִי גַאנְצֶע וֶועלְט, וָואלְט אִיר נִישְׁט אוֹיפְגֶעהֶערְט צוּ רֶעדְן.**

**אִיךְ וִויל פְרֶעגְן אַ שְׁאֵלָה וֶועגְן שְׁנַיידְן דִי בָּארְד. מַיין וַוייבּ אִיז זֵייעֶר סֶענְסִיטִיְו צוּ הָאר, סְפֶּעצִיעֶל פוּן דִי בָּארְד, אוּן זִי בֶּעט מִיר אִיךְ זָאל זִיךְ אַבִּיסְל צוּפִּיצְן דִי בָּארְד. עֶס אִיז דָא צְוֵויי זַייטְן וָואס שְׁטֶעקְן זִיךְ אַרוֹיס אַבִּיסְל פוּן מַיין בָּארְד, אוּן דָאס וִויל זִי אִיךְ זָאל אַרָאפְּשְׁנַיידְן. וָואס זָאל אִיךְ אִיר עֶנְטְפֶערְן?**

**יְיַשֶׁר כֹּחַ**

**בְּעֶזְרַת ה' יִתְבָּרַךְ - יוֹם ג' פַּרְשַׁת פִּנְחָס, ט"ו תַּמּוּז, שְׁנַת תש"פ לִפְרָט קָטָן**

לְכָבוֹד ... נֵרוֹ יָאִיר.

אִיךְ הָאבּ עֶרְהַאלְטְן דַיין בְּרִיוו.

פְרֶעג דַיין וַוייבּ אוֹיבּ זִי אִיז גְרֵייט צוּ פַארְלִירְן דִי פַּרְנָסָה; גֶעבּ אִיר צוּ פַארְשְׁטֵיין אַז דִי בָּארְד בְּרֶענְגְט דִי שֶׁפַע פוּנֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן צוּם מֶענְטְשׁ, דֶער זוֹהַר הַקָּדוֹשׁ (נָשֹׂא קל ע"ב; עַיֵין טַעֲמֵי הַמִּצְוֹת פַּרְשַׁת קְדוֹשִׁים) רוּפְט אָן דִי בָּארְד: 'צִינוֹרוֹת עֶלְיוֹנִים' - רֶערְן (פֵּייפְּס) וָואס דוּרְךְ דֶעם קוּמְט אַרָאפּ פוּן הִימְל פַארְ'ן מֶענְטְשׁ אַלֶע בְּרָכוֹת, אוּן אַז מֶען שְׁנַיידְט דִי בָּארְד, שְׁנַיידְט מֶען אָפּ אַלֶע רֶערְן פוּן פַּרְנָסָה וָואס דַארְפְן דֶערְגְרַייכְן דֶעם מֶענְטְשׁ; פְרֶעג אִיר צִי זִי וִויל אָפְּשְׁנַיידְן דִי שֶׁפַע.

קְלַאפּ אַרוֹיס פוּן קָאפּ דִי פְרַאגֶע; **בַּיי עֶרְלִיכֶע אִידְן אִיז דִי בָּארְד אַ חֵלֶק פוּנֶעם מֶענְטְשׁ**, אַזוֹי וִוי דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער הָאט בַּאשַׁאפְן דֶעם מֶענְטְשׁ מִיט אוֹיגְן, אוֹיעֶרְן, נָאז אוּן מוֹיל - אַזוֹי אִיז דָא דִי בָּארְד אוּן פֵּיאוֹת; קֵיינֶער וֶועט נִישְׁט אָפְּשְׁנַיידְן זַיינֶע אוֹיעֶרְן אוֹיבּ דִי וַוייבּ וֶועט דָאס בֶּעטְן, אוֹיבּ אֵיינֶער הָאט שְׁפִּיצִיגֶע אוֹיעֶרְן אוּן דִי וַוייבּ בֶּעט דָאס אָפְּצוּשְׁנַיידְן ווייל זֵיי זֶענֶען צִי שְׁפִּיצִיג; אַזוֹי אוֹיךְ, וִוי שְׁטַארְק דִי שָׁלוֹם בַּיִת זָאל נָאר זַיין וֶועט קֵיינֶער נִישְׁט אַרָאפּ נֶעמֶען דִי שְׁפִּיץ פוּנֶעם נָאז וֶוען אֵיינֶער גְלַייכְט עֶס נִישְׁט - אַזוֹי זָאלְסְטוּ קוּקְן אוֹיף דַיין בָּארְד.

וֶוער נִישְׁט שְׁוַואךְ וֶוען דַיין וַוייבּ הֵייבְּט אָן זִינְגֶען דֶעם בַּאקַאנְטְן נִיגוּן: "אִיךְ הָאבּ גֶעמֵיינְט אַז דוּ הָאסְט מִיר לִיבּ", "אוֹיבּ דוּ הָאסְט מִיר לִיבּ פַארְוָואס שְׁנַיידְסְטוּ נִישְׁט דַיין בָּארְד?" זָאג אִיר: "בַּיי מִיר אִיז בָּארְד אוּן פֵּיאוֹת אַזוֹי וִוי אוֹיגְן, נָאז אוּן אוֹיעֶר וְכוּ'; מַיין טַייעֶרֶע וַוייבּ, אִיךְ הָאבּ דִיר זֵייעֶר לִיבּ אוּן אִיךְ וֶועל אַלֶעס טוּן פַאר דִיר, אָבֶער מַיינֶע אוֹיגְן, אוֹיעֶרְן אוּן נָאז וֶועל אִיךְ נִישְׁט שְׁנַיידְן אוּן אַזוֹי אוֹיךְ מַיין בָּארְד".

אַז דַיין וַוייבּ אִיז סֶענְסִיטִיוו צוּ הָאר קֶענְסְטוּ אַרָאפּ נֶעמֶען דִי הָאר פוּן דַיין קֶערְפֶּער (חוּץ אוּנְטֶערְן אָרֶעם אוּן צְווִישְׁן דִי פִּיס), אַזוֹי אוֹיךְ קֶענְסְטוּ צַאמְנֶעמֶען דַיין בָּארְד וְכוּ', אָבֶער נִישְׁט שְׁנַיידְן; זָאל זַיין וָואס זָאל זַיין.

**דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער זָאל הֶעלְפְן זָאלְסְט הָאבְּן הַצְלָחָה אִין אַלֶע עִנְיָנִים.**

פאר די ברסלב'ע שטוב

# אונזער מוסטער

ג. פעקעטע

**קריכן אויף גראדע ווענט**
ש. טראכטער

**היימליך מאנאווער**
ש. ל. פליישמאן

**איך פאלג**
ר. ל. ווייס

# ווארעמע
# פרעסטן

***אין קורצן פון פריער: בתי' – קינד פון ר' יודא לייב וזוגתו בילא מייזליק ז"ל איז געבוירן אויף דער עלטער. ווען בתי' איז געווען כמעט דריי יאר אלט י"ז אלול תרצ"ט האט אויסגעבראכן די ביטערע צווייטע וועלט קריג. די יונגע בתי'לע מיט די טאטע מאמע זענען געבליבן לעבן. נאך די צווייטע וועלט מלחמה איז די שווערסטע נסיון געווען פאר זיי "שולע". די סקול סיסטעם איז געווען אויסגעשטעלט אויסצורייסן יעדעס פינטל איד. זיי האבן געטון אלע שטיקלעך נישט צו דארפן מחלל שבת זיין.***

***און יעצט ליינט ווייטער:***

דורכאויס די זומער פלעגט בתי' פרעגן איר טאטע, "טאטע וואס וועט זיין? וויאזוי וועל איך זיך אן עצה געבן מיט שמירת שבת? די טאג קומט נענטער און נענטער."

דאן האט ר' יהודה לייב זיך אנגערופן צום קליינעם בתי', "הער אויס בתי'לע, דו ביסט געשטאנעןביים בארג סיני פונקט ווי איך בין דארט געשטאנען, דו האסט געהערט דעם באשעפער איבערגעבן די עשרת הדברות מיט דונערן און בליצן פאר אלע אידן אין אלע דורות. דו האסט אויך געהערט דעם געטליכן דיבור פון זכור את יום השבת לקדשו, דאס וואס איך בין באפוילן געווארן, ביסטו באפוילן געווארן, טו וואס איז ריכטיג און דער אייבערשטער וועט דיר העלפן."

די יאר איז געווען 1946. אין יענעם ערשטן סעפטעמבער האט שפאצירט א יונג מיידל מיט א באזארגט פנים, די זון האט געשיינט, אבער זי האט דאס נישט געזען, די פייגלעך האט געטשיפשעט אבער זי האט דאס נישט געהערט. אין איר מח האט זי פאראויסגעקוקט אויף א מלחמה וואס ווארט אויף איר און זי א סאלדאט וואס איז נאכנישט קיין צען יאר אלט וועט זיך דארפן פארהערן מיט די מעכטיגע סטאלין ימ"ש.

## 17

## ש. טראכטער

דעם ערשטן שבת איז אנגעקומען, בתי' איז נישט געשלאפן יענע נאכט, איר יונגן מח איז געווען זייער אנגעשטרענגט, זי האט געהאט אויסגעפלאנט אז זי וועט זיך מאכן א שניט מיט'ן נוצן די בליי שניצער (שארפענער) אויף אן אומגעלונגענעם אופן. (בתי' איז נאך דאן געווען יונג און נישט געקענט אזוי קלאר הלכות שבת. לויט די הלכה טאר מען נישט מאכן בלוטן.)

די טריק האט געארבעט, בתי' האט זיך ארויסגעדרייט פון שרייבן. ווען זי איז אנגעקומען אהיים האבן איר שוין אפגעווארט די עלטערן מיט שפאנונג, און ווען זיי האבן געזען איר שטראלנדע געזיכט האבן זיי געוואוסט אז זי איז ארויס די זיגער.

אזוי איז בתי' אנגעגאנגען וואך נאך וואך, יאר נאך יאר. יעדע וואך מיט אנדערע בייפאלן וואס דער אייבערשטער האט איר אריינגעשיינט וויאזוי אויסצושפילן אירע לערערס. אין אנדערע צייטן האט זיך בתי' ספעציעל צוגעשטעלט צו קענען גאר גוט די לימודים אזוי אז מען זאל נישט קענען האבן איבעריגע טענות און די שבת זאל אריבערגיין דאס רואיגסטע וואס שייך.

איינע פון די געלונגענע בייפאלן איז געווען אז גייענדיג אין שולע האט זי זיך "בטעות" אויסגעגליטשט אין מאראסט און איז געווארן אינגאנצן שמוציג, וואס דאס האט איר ערמעגליכט אהיימצוגיין, זיך באדן (וואס זי האט פארשטייט זיך נישט געטון שבת) און זיך טוישן. דאס האט גענומען אסאך צייט, ווייל מען האט געדארפט אויפקאכן די וואסער פאר א באד, ממילא האט זי זיך ארויסגעדרייט פון קומען יענעם טאג.

אויך פלעגט זי זיך אפט "פארקילן" ווי די מאמע האט איר געלערנט, און איז דערנאך געגאנגען צום דאקטער און באקומען א צעטל פאר א טאג צוויי צו קענען פעלן פון שולע.

איינמאל האט די לערערין נישט געגלייבט אז בתי' שפירט נישט גוט און איז געקומען אריינשטורעמען אין שטוב. דארט האט זי זיך איבערצייגט אז בתי' ליגט טאקע קראנק אין בעט און האט פארשעמטערהייט זיך אנטשולדיגט און איז ארויס.

איינמאל איז בתי' אהיימגעקומען פון שולע שבת און אפגעאטעמט מיט פארלייכטערונג, "ב"ה נאך א שבת איז פאריבער." איר טאטע ר' יהודה לייב איז דערציטערט געווארן דערפון, "אוי וויי, אזוי רעדסטו פון שבת? דער שבת איז נישט אריבער, עס האט זיך מצטרף געווען מיט אלע שבתים וואס אידן האבן געהיטן ערליך זייט קבלת התורה, דאס איז אונזער פרייד און אונזער זכות!

אין א צווייטע געלעגנהייט האט ר' יהודה לייב מחזק געווען בתי' זאגענדיג, "ווער איז א גיבור? סטאלין ווייל ער האט גע'הרג'עט מיליאנען מענטשן? ניין! נאר דו, קליינע בתי'לע וואס זיצט אין קלאס מיט שטאלץ און דו היטסט שבת אפילו סטאלין ימ"ש לאזט נישט, אט דו ביסט דער גיבור!"

בתי' דערציילט אין אירע זכרונות, וויאזוי האט זי געהאט די כוחות אריבערצוגיין דאס וואס זי איז איבערגעגאנגען וואך נאך וואך? דאס איז געווען די כוחות פון איר מאמע. נאר זעענדיג די שמחה און די גלאנץ אין די מאמע'ס אויגן יעדע וואך, דאס האט איר געגעבן כח פאר נאך א וואך און נאך א וואך.

ווען בתי' איז אהיימגעקומען און דערציילט מיט פרייד אז זי האט געהיטן שבת פלעגט די מאמע זאגן מיט התרגשות, "נאך א מלאך, נאך א מלאך!" יארן שפעטער ווען בתי' איז שוין געווען אן אלטע פרוי פלעגט זי זאגן אז יעדעס מאל זי טוט א מצוה הערט זי איר מאמע'ס קול "נאך א מלאך!" און דאס גיבט איר חיזוק.

שבת איז נישט געווען די איינציגסטע נסיון זיצענדיג אין א קלאס מיט גוים. בתי' דערציילט אז איינמאל איז זי געזיצן אין קלאס בשעת א גוי'ש קינד נעבן איר האט אויפגעוויקלט א פרישע סענדוויטש אנגעשמירט מיט פוטער מיט שטיקלעך פלייש און אפאר אוגערקעס (א זאך וואס ווייניג האבן זיך געקענט ערלויבן אין רוסלאנד) בתי'ס עלטערן זענען געווען ארים, זעלטן וואס זי האט געגעסן א שטיקל ברויט מיט פוטער בכלל אפגערעדט פלייש... און דא קומט דער גוטהארציגער שגץ און זעענדיג ווי בתי' קוקט מיט גליסטיגע אויגן בשעת די שפייאכץ קומט איר ארויף, און שטרעקט אויס די סענדוויטש צו איר "נעם. דו קענסט עס האבן."

דאס יונגע הערצל איז דארט געשטאנען. די יצר הרע האט אנגעהויבן ארבעטן אויף איר, "נעם און עס, קיינער וועט נישט וויסן." אבער נאך אפאר סעקונדעס האט זי געוואונען און זיך העפליך אפגעזאגט פונעם שגץ.

*ליינט קומענדיגע וואך ווייטער אי"ה*

ש. ל. פליישמאן

# אויפן וועג אהיים

צוזאמענגעבונדן ביים שיעור פארברענג. ווערן בעסער איך בענק. כאטש עפעס איך געדענק.

## Heimlich Maneuver מיט א בליק אויפן הימל

א הייסע קאווע מיט טשאקעלאדע...
מיין בעסטע treat גראדע!
און וואס טוט זיך מיט מיין זעהל?
זי דארף אויך עפעס ספעציעל...
מיט "אמונה" אייז קרים איך דעפריש עס,
פאר מיין נשמה אזוי דעלישעס.

דער הייליגער רבי נתן אינמיטן א סעודה האלט,
האט דער ראש ישיבה אונז פארציילט,
ווען פלוצלונג אינמיטן עסן די פיש,
איז אים געשען א סכנה א שטיקעניש.
געבליבן איז אים אין האלז א ביין,
עס גייט נישט ארויס, עס גייט נישט אריין.

רבי נתן שפירט ער פארלירט זיין אטעם,
עס טוישן זיך די קאלירן פון זיין פנים,
העלף מיר, טאטעניו, אבינו שבשמים,
אבער קיין פיפס ער קען נישט אויסשרייען.
דעם ביין זיין שטימע בענדער פארשטעלט,
וויאזוי קען ער בעטן דעם האר פון דער וועלט?

שנעל איז רבי נתן צום פענסטער געלאפן,
זיין בליק צום הימל, צו דיר טו איך האפן,
טאטע, דו זעסט איך קוק נאר צו דיר,
העלף מיר, הער די שטימע תפילה פון מיר.

איך קען נישט בעטן אבער צום הימל איך בליק,
געב מיר, טאטע, מיין אטעם צוריק!
צוריקגעקומען איז ר' נתן'ס אטעם גלייך,
דער אייבערשטער הערט אויך אויס שטוב שפראך!

פון דעם האט ר' נתן געלערנט א מוסר,
ווען ס'איז פארהאקט דיין מויל מיט שלעסער...
דו פילסט עס טוט דיר שטיקן,
דו קענסט נישט מיט תפילה זיך אויסדריקן,
אפילו די ווארט "באשעפער" זאגט זיך עפעס נישט,
פון דאגות און זארגן דיין קאפ צומישט...

כאטש הייב אויף דיינע אויגן און טו זיך דערמאנען,
א באשעפער אויף דער וועלט עס איז פארהאנען,
אלעס ער הערט, אלעס ער זעט,
רעד מיט דיינע אויגן א שטומע געבעט.
דער אייבערשטער איז דא, אלעס מאכט ער,
קוק אויפן הימל, עס וועט דיר ווערן לייכטער!

Heimlich Maneuver: **היימליך מאנאווער = ערשטע הילף צו ראטעווען א מענטש וואס קען נישט אטעמען ווייל עפעס שטיקט אים.**

**צו הערן די גאנצע שיעור פונעם ראש ישיבה רופט 212-444-9191 אדער 212-444-9169**

ג. פעקעטע

# אונטער מוסטער

רייזי, א זעכצן יעריגע געשמאקע, געלונגענע, עלטסטע מיידל, איז אריינגערופן געווארן אין א צימער. אירע עלטערן האבן איר אפגעווארט מיט ערנסטע פנימער.

רייזי האט זיך נישט געקענט חלומ'ען ווי איר לעבן וועט זיך טוישן נאך די קורצע שמועס מיט אירע עלטערן.

"ס'איז אונטערגעקומען א פיינע שידוך פאר דיר, און מיר זענען גרייט דיר א כלה צו מאכן, אין א מזל'דיגע שעה." רייזי האט געמיינט די ערד ברעכט אונטער איר פיס.

וואס? איך? א יונגע מיידל? קוים זעכצן יאר אלט, וואס האלט אינמיטן פארברענגען געשמאק דא אין בני ברק מיט מיינע חבר'טעס, וועט דארפן זיך אוועקציען צו די פרעמדע און ווייטע אמעריקע?? איך דארף יעצט באשליסן צו איך בין גרייט חתונה צו האבן מיט א חתן וואס כ'האב קיינמאל געזען, זיך קיינמאל געטראפן, און נאך מסכים זיין צו גיין אהין איינזאם אליין, אויפשטעלן מיין אייגן שטוב??

אבער רייזי, אן הכנעה'דיגע מיידל, האט נישט אפגעזאגט, אדער אנטוישט אירע עלטערן, זי האט זיך געשטארקט מיט אמונה און געזיכט עפעס אינערליכע כוחות, און אזוי איז זי ערקלערט געווארן א כלה דורך א בריוו אין די פאסט. לחיים!! מ'האט זיך געגרייט אויף די חתונה.

די חתונה איז טאקע געווען נאך דארט אין ארץ ישראל, מיט איר משפחה און פריינד. איר חתן מיט זיינע חשוב'ע עלטערן, וואס זענען אויך געווען איר מומע און פעטער, זענען געקומען קיין ארץ ישראל

צום שמחה.

אבער א טאג נאך שבע ברכות, מיט טרערן אין די אויגן, האט זיך רייזי געזעגנט פון איר וועלט, ווי זי קען עס ביז היינט. זי האט פארלאזט איר טאטע, מאמע, זיבן שוועסטערס, ברודערס, אלע אירע חבר'טעס.... נישט וויסנדיג ווען, אדער אויב, זיי וועלן זיך נאכאמאל זען.

מען האט צוגעזאגט פאר רייזי א גליקליכע לעבן פון רייכטום אין אמעריקע, מ'וועט איר דארט פירן אויף א גאלדענעם טאץ....

אבער א טאג נאכן אנקומען אין די אזוי גערופענע גאלדענע מדינה, האט זיך רייזי געפונען ביי די ארבעט. איר שוויגער - א חשוב'ע פרוי, וואס איז אליין געשטאנען אין געשעפט צו ברענגען פרנסה, אז איר מאן זאל קענען עוסק זיין אין עבודת ה', האט איר שנעל איינגעפעדימט אין די ארבעט, אין די עכטע לעבן וואס האט איר ערווארטעט.

"נעם די צעטל" - האט זי איר אנגעזאגט - "עס שטייט דא אן אדרעס, כאפ די ערשטע שטאטישע באס וואס דו זעסט אויף לי עווניו, פָאר אראפ בערך פופצן צוואנציג מינוט, דאן וועסטו אנקומען צי קראון-הייטס (א היבש גוי'שע געגנט), און דו זאלסט בעטן דעם דרייווער - א גוי פארשטייט זיך - ער זאל דיר זאגן ביי וועלכע סטאפ דו דארפסט אראפגיין פון די באס, און זאלסט צו גיין צו דעם אדרעס" - האט די שוויגער איר אנגעזאגט - "דארט זאלסטו אפנעמען א וויכטיגע פעקל וואס מיר דארפן האבן ביי די ארבעט, און זיך צוריקווענדן דיינע פיסטריט פון וואו דו ביסט געקומען, און עס צוריקברענגען דא אין געשעפט".

רייזי, א יונג-ווייבעלע, א גרין הארנ'דיגע, קוים זי ווייסט וויאזוי זי הייסט פון לאנדן נעכטן אין אזא פרעמדע לאנד - זי קען נישט די שפראך וואס מען רעדט דא אין אמעריקע - לאזט זיך ארויס אויף די רייזע. פארשטייט זיך זי האט געבלאנדשעט, זיך געטראפן אנטלויפן פון הויעכע ברייט-ביינערדיגע טינקעלע שקצים,

רייזי האט נישט אויפגעגעבן, זי איז געווארן א מוסטער אין אנגיין, זי האט געהאט א שטארקע אמונה וואס דאס האט איר געשטופט אין די רוישיגע יארן וואס האבן נאכגעפאלגט.

און נישט געטראפן די וועג גרינגערהייט, ווי מען האט איר מסביר געווען.

אבער רייזי האט נישט אויפגעגעבן, זי איז געווארן א מוסטער אין אנגיין זי האט געהאט א שטארקע אמונה, זי האט אנדעקט אין זיך א שטארקייט, וואס האט איר געפירט אלע יארן, בלויז פון טוען און יעדע מצב "וואס ס'מיז יעצט געטוען ווערן - אן זיכן ווען זי קען בלעימען". דאס האט איר געשטופט ווייטער אנצוגיין אין די רוישיגע יארן וואס האבן נאכגעפאלגט.

צוביסלעך האט זי איבערגענומען די לייצעס פון די פרנסה, סיי פאר איר יונגע וואקסנדיגע משפחה, איר מאן זאל קענען שטייגן בתורה, ווי אויך האט זי פארגרינגערט די עול פון אירע שוויגער-עלטערן; זי איז שטענדיג געווען גרייט זיי צו באדינען, זיי ארויסהעלפן ביי די געשעפט און העלפן מיט פרנסה. אויך האט זי זיך אפגעבן מיט זייער משפחה קינדער, זייער שטוב ארבעט, די עסן צי צוגרייטן פאר שבת ויום טוב, אלעס מיט די גרעסטע מאס כיבוד אב ואם, שמחה און מיט גרויס מסירות נפש.

זי האט שטענדיג געטון וואס האט געדארפט געטון ווערן אין יענע מצב. קיינמאל האט זי ארויסגעקרעכצט, אדער זיך אפגערעדט ווי ביטער איר טייל אין לעבן איז. זי האט נישט פארפירט און געוויינט אויף דעם וואס מען האט איר צוגעזאגט גאלדענע גליקן דא אין אמעריקע, און דא זעט זי זיך ארבעטן מיט בלוט און שווייס, טאג און נאכט, זיך אפגעבן מיט א גאנצע שטוב קינדער, ערציען איר אייגענע

קליינע משפחה'לע... נאר זי האט שטענדיג ארויסגעקוקט אויף די גוטס אין איר לעבן, אין אנגעאנגען מיט אן עזות דקדושה, אן טענות, אן תערומות, צו טון וואס איז ריכטיג אויף די מינוט.

איר חשוב'ע שווער און שוויגער האבן זיי געשיקט וואוינען אין L.A לאס-אנדשעלעס, קאליפארניע, ווייל אין יענע צייט האט מען געוואלט אויפבויען א חסידישע שטעטל דארט. "זאלן זיי זיין פון די כולל משפחות וואס שפרינגען אריין", האט מען געבעטן... אן א קרום אדער א ווארט, האט זי זיך אויפגעהויבן מיט איר מאן און פיצלעך און אהין געמופט צו א פרעמדע שטאט, אן קיין פיפס.

דארט האט מען אליין געמעלקט די קיען, און זיך שווער אן עצה געגעבן מיט א כשר'ע שחיטה. זי האט עס אבער געטון מיט אזא שטארקייט, ווייל זי האט געוויסט אז דאס איז וואס דער אייבערשטער פאדערט פון איר יעצט - צו העלפן בויען אידישקייט, איז עס בכלל נישט געווען א פראגע.

נאך אפאר יאר זענען זיי צוריק געקומען וואוינען אין ניו יארק, ווען ס'איז שוין געווען קלאר אז דאס וועט נישט אנהאלטן צו לאנג. זי האט זיך צוריק איינגעזעצט אין וויליאמסבורג, און פראבירט ווייטער אנגיין אין איר לעבן.

ס'איז נישט געווען קיין טעלעפאונ'ס אדער טעקסט אין יענע צייטן, און פאר איר צו קענען זיין בקשר מיט איר עלטערן און געשוויסטער אין ארץ ישראל איז געווען א מעשה פון אפאר וואכן, שיקן א בריוו אהין און ערווארטן א בריוו צוריק.

עס איז געווען זייער איינזאם, אבער דאך האט רייזי נישט געהאט טענות, און נישט געזוכט וועמען צו בלעימען, נאר זי איז שטענדיג געבליבן צופרידן מיט איר חלק טוב, זיך דערהאלטן מיט א שטארקייט וואס קומט נאר פון א קלארע אמונה - אז דער אייבערשטער מאכט נאר גוטס, און אז דער אייבערשטער האט מיר געלייגט אין די מצב איז עס זיכער גוט.

עס איז איר קיינמאל אפילו איינגעקומען אין געדאנק אוועקצולויפן, אדער אפלאזן איר שווערע מצב - דאס האט מיר דער אייבערשטער געשיקט - האט זי עס געטון מיט א שטארקייט.

דאן האט מען געשמועסט פון א נייע ישוב פאר סאטמאר'ע חסידים אין די שטאט לעיקוואוד. רייזי מיט איר חשוב'ער מאן האבן זיך דאן אויך אריבערגעצויגן אהין צו העלפן דעם רבי'ן, מיט א שטארקע אמונת חכמים. דארט האט זי געוויילט א שטיק צייט צו העלפן אויפבויען די קהילה.

אלעמאל א פרוי אליין וואס טוט וואס דארף יעצט געטון ווערן אן א support system, געשוויסטער אדער עלטערן צו האבן אויף וועם זיך אנצוליינען. זי האט זיך געוואנדען נאר צו איר טאטע אין הימל פאר כח און הילף. אין יענע תקופה האבן אפאר פון איר יונגערע געשוויסטער איר נאכגעפאלגט, און זענען אויך געקומען וואוינען אין אמעריקע אונטער איר ליבליכע גרויסע-שוועסטער פליגלען.

זי האט זיך געפארעט זיי אויפצונעמען און העלפן זיי שטעלן אויפן פיס, א זאך וואס קיינער האט זיך מיט איר נישט אפגעגעבן ביים אנקומען, זי האט אבער געוויסט די חילוק וואס עס קען מאכן פאר א הילפלאזע נייער אין לאנד. דאן זענען אירע עלטערן, צו איר גרויס פרייד, אויך געקומען וואוינען דא.

שפעטערע יארן - ווען דער סאטמארער רבי ז"ע האט געבויעט די שטעטל קרית יואל - זענען זיי

ווידער געווען פון די עשרה ראשונים, וואס האבן אריינגעשפרונגען אין א פוסטע וואלד, וואס איז דאן געווען קרית יואל, און מיט בלינדע אמונת חכמים, האבן זיי זיך ארויסגעצויגן וואוינען דארטן, צו העלפן בויען אידישקייט, העלפן דורך נאכגיין א צדיק.

רייזי האט דאס אלעס דורך געמאכט מיט א שטארקע, אייזנענע דרייסקייט. דאס איז געווען די כח וואס זי האט גענוצט אלע אירע יארן, ווען ס'איז איר אונטערגעקומען פול שוועריגקייטן אין לעבן, קינדער, פרנסה, געזונט... אזוי ווי ביי יעדן איינעם גייט איבער. אבער איר מסירות נפש, נישט באשולדיגן, נאר אננעמען באהבה האט איר געטראגן ווייט. א מסירות נפש צו טון דעם אייבערשטנ'ס רצון, אן פארשטיין, און אן קיין טענות, בלויז מיט א שטארקע קלארע אמונה, אז וואס דער אייבערשטער טוט, איז זיכער אזוי גוט, און איך וועל אין די מצב מאכן די בעסטע וואס איז שייך.

רייזי האט געהאט טויזנט סיבות אויפצוגעבן, אבער וויבאלד זי האט זיך דערהאלטן דורכאויס אירע יארן, וואס זענען געווען פול מיט שוועריגקייטן, מען האט נישט אלץ געקענט אנזען פון אינדערויסן, האט זי היינט מיליאנען מינוטן פון נחת און מעשים טובים, וואס האבן איר ארויפבאגלייט אין גן עדן, וואו זי רוהט אויף איר לעכטיגע פארדינטע שטול.

***

ס'דרייען זיך ארום פיל רייזי'ס צווישן מיר און דיר, יעדער איז אין א מצב, אין א סיטואציע וואס זיי גייען דורך שוועריגקייטן, נסיונות, און מען פרובט זיי אויס. איין גוט ווארט וואס דו זאגסט פאר דיין חבר'טע, איין טעלעפאן רוף, וואס דו רופסט אן א אויסלענדישע נייע שכנ'טע פרעגן "אפשר קען איך דיר עפעס העלפן? ערלעדיגן? דיך העלפן איינפעדימען אין א נייע געגנט, מיט א שפראך וואס דו קענסט נישט?" קען גיין א ווייטע וועג אויף צו העלפן א נייע, אדער איבערגעשטרענגטע פרוי אין דיין געגנט, אדער משפחה.

שטארק זיך, און שטארק א צווייטן - דו ביסט די ציקונפטע רייזי - די פרוי וואס בלייבט שטארק אין אלע אומשטענדן!

יעצט ביי די ערשטע יארצייט פון מיין טייערע באבע, ריזל בת חנניה יום טוב ליפא ע"ה, ליבלעך באקאנט ביי אלעמען אלס 'באבי פארקאש', האב איך געפילט איז א ריכטיגע צייט אביסל ארויסצוברענגען וואס איין פרוי קען עררייכטן, מיטן זיך דערהאלטן, נישט פרעגן קיין קשיות אויפן אייבערשטן, און שטענדיג זוכן ווי אזוי א טובה צו טון פאר א צווייטן.

אזוי האט זי דורכגעמאכט אירע יארן, און זוכה געווען אויפצושטעלן אזא שיינע משפחה, קינדער און אייניקלעך יראים ושלמים.

זי האט אויך געהאט די געוואלדיגע זכיה ארויסצוהעלפן דעם הייליגן רבי'ן. די ערשטע בית המדרש היכל הקודש אין קרית יואל איז געעפנט געווארן אין איר שטוב, כאטש וואס עס איז נאך אין יענע יארן געווען א שטארק פארשעמטע זאך צו אנדעקט ווערן אלס א ברסלב'ע. מיין חשוב'ע זיידע הרב ר' אברהם חיים פארקאש שליט"א האט ווייטער די זכיה צו ערמעגליכן דעם בית המדרש אנצוגיין אלס א ליכטיגקייט פאר די גאנצע שטאט.

BUILT ON CARE, DRIVEN BY HEART™

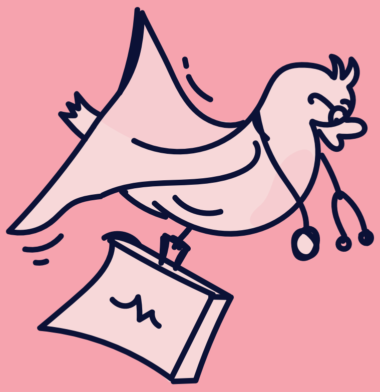

# Viruses are going around.

# So is the doctor's office.

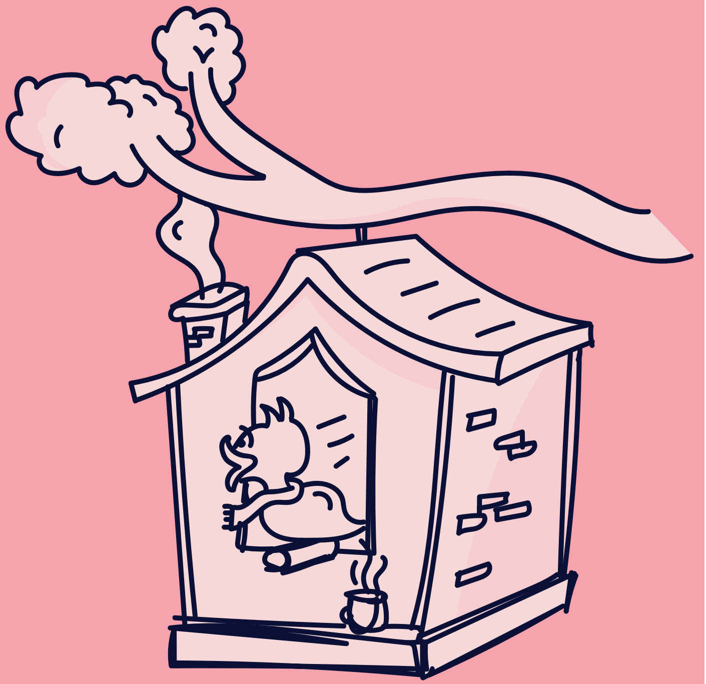

718.208.2030

Medease
CARE AT HOME

STREP CULTURES | FLU, COVID & RSV TESTING | FULL RESPIRATORY PANEL | EAR CHECKS
URINE CULTURES | BLOODWORK | RASHES & PINK EYE | SEASONAL ALLERGIES

ש. טראכטער

# קריכן אויף גראדע ווענט

אין א זומערדיגע נאכמיטאג זענען מיר געגאנגען מיט די קינדער פארברענגען אין "ליבערטי הייטס", א שפיל פלאץ נעבן ברסלב'ע שטעטל.

דארט איז געווען א wall climbing. א גרויסע גראדע וואנט וואס ערמעגליכט פאר די קינדער צו 'קריכן אויף די גראדע ווענט...'.

איך בין געשטאנען דערביי בשעת די קינדער זענען געקראכן, 'זיך גערדראפעט צו דערהאלטן' געקראכן, געפאלן, און ווייטער געקראכן. איין טריט פאראויס און צוויי טריט צוריק.

פון צווישן די קינדער זענען געווען די וואס האבן פרובירט אפאר מאל און באשלאסן אז 'דאס איז נישט פאר מיר' און זענען שנעל אראפגעקומען. איך האב יא פרובירט צו מחזק זיין די קינדער "פרוביר נאך איין מאל!" און די וואס האבן געהאט מער עקשנות און סבלנות און זיך נישט דערשראקן פון א 'דורכפאל' האבן עס סוף סוף געמאכט. נאך א גוטע פאר מינוט זענען זיי ענדליך אנגעקומען אויבן און מיט פרייד געפאכעט צו מיר "איך האב עס געמאכט." צום סוף האבן זיי דערגרייכט די ציל, די שפיץ.

איך מיין אז איך דארף נישט מפרש זיין די נמשל. די גראדע וואנט אין אונזער ערוואקסענע שפראך, ווערט אנגערופן 'דאס לעבן'. וויפיל מאל שפירן מיר ממש ווי די קינדער וואס קריכן, "איך קען שוין נישט. איך געב אויף, עס רוקט זיך נישט"?

וויפיל איך פרוביר, וויפיל קבלות איך מאך און וויפיל דרשות און שיעורים איך הער האלט איך נאך אלץ ביי 'אלף', אדער אפשר אפילו נאך פריער פון דעם. אזוי אפט שפירט זיך ווי מען גייט איין טריט פאראויס און דריי אויף צוריק.

מען שפירט אזוי צובראכן און צושאסן. דער פרומער שטן - ווי דער ראש ישיבה

רופט אים, ארבעט אויף קעסל און כלים אונז צו צוברעכן, "הזאת נעמי?" דאס ביסטו? נאך אזויפיל הערן, שטייסטו נאך אלץ דא? אזוי אדורכצופאלן?

פארגאנגענע וואך שבת קודש פרשת בלק האט דער ראש ישיבה שליט"א געזאגט ביי די באטע פרייטאג צונאכטס אז צומאל שפירט מען ווי "שוין צוואנציג יאר וואס מען שטייט אויף איין מדריגה, און מען בענקט און מען בעט, אבער אין אמת'ן איז דאס א שיינע חיזוק, צוואנציג יאר און נאך אלץ נישט אפגעלאזט די גוטע ווילן? דאס איז א שטארקע זאך."

רבי נתן זי"ע האט געזאגט אז ביים רבי'ן איז די שטערקסטע זאך "התחזקות", אויך איך און דו דארפן זיך 'דראפען אויף די גראדע ווענט.' מיר דארפן זיך דערהאלטן און וויסן אז אפילו מיר שפירן ווי 'דאס איז נישט פאר מיר, איך פרוביר, איך וויל און איך זע אז איך האלט אין איין פאלן,' דאך דארפן מיר זיך דערהאלטן מיט עקשנות און ווייטער דינען דעם אייבערשטן.

דער ראש ישיבה שליט"א האט אמאל געזאגט אז אין א טאג וואס מען שפירט ביי זיך 'מסודר'... היינט בין איך געווען די פערפעקט מאמע, ווייב, טאכטער וכו', אין אזא טאג דארף מען גרויס חסדים, אבער אין די טעג וואס מען שפירט ביי זיך אזוי צובראכן, אזוי ווייט, דאס זענען טעג וואס שיינען און לייכטן אויבן אין הימל. אוודאי טאר מען נישט ווערן צובראכן און מיר מוזן זיך מחי' און מחזק זיין, אבער א דורכפאל איז א סימן אז מען ארבעט. איינער וואס ארבעט נישט, האט נישט קיין דורכפאל. א דורכפאל איז א סימן אז די נשמה לעבט.

דער אייבערשטער האט נישט געגעבן די תורה פאר מלאכים. דער אייבערשטער וויל דוקא אונזער עבודה פון 'קריכן אויף גראדע ווענט.' זיך דראפען, פאלן און שטייגן, איין טריט פאראויס, צוויי אויף צוריק, און דאך בלייבן מיר געטריי צום באשעפער און צו זיין תורה.

דער ראש ישיבה דערציילט אפטמאל נאך די מעשה פון הייליגן רבי ברוך פון מעזבוז זכותו יגן עלינו ווי ער פלעגט נאך ראש השנה איבערגיין מיט די תלמידים וואס זיי האבן מכוון געווען ביים דאווענען און וואס מען האט געזאגט צו זייערע תפילות אויבן אין הימל.

איינמאל איז דארט געזעצן א איד, א וואסער טרעגער און ער האט געפרעגט דעם צדיק, "וואס האב איך מכוון געווען?" האט אים דער רבי געענטפערט, "דו האסט געבעטן אויף "שבתי בבית ה' כל ימי חיי" דו ווילסט מער נישט דארפן ארבעטן אזוי שווער, נאר זיך אריינזעצן א גאנצן טאג אין בית המדרש און דאווענען און לערנען.

"און רבי, וואס האט מען געזאגט אויבן אין הימל צו מיינע תפילות?"

אויף דעם ארויף האט דער צדיק אים געענטפערט, "אויבן האט מען געלאכט פון דיר." דער עולם האט זיך גע'חידוש'ט. פארוואס האט מען געלאכט פון אזא שיינע תפילה? האט דער רבי געזאגט, "דער אייבערשטער האט גענוג מלאכים אויבן וואס דינען אים אן טרדות, אן נסיונות. פון אונז מענטשן וויל דער אייבערשטער דוקא די הערליכע עבודה, פון שטייגן און פאלן, פון זיך איבערהייבן נאך א דורכפאל, פון אנהייבן פון יעצט!"

ווען מיינע לערערינס פלעגן אונז לערנען די פסוק אין משלי "שבע פעמים יפול צדיק וקם", פלעג איך זיך אלעמאל וואונדערן א צדיק פאלט זיבן מאל? וועלכע צדיק האלט אין איין פאלן? וועלכע ערליכע איד מאכט א קבלה און פאלט אדורך זיבן מאל?

ווען איך בין אנגעקומען צום ראש ישיבה האב איך געהערט א נייע דערהער דערויף, פאלן - דאס איז די אפטייטש פון א מענטש. אזויווי דער ראש ישיבה האט אמאל געזאגט, "א מענטש איז נישט א שבת זייגער וואס מען שטעלט אן איינמאל א יאר..."

אוודאי פאלט א צדיק, נאר וואס מאכט אים א צדיק? וקם - דאס וואס ער שטייט אויף איינמאל און נאכאמאל, און נאך יעדע דורכפאל זאגט ער "איך הייב אן פון יעצט!" אט דאס מיינט א צדיקות.

היינט מיט די הקדמות פון רבי'ן, וואונדער איך זיך "וואס האב איך דעמאלטס נישט פארשטאנען?"

א פרוי פון אנשי שלומינו זאגט מיר די פארגאנגענע וואך אז זי איז מקנא פרויען וואס האלטן אסאך ווייטער. פרויען וואס זענען 'באמת מקורבים', און לעבן מיט די עצות, און דאס צוברעכט איר אזוי שטארק, ווייל זי זעט איין ווי ווייט זי האלט דערפון, יענער איז שוין פיל ווייטער.

דער ראש ישיבה רעדט דאך אזוי סאך דערפון, ווער ווייסט ווער עס איז ערליך? וויאזוי ווייסט מען ווער עס שטייגט אין עבודת ה'? דאס איז נישט א זאך וואס מען קען וויסן. ווי דער ראש ישיבה שליט"א זאגט אסאך מאל ביי די שיעור פון אינגעלייגט א ווערטל פאר די וואס זענען מקנא די מענטשן וואס האבן געלט... זאגט דער ראש ישיבה, "ער רעדט, רעד אויך... מיין טרעילער איז ביי קאסטום'ס..." דער ראש ישיבה ברענגט ארויס די נקודה אז וואס א מענטש רעדט, מיינט לאו דוקא אז דאס איז א שפיגל פון די מציאות.

דאס וואס דיין חבר'טע דערציילט דיר היינט פון איר געלונגענע עבודת ה, פון איר שיינע שלום בית, חינוך, התבודדות, מוז נישט דוקא זיין א שפיגל פון איר לעבן, דאס זענען אפשר אירע רצונות און שאיפות, וואס איז אויך זייער שיין, אבער דו דארפסט זיך נישט צוברעכן דערפון.

איך האב זיך דאס געלערנט אין לערערינס צימער. א מעשה שהיה פון אפאר וואכן צוריק. עס מאכט זיך פון מאל צו מאל אז איך קום ארויס פון א קלאס נאך א שיעור, און עס איז נישט געווען ווי איך האב ערווארטעט, די מיידלעך זענען נישט געווען דערביי, מען האט מיר נישט אויסגעהערט, און איך קום ארויס פון קלאס אפגעמוטשעט און אנטוישט. זייענדיג אין לערערינס צימער האב איך אויסגערעדט צו איינע פון די לערערינס, און זיך געוואונדערט, "וואס גייט פאר מיט די מיידלעך?"

די לערערין, א חשוב'ע מחנכות, קוקט מיר אן און פארשטייט נישט וואס איך רעד, די מיידלעך זענען ממש א מחי'.

דירעקט ספעציעל, זי האט קיינמאל נישט קיין שוועריגקייטן מיט זיי. ביי איר איז אלעס רואיג און געלאסן. און איך שטיי אין די זייט און טראכט, 'אקעי. עס איז מיין פראבלעם. אפשר דארף איך שוין אויפגעבן?' איך באקום די געפיל אז 'אלע' זענען מצליח און נאך איך מאך עס נישט.

אזוי האט פאסירט נישט איינמאל און נישט צוויי מאל. די מיידלעך ביי מיר זענען געווען אביסל צו לעבעדיג,

> דריי מיידלעך שלאפן, פיר אנדערע לאכן צווישן זיך, מען שמועסט, מען קומט און מען גייט. עס האט מיר אויסגעזען מער ווי א שלום זכור, ווי א 'רואיגע, געלאסענע שיעור.'

שפרינגעדיג, זומער'דיג, אבער ביי איר איז אלעס גלאנציג און זיס און פיין.

איין טאג האב איך געהאט א ליידיגע סעשין, איך האב געדארפט בלייבן אין סקול צו געבן נאך א שיעור, אבער אין איין קלאס האבן די מיידלעך געהאט א פראגראם, ממילא האב איך געהאט ליידיגע פינף און פערציג מינוט. בין איך אינצווישן אריבער די קלאס פון די לערערין, וואס ביי איר קלאפט אלעס ווי א שווייצע זייגער, אלעמאל! איך געב א קוק אריין און עס זעט מיר אויס ווי עס איז ששון ושמחה, אזא סארט צופארנקייט וואס איך געדענק נישט זאל זיין ביי מיר, "קיינמאל!" (נישט אזויווי איר "קיינמאל"). דריי מיידלעך שלאפן, פיר אנדערע לאכן צווישן זיך, מען שמועסט, מען קומט און מען גייט. עס האט מיר אויסגעזען מער ווי א שלום זכור, ווי א 'רואיגע, געלאסענע שיעור.'

נו, נו, איך האב זיך געלערנט א לעקציע. עס איז געווען "sweet talk" (זיסע רעדעלעך) לאו דוקא א שפיגל פון די מציאות. ממש נישט.

דאס האט מיר געלערנט א לעקציע אין קנאה. וואס און פון וועמען כאפסטו התפעלות? ווייל איינער האט געזאגט? איז וואס?

פונקט פארקערט, א טייערע ארטיקל האלט מען באהאלטן. איך האב א שכנ'טע וואס הערט נישט אויף צו רעדן וואספארא שיינע שלום בית זי האט. זי דערציילט פאר ווער עס וויל (נישט) הערן ווי גוט און געטריי איר מאן איז, ווי ער טראגט און ברענגט איר, ווי ער האט איר אינזין.

איך קען נישט איר לעבן, איך ווייס נישט צופיל איבער איר, אבער איין זאך ווייס איך, 'איר שלום בית דארף א גרויסע תיקון.' איך דאווין פאר איר אז זי זאל טרעפן סיפוק אין שטוב. פארוואס? פון וואו ווייס איך? פשוט, ווייל אויב א מענטש האט אזא שטארקע דראנג צו דארפן רעדן און פויקן און דערציילן, איז דאס א סימן אז עס פעלט איר אזוי סאך אין די הינזיכט.

א שאד זיך צו צוקלאפן פון א צווייטן וואס דארף באמת חיזוק. אויב דיין חבר'טע איז אזוי מקורב און אזוי נאנט און אזוי דערהויבן, דארף זי דערפון נישט אזויפיל רעדן. און אויב רעדט זי יא פון איר גדלות, דארף זי דאך חיזוק, איז זיי אזוי גוט און געב איר עס. זאג איר ווי מורא'דיג עס איז, אבער צוברעך זיך נישט דערפון, ווייל עס איז נישט צופיל אנדערש ווי די לערערין וואס ביי איר 'גלאנצט אייביג אלעס!!'

א קליינע נקודה צו באמערקן אז דאס וואס מ'רעדט יעצט, זאל מען נישט אויסמישן מיט שיינע שיחות חברים פון זיך מחזק און מחי' זיין מיט די אוצרות, מיט שיינע מעשיות פון תפילה אדער וויאזוי א שיעור האט מיר געהאלפן און צוריק אויפגעוועקט. אונזער שמועס דא איז ווען דיין חבר'טע וויל זיך 'אויפטון' ווי ווייט זי האלט, ווי נאנט זי איז.

א אלטע חבר'טע האט מיר געררופן איין טאג. אינצווישן האבן די קינדער אנגעהויבן ווערן אביסל לעבעדיג. איך האב זיי פרובירט צו בארואיגן. מיין חבר'טע האט מיטגעהאלטן די שמועס און זאגט מיר, "איך בין אזוי נתפעל, ביסט אזא רואיגע מאמע..." איך האב זיך צולאכט און איר געזאגט, "הער אויס, איך האב שוין נישט גערעדט מיט דיר א שטאק מיט יארן, מיינסט אז דוקא אין די פינף מינוט וואס איך רעד מיט דיר, וועל איך זיך אויפרעגן? וועסט אריינקומען צו מיר אינדערהיים ווען איך רעד נישט צו מיין אלטע חבר'טע און דעמאלטס וועסטו מיר מעסטן און געבן א צייכן אויף סבלנות, יעצט איז נישט קיין קונץ."

ווען איינער קומט דיר דערציילן אירע הצלחות און וויאזוי ביי איר איז אלעס אזוי גלאנציג און גלאטיג, נו, נו...

דער מציאות און אמת איז אז יעדער איינעם בזה העולם גייט איבער וואס עס גייט איבער, יעדער דארף אסאך התחזקות.

דער עיקר איז, ווי דער הייליגער רבי זאגט אונז, מה שקורין, דערהאלטן זיך! קריכן און פאלן, פאלן און קריכן, זיך דראפען און דערהאלטן און סוף סוף דעגרייכן צום ציל, אנקומען צו וויסן און געדענקען אז אין עוד מלבדו, אז ממלא כל עלמין וסובב כל עלמין אין שום מציאות מבעלדיך כלל. עס איז גארנישט דא אויסער דעם אייבערשטן!

רעדנדיג פון 'קריכן אויף גראדע

ווענט' דערמאנט דאס די מעשה וואס א איד האט דערציילט, וואס ער האט דאס געהערט פון זיין טאטע, פון זיין טאטע, פון זיין טאטע וכו', גראד ארויף ביז'ן הייליגן רבי ר' אלימלך זי"ע.

דער הייליגער רבי ר' אלימלך האט איינמאל געזאגט תורה אויף וואס וועט זיין אין די צייט איידער משיח וועט קומען און ער האט געזאגט דריי זאכן, די ערשטע אז אין די צייטן פאר משיח וועט זיין אן 'עירוב טוב ורע' עס וועט זיין אזא צעמישעניש, מענטשן וועלן נישט וויסן וואס איז ריכטיג און וואס נישט, וואס איז הייליג און ערליך, און וואס איז פארקערט. די בחירה וועט זיין אזוי שווער אויסצוקלויבן, מען וועט אליינס נישט וויסן וואס און וואו איז די ערליכע. דאס דארף נישט קיין פירושים, מיר שפירן עס אלע אויף די אייגענע ביינער, און אשרינו שזכינו אז מיר זענען זוכה צו לעבן מיט א צדיק וואס ווייזט אונז וואס איז ריכטיג און וואס איז וויכטיג.

אויך האט דער צדיק געזאגט אז די צייט איידער משיח וועט קומען וועט זיין אויסגעצויגן כאילו א שטריק אויף די גאנצע וועלט, און מענטשן וועלן זיך אנכאפן דערין. דאן וועט דער רבוש"ע, כביכול שאקלען די שטריק. (צייטן וועלן זיין וואקלדיג מיט נסיונות) געוויסע וועלן ליידער זאגן אז אויב דער רבוש"ע שאקלט די שטריק וויל ער ח"ו מיר זאלן אפלאזן דעם שטריק, אבער די ערליכע וועלן זיך שטארק שטארק אנכאפן אין די שטריק פון אמונה, מיט די לעצטע כוחות. דאס וועט זיין 'חבלי משיח'.

חבל איז טייטש א שטריק. די ווייען פאר משיח וועט קומען וועט זיין זיך אנצוהאלטן שטארק אין די שטריק פון ריינע לויטערע און פשוטע אמונה.

און צום לעצט האט דער צדיק פאראויס געזאגט אז "מען וועט זיך דארפן דראפען אויף די גראדע ווענט, זיך צו האלטן ביי די ריינע און קלארע אמונה."

פרעגט מיר אמאל א תלמידה, "די שיחה אנטמוטיגט מיר זייער, איך ווער מיאוש דערפון, ווער קען זיך דראפען אויף א גראדע וואנט? עס איז ממש נישט מעגליך, עס איז ווי מען זאל זאגן אז "יעדער" וועט אדורכפאלן."

זענען מיר אריין אין א שמועס טאקע פון די wall climbing - פון קריכן אויף גראדע ווענט. די סדר וויאזוי מען מאכט די סארט ווענט איז, אז אויף די וואנט איז פאראן אסאך Pegs, אזעלכע סארט אנכאפערס, ווי דער וואס קריכט כאפט זיך אן שטארק, און דאס העלפט אים נישט נאר אז ער זאל נישט פאלן, נאר אויך גיין העכער און העכער.

אט דאס איז א מורה דרך אין לעבן. א צדיק איז די pegs, די אנלאנער וואס ערמעגליכט אונז צו 'דראפען אויף די גראדע ווענט און בלייבן ביי די ריינע אמונה'.

אן א מורה דרך, אן א צדיק איז טאקע ליידער נישט מעגליך זיך צו דערהאלטן. אבער אז מען האט זיך ווי אנצוכאפן, דאן נישט נאר וואס מען בלייבט נישט אונטן, נאר מען איז זוכה צו גיין העכער און העכער און דערגרייכן צום שפיץ.

אשרינו שזכינו, אז מיר זענען זוכה צו לעבן מיט א מורה דרך וואס ווייזט אונז אן וויאזוי צו אנגיין אין לעבן, מיר דארפן נאר האבן שכל און דאס ווייטער לערנען מיט אונזערע קינדער אז זיי זאלן וויסן און געדענקען פון קינדערווייז אן אז 'אויב מען פרעגט, דערלייגט מען נישט און אז מען פרעגט, בלאנזשעט מען נישט.'

לאמיר מאכן א תפילה אז מיר זאלן זיך נישט לאזן צוברעכן ווען מיר פאלן, ווייל דאס איז די וועג צו שטייגן און זיך מחזק זיין אז דאס איז די עבודה וואס דער אייבערשטער וויל אונז, און אז מיר וועלן זיך קלאמערן צו צדיקים וועלן מיר האבן די כוחות אנצוקומען הויעך הויעך!

# איך פאלג!

ר. ל. ווייס

## פדיון שבויים!

דער הייליגער ר׳ נחום טשערנאבלער זי״ע פלעגט
אסאך פאר פדיון שבויים ארומגיין,
האט זיך געמאכט אז ער דארף שאפן א גרויסע
סומע פאר איד אין פיין,
האט ער געשיקט זיינע תלמידים צו ערלעדיגן די
דאזיגע זאך.

אבער די נויטיגע 400 רייניש האבן זיי פארשאפט? ניין,
האט דער הייליגער צדיק געזאגט וועל איך גיין אליין.
ביי יעדער עושר האט דער צדיק מיט די הענט געגעבן א מאך.
ניין, נישט דא וויל איך אז מען זאל בלייבן שטיין,
נאר ביי עפעס א קרעטשמע האט דער צדיק געטראפן חן,
זיך געהייסן אפשטעלן ווייל דארטן וועט מען מאכן געלט אסאך.

דער צדיק זאגט צו זיינע תלמידים אבער,
אז זיי זאלן זיך עקש׳ענען ביי דעם ארענדער,
נישט אוועקגיין אן דעם גאנצן סכום פון 400 רייניש.
די פרוי עפנט, און וואס דער צדיק וויל, געבן זיי איבער,
״די גאנצע סכום, האב איך טאקע״ זאגט זי זיי מיט וואונדער,
אבער איך וועל נישט קענען קויפן נאך ברוינפן און נישט האבן וואס צו לייגן אויפן טיש.

דער צדיק זאגט אבער אז מען זאל איר זאגן וואס גיכער,
אז די גאנצע 400 רייניש זאל זי געבן וואס שנעלער
די פרוי פאלגט; אפילו איין טרער האט זי נישט געגעבן א וויש.

ווען איר מאן קומט אהיים געבט זי אים צו פארשטיין
אז זי האט געפאלגט א צדיק, קוק ווי שיין,
אבער ער האט יא געוואלט דאס געלט, און שנעל געלאפן צום טיר.

נאכלויפן דעם צדיק ער וויל, וואו טוט דער וואגן זיין?
אבער פונקט דאן קומט א גוי אין קרעטשמע אריין,
האט ער נישט קיין צוויי ברירות, און ער מוז געבן פאר דעם גוי משקה און ביר.

ער כאפט זיך אז ער האט קוים ברוינפן און וויין,
און ער האט נישט קיין געלט צו קויפן נאך און זיך באגיין,
האט ער באשלאסן אז ער וועט לייגן אסאך וואסער און אביסל ברוינפן אין איין געשיר.

דער גוי טרינקט און טרינקט גאר אסאך, דערנאך זאגט ער:
יעדן מאל איך קום זאלסטו מיר געבן די ברוינפן די פיינער.
ער גייט ארויס, אבער זיין בערזל טוט דארט פארבלייבן.
נעמט זיך דער מאן נאכיאגן דעם צדיק׳ס וואגן ווי א

פאר'סמ'טער,
אפשר וועט ער נאך באקומען זיין געלט,
אדער כאטשיג וואס מער.

ווען ער קומט נאנט צום וואגן, דער צדיק
טוט זיין קול אויפהייבן,
און זאגט צו אים: אט דער בערזל איז
דיינער,
אבער די 004 רייניש דאס איז מיינער.
וואס דער צדיק זאגט קען דער איד קוים
גלייבן.

ער קומט אהיים און זאגט צו איר,
מיר האבן באקומען א גרויס עשירות
בזכות דיר,
ווייל אין די בערזל איז געלעגן גאר אסאך
געלט.

**באלגן און פארשטיין!**

וואס מיינט די מעשה פאר מיר,
אז אפילו ווען א צדיק זאגט עפעס, און
עס איז נישט גוט איך שפיר,
וועל איך פאלגן און פארשטיין, ווייל דאס
איז די בעסטע זאך אויף דער וועלט.
טוען אלע עצות וואס דער צדיק לערנט
אויס, און אין דעם זיך געבן א ריר,
דורך דעם וועל איך קיינמאל שפירן ווי
איך געב זיך א פארליר.
בזכות דעם וועט קומען פיל השפעות צו
מיין געצעלט!

# קלאסיפיידס

## ברוכים הבאים!

מיט גרויס פרייד טוען מיר אויפנעמען א חשובע משפחה וואס האט זיך אהערגעצויגן

**מו"ה אהרן שלמה שווארץ הי"ו**
**וזוגתו מרים תחי'**

דער אייבערשטער זאל העלפן זיי זאלן מצליח זיין דא אין שטעטל בגשמיות וברוחניות.

## ברוכים הבאים!

מיט גרויס פרייד טוען מיר אויפנעמען א חשובע משפחה וואס האט זיך אהערגעצויגן

**מו"ה שלום שניצלער הי"ו**
**וזוגתו מרים אסתר תחי'**

דער אייבערשטער זאל העלפן זיי זאלן מצליח זיין דא אין שטעטל בגשמיות וברוחניות.

## מזל טוב!

מיט גרויס פרייד טוען מיר וואונטשן א הערצליכן מזל טוב פאר

**מו"ה יחזקאל סאמעט הי"ו**
**וזוגתו הענדל תחי'**

דער אייבערשטער זאל העלפן זיי זאלן זען אסאך נחת פון דעם און אלע קינדער.

קינדער פלעטל

א
שיחה
אין א
בילד

# אין וועלכע זכות וועט משיח קומען?

- ברסלב'ע חידות

# דעם רבינ'ס חדר

## א שיחה אין א בילד

**וועלכע שיחה פון מוהרא"ש דערמאנט דיך די בילד?**

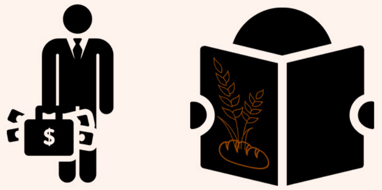

**ענטפער פון פאריגע וואך:**

דער רבי' האט געזאגט: "ווען מען וועט זיך דערמאנען פון מיר וועט מען ווערן כקטן שנולד".

## ברסלבע'ע חידות

**חז"ל זאגן: משיח וועט קומען בזכות די וואס לערנען**

א. חומש
ב. משניות
ג. גמרא
ד. הלכה

**ענטפער פון פאריגע וואך:**

דער רבי' זאגט: איך בין א טייך וואס רייניגט פון אלע שמוציגע פלעקן.

## געב א שמייכל

**פאציענט: דאקטער, איך לייד לעצטנס אויף שכחה.**
**דאקטער: דעמאלטס קודם באצאל פאר די וויזיט...**

געברענגט צו אייך דורך: הרב אלחנן חיים רוטה שליט"א - גבאי צדקה פאר משפחות אין נויט

## א שטיקעלע ספר המדות

אֱמוּנָה - חלק ראשון

**נו. הַשֶּׁקֶר לֹא יַסְכִּימוּ עָלָיו רַבִּים.**

אַ לִיגְנְט וֶועט נִישְׁט וֶוערְן אָנְגֶענוּמֶען בֵּיי אַ גְרוֹיסֶער צִיבּוּר.

# שרייב טישל

## לאמיר זיך באקענען

**הייב אן ארייַנצופילן יעדע ליין פון אויבן ביז אונטן** (צווישן צוויי ליינס לאזט מען ליידיג)**, און שיק אריין צום בלעטל וועם דו האסט געטראפן דא!**

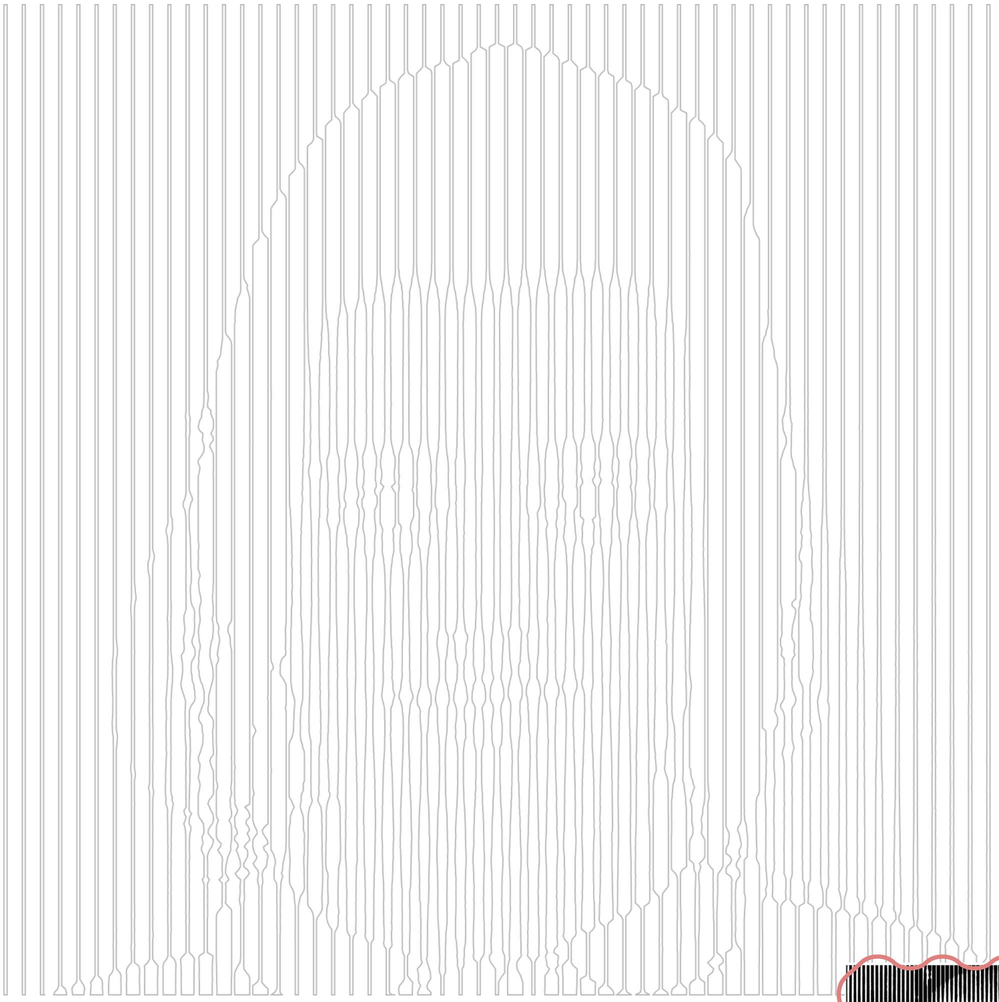

**ווען דו ענדיגסט קענסטו ארייַנשיקן א בילד פון דיר** (מאך זיכער ס'איז א קלארע בילד פון דיין פנים)**, און אפשר וועסטו זיך אליין טרעפן אינעם שפיל קומענדיגע וואך!** (דעטאלן וואו צו שיקן דאס בילד קען מען זען אויף זייט 2)

בילד פון פארגאנגענע וואך: **הערשי' יאקאבאוויטש - קינדערגארטן - קרית ברסלב**

# מענטשערליך

דער הייליגער אֲמוֹרָא אֲבִימִי אִיז אַרייַנְגֶעלָאפְן אִין בֵּית הַמִּדְרָשׁ מִיט גְרוֹיס שִׂמְחָה, "עֶס אִיז מִיר פַארְעֶנְטְפֶערְט גֶעוָוארְן אַ קַשְׁיָא אִין אַ פָּסוּק וָואס אִיךְ מוּטְשֶׁע זִיךְ שׁוֹין אַזוֹי לַאנְג צוּ פַארְשְׁטֵיין", הָאט עֶר אוֹיסְגֶערוּפְן צוּ דִי הֵיילִיגֶע חֲכָמִים וָואס זֶענֶען דָארְט גֶעזֶעצְן.

"פַארְוָואס הֵייבְּט זִיךְ אָן קַאפִּיטְל ע"ט אִין תְּהִלִּים, אַ קַאפִּיטְל וָואס טְרוֹיעֶרְט אוֹיף דֶעם חוּרְבְּן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, מִיט דִי וָוארְט מִזְמוֹר - אַ גֶעזַאנְג? דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער הָאט מִיר אַרייַנְגֶעשֵׁיינְט אַ מוֹרָא'דִיגֶע תֵּרוּץ, אַז מִיר דַאנְקֶען דֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן אוֹיף דֶעם וָואס עֶר הָאט אוֹיסְגֶעגָאסְן זַיין צָארְן כִּבְיָכוֹל אוֹיף דִי שְׁטֵיינֶער פוּן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ אוּן אַזוֹי זֶענֶען מִיר אִידְן גֶעבְּלִיבְּן לֶעבְּן.

דִי חֲכָמִים הָאבְּן זֵייעֶר בַּאוואוּנְדֶערְט דִי קַשְׁיָא אוּן דִי תֵּרוּץ, "וִוי אַזוֹי הָאסְטוּ זוֹכֶה גֶעוֶוען צוּ פַארְשְׁטֵיין דִי שְׁוֶוערֶע קַשְׁיָא?" הָאבְּן זֵיי גֶעפְרֶעגְט.

***

דֶער הֵיילִיגֶער אֲמוֹרָא אֲבִימִי הָאט זֵייעֶר מְכַבֵּד גֶעוֶוען זַיין טַאטֶע, דֶער הֵיילִיגֶער אָמוֹרָא ר' אַבָּהוּ. אֲפִילוּ אֲבִימִי הָאט גֶעהַאט 5 הֵיילִיגֶע קִינְדֶער וֶועלְכֶע וָואלְטְן אִים גֶערְן גֶעהָאלְפְן מְכַבֵּד זַיין טַאטֶע, הָאט אֲבִימִי אַלֶעס אַלֵיין גֶעטוּן.

"קְנַאק קְנַאק" הָאט ר' אַבָּהוּ גֶעקְלַאפְּט אִין טִיר, "אִיךְ וֶועל אוֹיפְמַאכְן הָאט דֶער עֶלְטְסְטֶער אֵיינִיקְל גֶעזָאגְט: "נֵיין אִיךְ וֶועל", הָאבְּן דִי אַנְדֶערֶע זִין פוּן אֲבִימִי אוֹיךְ גֶעוָואלְט טוּעֶן דִי מִצְוָה,

אָבֶּער אֲבִימִי אִיז גֶעוֶוען שְׁנֶעלֶער פוּן זֵיי אַלֶע, עֶר אִיז צוּגֶעלָאפְן צוּם טִיר אוּן גֶעזָאגְט הוֹיעֶך אַז זַיין טַאטֶע זָאל הֶערְן, "אִיךְ קוּם! אִיךְ קוּם!" עֶר הָאט אַרייַנְגֶעבְּרֶענְגְט זַיין הֵיילִיגֶער טַאטֶע אִין זַיין הוֹיז אוּן אִים גֶעהָאלְפְן זִיךְ אַרָאפְּזֶעצְן אוֹיף אַ בַּאקְוֶועמֶע בֶּענְקְל.

"מִיט וָואס קֶען אִיךְ דִיר מְכַבֵּד זַיין, טַאטֶע?" הָאט עֶר גֶעפְרֶעגְט.

"בְּרֶענְג מִיר אַ גְלָאז וַואסֶער", הָאט ר' אַבָּהוּ אִים גֶעזָאגְט.

אֲבִימִי אִיז גֶעלָאפְן צוּם בְּרוּנֶעם וַואסֶער בַּיים עֶק

בילדער ח. שטיינבערג

גאס און אָנְגֶעפִילְט אַ גְלָאז מִיט קַאלְט וואַסֶער.

עֶר אִיז צוּרִיק גֶעלָאפְן אַהֵיים און זִיךְ גֶעפְרֵיידְט אַז עֶר גֵייט קֶענֶען מְחַיֶּה זַיין זַיין טַאטֶע, אָבֶּער זַיין טַאטֶע אִיז מִיד גֶעוָוארְן און עֶר הָאט אַיינְגֶעדְרִימְלְט.

דֶער הֵיילִיגֶער אֲמוֹרָא אֲבִימִי אִיז גֶעשְׁטַאנֶען אַיינְגֶעבּוֹיגְן מִיט דִי גְלֶעזְל וואַסֶער נֶעבְּן זַיין הֵיילִיגֶער טַאטֶע, גְרֵייט אִים עֶס צוּ גֶעבְּן גְלַייךְ וֶוען עֶר וֶועט זִיךְ אוֹיפְוֶועקְן.

אִין יֶענֶע מִינוּטְן הָאט דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער אִים גֶעהָאלְפְן און עֶס אִיז אִים פַּארְעֶנְטְפֶערְט גֶעוָוארְן דִי קַשְׁיָא וָואס עֶר הָאט זִיךְ אַזוֹי לַאנְג גֶעמוּטְשֶׁעט צוּ פַארְשְׁטֵיין.

***

"לוֹיף אִין גֶעשֶׁעפְט קוֹיפְן אוֹיל" הָאט שֵׁיינְדִי'ס מַאמֶע אִיר גֶעזָאגְט. שֵׁיינְדִי אִיז שְׁנֶעל גֶעלָאפְן אִין גֶעשֶׁעפְט.

וֶוען זִי אִיז אָנְגֶעקוּמֶען צוּ בַּאצָאלְן הָאט זִי גֶעזֶען פַאר זִיךְ פִיל מֶענְטְשְׁן מִיט אָנְגֶעפִילְטֶע וֶועגֶעלֶער.

שֵׁיינְדִי הָאט זִיךְ אוֹיפְגֶעפִירְט מִיט דֶּרֶךְ אֶרֶץ און זִיךְ נִישְׁט אַרַיינְגֶעשְׁטוּפְּט אִין דִי רֵייע, זִי הָאט שְׁטִילֶערְהֵייט גֶעבֶּעטְן דֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן, "הֵיילִיגֶער בַּאשֶׁעפֶער הֶעלְף אִיךְ זָאל שְׁנֶעל קֶענֶען בַּאצָאלְן און אַהֵיים בְּרֶענְגֶען דִי אוֹיל פַאר מַיין מַאמֶע". עֶס הָאט גֶענוּמֶען אַבִּיסְל לַאנְג בִּיז זִי הָאט גֶעקֶענְט בַּאצָאלְן און וֶוען זִי אִיז אַהֵיים הָאט זִי גֶעשְׁמֶעקְט אַז דִי קִיךְ אִיז שׁוֹין אִין אוֹיוְון.

"אִיךְ הָאבּ גֶעבָּארְגְט אַבִּיסְל אוֹיל פוּן דִי שְׁכֵנָה כְּדֵי דִי קִיךְ זָאל נִישְׁט צוּפַאלְן", הָאט אִיר מַאמֶע דֶערְצֵיילְט. "פִיל אָן אַ גְלֶעזְל מִיט אוֹיל און טְרָאג עֶס צוּרִיק צוּ זִיי".

שֵׁיינְדִי הָאט זִיךְ גֶעפְרֵיידְט אַז זִי קֶען נָאכְאַמָאל פָאלְגְן און הֶעלְפְן אִיר מַאמֶע, אֲפִילוּ זִי הָאט גֶעוָואלְט בְּרֶענְגֶען דִי אוֹיל פַאר דִי קִיךְ און הֶעלְפְן אִיר מַאמֶע עֶס מַאכְן, וֵוייסְט זִי אָבֶּער אַז דִי מִצְוָה בְּלַייבְּט אִירֶע און יֶעצְט קֶען זִי אַרַיינְכַאפְּן נָאךְ אַ מִצְוָה פוּן הֶעלְפְן אִיר מַאמֶע מִיט צוּרִיק גֶעבְּן דִי אוֹיל פַאר דִי שְׁכֵנָה. וִוי אַזוֹי וֶועל אִיךְ הַיינְט פָאלְגְן, הֶעלְפְן און מְכַבֵּד זַיין מַיין טַאטֶע און מַיין מַאמֶע?

# מִשְׁפַּחַת גְלִיק

## כאפט א בליק, ביי משפחת גליק.

מענְדִי דֶערְצֵיילְט:

שִׂישׂוּ וְשִׂמְחוּ בְּשִׂמְחַת הַתּוֹרָה... מַיינֶע פִּיס הָאבְּן זִיךְ גֶעבּוֹיגְן צוּם טַאקְט פוּן דִי לֶעבֶּעדִיגֶע מוּזִיק.

עֶנְדְלִיךְ אִיז אָנְגֶעקוּמֶען דִי אוֹיסְגֶעוַוארְטֶעטֶע נַאכְט וֶוען מֶען פִּירְט אַרַיין אִין בֵּית הַמֶּדְרָשׁ דִי הֵיילִיגֶע סֵפֶר תּוֹרָה, וָואס מַיין טַאטֶע - דֶער סוֹפֵר - הָאט גֶעהַאט דִי זְכִיָּ' צוּ שְׁרַייבְּן...

עֶס אִיז אַן עֶרְשְׁטֶע מָאל וָואס מַיין טַאטֶע הָאט גֶעשְׁרִיבְּן אַ סֵפֶר תּוֹרָה און דִי גַאנְצֶע מִשְׁפָּחָה הָאט עֶס מִיטְגֶעלֶעבְּט.

יֶעצְט בִּין אִיךְ דָא מִיט אַ פַּאקְל אִין הַאנְט, שַׁבָּת'דִיג אָנְגֶעטוּן, און מַיינֶע פִּיס טַאנְצְן וִוי פוּן זִיךְ אַלֵיין.

פְּלוּצְלוּנְג הָאבּ אִיךְ זִיךְ גֶעכַאפְּט - 'וואוּ אִיז וֶועלְוֶועלֶע?' אִיךְ הָאבּ אִים גֶעזוּכְט מִיט מַיינֶע אוֹיגְן און אִים נִישְׁט גֶעפוּנֶען. טַאטִי אִיז נֶעבְּן אָדֶער אוּנְטֶער דִי חוּפָּה, עֶר טַאנְצְט נֶעבְּן דִי הֵיילִיגֶע נֵייעֶ סֵפֶר תּוֹרָה, און מַאמִי הָאט מִיר גֶעזָאגְט צוּ הַאלְטְן אַן אוֹיג אוֹיף וֶועלְוֶועלֶע, עֶר זָאל זִיךְ חָלִילָה נִישְׁט פַארְלִירְן אִין דֶעם פְּלֵייץ פוּן מֶענְטְשְׁן, פַּאקְלֶען, און בְּלִינְקֶענְדִיגֶע לֶעמְפֶּעלֶעךְ. אִיךְ דַארְף אִים גֵיין זוּכְן, אָבֶּער אִיךְ וִויל נִישְׁט גֵיין אַלֵיין, וַוייל אִיךְ הָאבּ מוֹרָא אַז אִיךְ אַלֵיין קֶען זִיךְ פַארְלִירְן אִין דֶעם גְרוֹיסְן הוּ הַא.

"אָהָ, דָנִיֵאל, דוּ בִּיסְט אוֹיךְ דָא? קֶענְסְט קוּמֶען מִיט מִיר זוּכְן מַיין בְּרוּדֶער?" - הָאבּ אִיךְ גֶעפְרֶעגְט פוּן מַיין נָאנְטֶער חַבֶר.

"אַוַודַאי, לָאמִיר צוּזַאמֶען זוּכְן".

מִיר הָאבְּן גֶעזוּכְט נֶעבְּן דִי חוּפָּה, נֶעבְּן דִי מוּזִיק, גֶעקוּקְט צְוִוישְׁן אַלֶע אִינְגְלֶעךְ, אָבֶער מִיר הָאבְּן אִים אִין עֶרְגֶעץ נִישְׁט גֶעזֶען.

"אֵייבֶּערְשְׁטֶער" - הָאבּ אִיךְ שְׁטִיל גֶעבֶּעטְן - "הֶעלְף אַז מֶען זָאל טְרֶעפְן מַיין זִיסֶער אָבֶער וִוילְדֶער בְּרוּדֶערְ'ל, ס'פַּאלְט מִיר נִישְׁט אֵיין אַוואוּ עֶר הָאט זִיךְ גֶעקֶענְט פַארְבְּלָאנְדְשֶׁען!"

"מֶענְדִי! מֶענְדִי!"

וֶוער שְׁרֵייט מַיין נָאמֶען? פוּן וואוּ קוּמְט דִי קוֹל? אִיךְ הָאבּ זִיךְ אַרוּמְגֶעקוּקְט אוֹיף אַלֶע זַייטְן און דַאן הָאבּ אִיךְ אִים גֶעזֶען.

וֶועלְוֶועלֶע אִיז גֶעשְׁטַאנֶען אוֹיף דִי צְוַוייגְן פוּן דִי הוֹיכֶע בּוֹים.

"קוּק וִוי הוֹיךְ אִיךְ בִּין, אִיךְ קֶען זֶען אַ - לֶ - ע - ס!"

"וֶועלְוֶועלֶע! - הָאבּ אִיךְ אִים אַרַאפְּגֶערוּפְן דֶערְשְׁרָאקְן - עֶס אִיז אַ סַכָּנָה, מֶען טָאר נִישְׁט קְרִיכְן אוֹיף בֵּיימֶער! קוּם שְׁנֶעל אַרָאפּ!"

"אָקֶעי, אִיךְ קוּם אַרָאפּ, אָבֶער אִיךְ הָאבּ גֶעוָואלְט זֶען גוּט!" הָאט וֶועלְוֶועלֶע גֶעקְלָאגְט אַרָאפְּטַאנְצְנְדִיג אוֹיף דִי בְּלוֹיעֶ קַאר מִיט אַ זֶעץ.

"וֶועלְוֶועלֶע! וָואס טוּסְטוּ, עֶס קֶען זִיךְ צֶעבְּרֶעכְן, און טַאטִי וֶועט דַארְפְן בַּאצָאלְן פַארְן אֵייגְנְטִימֶער פוּן דִי קַאר אַסַאךְ גֶעלְט, אוֹיף דִי גְרוֹיסֶע שָׁאדְן!"

אִיךְ בִּין גֶעוֶוען אוֹיפְגֶעבְּרוֹיזְט, אִיבֶּערְגֶעשְׁטְרֶענְגְט און... יָא, אוֹיךְ פַארְשֶׁעמְט. אִיךְ הָאבּ זִיךְ גֶעשֶׁעמְט פוּן אַלֶע מֶענְטְשְׁן וָואס הָאבְּן צוּגֶעזֶען דִי סְצֶענֶע, יֶעצְט וֶועלְן זֵיי מֵיינֶען אַז אִיךְ בִּין אוֹיךְ אַזַא וִוילְדֶער אוּמְפַארַאנְטְוָוארְטְלִיכֶער אִינְגְל, אַזוֹי וִוי מַיין בְּרוּדֶער.

'וֶוער הָאט דָאס אַלְץ צוּגֶעזֶען? אֶפְשָׁר דֶער מַדְרִיךְ פוּן קֶעמְפּ, און עֶר מֵיינְט שׁוֹין אַז אִיךְ גֵיי אִים אָפְּטוּן אַזֶעלְכֶע וִוילְדֶע שְׁטִיק אַ גַאנְץ זוּמֶער - אִיז מַיין פַאנְטַאזְיֶע גֶעלָאפְן - אֶפְשָׁר דֶער מְלַמֵד פוּן קוּמֶענְדִיגֶע יָאר טְרַאכְט דִי זֶעלְבֶּע זַאךְ? און אֶפְשָׁר לֵייבִּי - דֶער קֶענִיג פוּן קְלַאס - וֶועט שׁוֹין מָארְגְן הָאבְּן וָואס צוּ פַארְצֵיילְן פַאר אַלֶע אִינְגְלֶעךְ אַז "מֶענְדִי גְלִיק הָאט זִיךְ נִישְׁט אַן עֵצָה גֶעגֶעבְּן מִיט זַיין קְלֵיינֶער בְּרוּדֶער"... יֶעדֶער וֶועט לַאכְן...'

"מֶענְדִי, וָואס בִּיסְטוּ אַזוֹי פַארְטְרַאכְט?" דָנִיֵאל הָאט מִיר אוֹיפְגֶעוֶועקְט פוּן מַיינֶע פְלִיעֶנְדֶע פַאנְטַאזִיעֶס.

"אִיךְ שֶׁעם זִיךְ מִיט מַיין וִוילְדֶער בְּרוּדֶער" הָאבּ אִיךְ גֶעעֶנְטְפֶערְט אוֹיפְרִיכְטִיג.

"דוּ הָאסְט אִים גֶעהֵייסְן אַרוֹיפְקְרִיכְן אוֹיפְן בּוֹים? אַרָאפְּטַאנְצְן אוֹיפְן קַאר? - הָאט מִיר דָנִיֵאל גֶעפְרֶעגְט נָאךְ אַ קוּרְצֶע וַוייל פוּן שְׁוַוייגֶענִישׁ.

"וָואס עֶפֶּעס? - הָאבּ אִיךְ זִיךְ גֶעוואוּנְדֶערְט אוֹיף דִי אוּמְפַארְשְׁטֶענְדְלִיכֶע פְרַאגֶע - טְרַאכְסְט אַז אִיךְ גֵיי אִים הֵייסְן טוּן אַזֶעלְכֶע סַכָּנָה'דִיגֶע זַאכְן?"

"דוּ הָאסְט אִים בַּאשַׁאפְן?"

## ל. סאקס

נָאכְמָאל אַ מָאדְנֶע פְרַאגֶע, "נֵיין, נָאר דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער קֶען בַּאשַׁאפְן!"

"נוּ, אִיז וָואס הָאסְטוּ זִיךְ צוּ שֶׁעמֶען, דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער הָאט בַּאשַׁאפְן וֶועלְוֶועלֶע מִיט זַיין וִוילְדֶער נַאטוּר, אוּן דוּ מִיט דַיין רוּאִיגֶע נַאטוּר. דוּ הָאסְט אִים נִישְׁט גֶעהֵייסְן זַיין וִוילְד, אִיז וָואס הָאט עֶס מִיט דִיר? וָואס דַארְפְסְטוּ זִיךְ שֶׁעמֶען?" הָאט דָנִיֵּאל גֶעזָאגְט.

"גֶערֶעכְט, דָנִיֵּאל" - הָאבּ אִיךְ צוּגֶעשְׁטִימְט אוּן צוּגֶעלֵייגְט וָואס מַיין בַּאבֶּע זָאגְט אֵייבִּיג: 'שֶׁעמֶען דַארְף מֶען זִיךְ מִיט אַן עֲבֵירָה'.

"אִיךְ הָאבּ זִיךְ אַלֶעמָאל גֶעוואוּנְדֶערְט, וִויאַזוֹי יִשְׂרָאלִיק גֵייט אַרוּם מִיט זַיין נִישְׁט גֶעזוּנְטֶער בְּרוּדֶער, אִיךְ הָאבּ אִים אַלֶעמָאל גֶעשֶׁעצְט אַז עֶר שְׁטַארְקְט זִיךְ אוֹיף דִי בּוּשָׁה אוּן נֶעמְט אִים אַרוֹיס צְוִוישְׁן זַיינֶע חֲבֵרִים, יֶעצְט טְרַאכְט אִיךְ - הָאבּ אִיךְ מִיטְגֶעטֵיילְט מִיט דָנִיֵּאל - אַז וָואס דַארְף עֶר זִיךְ שֶׁעמֶען? עֶר הָאט אִים דָאךְ נִישְׁט בַּאשַׁאפְן מִיט זַיינֶע פֶעלֶער אוּן צוּרִיקְגֶעבְּלִיבְּנְקֵייט, עֶס הָאט גָארְנִישְׁט מִיט אִים! שְׁכּחַ דָנִיֵּאל פַארְן מִיר אוֹיפְקְלֶערְן אַזַא וִויכְטִיגֶע זַאךְ!"

"שְׁכּחַ אֵייבֶּערְשְׁטֶער - הָאבּ אִיךְ שְׁטִיל גֶעזָאגְט - אַז אִיךְ הָאבּ גֶעטְרָאפְן מַיין זִיסֶער בְּרוּדֶער, אוּן דוּ הֶערְסְט אוֹיס מַיינֶע תְּפִילוֹת".

"אֵייבֶּערְשְׁטֶער הֶעלְף - הָאבּ אִיךְ שׁוֹין אַרַיינְגֶעכַאפְּט נָאךְ אַ תְּפִלָּה, אַרַיינְשְׁלֵייכְנְדִיג זִיךְ אִינְאֵיינֶעם מִיט וֶועלְוֶועלֶע, צְוִוישְׁן דִי פִּיל אִינְגְלֶעךְ, צוּ מַמְשִׁיךְ זַיין טַאנְצְן - אַז אִיךְ זָאל זִיךְ נִישְׁט דַארְפְן שֶׁעמֶען מִיט עֲבֵירוֹת חַס וְשָׁלוֹם, נִישְׁט אוֹיף דִי וֶועלְט אוּן נִישְׁט אוֹיף דִי אַנְדֶער וֶועלְט".

אִיךְ הָאבּ פָארְגֶעזֶעצְט מִיט דִי פְרֵיילִיכֶע טֶענְץ: וְהִבְדִּילָנוּ מִן הַתּוֹעִים... וְלַעֲשׂוֹת רְצוֹנוֹ וּלְעָבְדוֹ בְּלֵבָב שָׁלֵם...

# קליין שטיין

שיקט אריין אייער אייגן געמאכטע קונצווערק צו:
845.379.1161
BRESLEVOFFICELIBERTY@GMAIL.COM

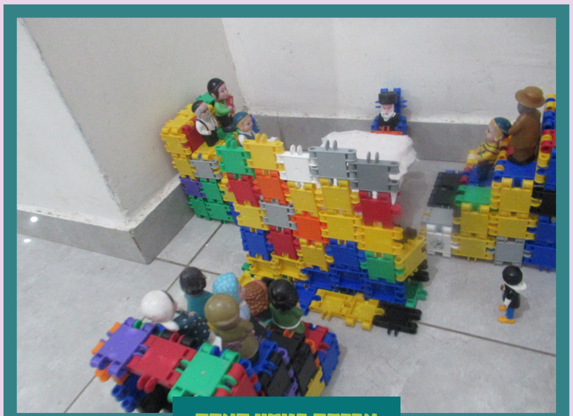
אברהם בנימין סאקס

מאיר מזרחי

שמעון לאנדא

מרדכי'לע אינדיג

אליעזר שלמה פיש

בית פיגא טבריה קלענער קלאס

גיטי סאקס

משפ' סאקס

# געשעענישן

אינערהאלב קהילת היכל הקודש ברסלב

אין א שמועס מיטן אדמיניסטראטער המוסדות מו"ה רפאל פורסט הי"ו

דער ראש ישיבה ביי הקמת מציבה פון א קרוב משפחה

וואכנאכט און ברית פון הילד דוב בן מו"ה אהרן קליטניק הי"ו

קרעדיט: שמעון פארטוגאל, אייזיק ראטה, יוסי פרערויא, שמואל בלעדי, יעקב פיש, שמעון פיש

שבע ברכות אין שטוב פונעם ראש ישיבה שליט"א פאר החתן מו"ה שמעון פיש הי"ו

די קינדער פארברענגען געשמאק אין מחנה אילן החיים

דער ראש ישיבה אין א שמועס מיט די בחורים

ביים זאגן ויתן לך מוצ"ש מיט די בחורים

א ל"ג בעומר טאג אין מחנה אש תוקד

אויפן וועג ארויף נאכן דף שיעור אין גן עדן התחתון

די ארבעט פאר די נייע סעפטיק סיסטעם

די בחורים לערנען און פארברענגען אין קעמפ

מען ארבעט פאר די פרישע פארקינג לאט ביים ביהמ״ד

די נייע טירן אינסטאלירט ביים ביהמ״ד

האלטער פאר די גליונות ארויפגעלייגט ביים
ביהמ״ד היכל הקודש אין בית שמש

שיעור דף גמרא דורכן דיין שליט״א אין שטעטל

מ'רעדט נישט אזוי צו טאטע מ'רעדט נישט אזוי צו טאטע
מ'רעדט נישט אזוי צו טאטע מ'רעדט נישט אזוי צו טאטע
מ'רעדט נישט אזוי צו טאטע מ'רעדט נישט אזוי צו טאטע
מ'רעדט נישט אזוי צו טאטע מ'רעדט נישט אזוי צו טאטע
מ'רעדט נישט אזוי צו טאטע מ'רעדט נישט אזוי צו טאטע
מ'רעדט נישט אזוי צו טאטע מ'רעדט נישט אזוי צו טאטע
מ'רעדט נישט אזוי צו טאטע מ'רעדט נישט אזוי צו טאטע
מ'רעדט נישט אזוי צו טאטע מ'רעדט נישט אזוי צו טאטע
מ'רעדט נישט אזוי צו טאטע מ'רעדט נישט אזוי צו טאטע
מ'רעדט נישט אזוי צו טאטע מ'רעדט נישט אזוי צו טאטע
מ'רעדט נישט אזוי צו טאטע מ'רעדט נישט אזוי צו טאטע
מ'רעדט נישט אזוי צו טאטע מ'רעדט נישט אזוי צו טאטע
מ'רעדט נישט אזוי צו טאטע מ'רעדט נישט אזוי צו טאטע
מ'רעדט נישט אזוי צו טאטע מ'רעדט נישט אזוי צו טאטע
מ'רעדט נישט אזוי צו טאטע מ'רעדט נישט אזוי צו טאטע
מ'רעדט נישט אזוי צו טאטע מ'רעדט נישט אזוי צו טאטע
מ'רעדט נישט אזוי צו טאטע מ'רעדט נישט אזוי צו טאטע
מ'רעדט נישט אזוי צו טאטע מ'רעדט נישט אזוי צו טאטע
מ'רעדט נישט אזוי צו טאטע מ'רעדט נישט אזוי צו טאטע
מ'רעדט נישט אזוי צו טאטע מ'רעדט נישט אזוי צו טאטע
מ'רעדט נישט אזוי צו טאטע מ'רעדט נישט אזוי צו טאטע
מ'רעדט נישט אזוי צו טאטע מ'רעדט נישט אזוי צו טאטע
מ'רעדט נישט אזוי צו טאטע מ'רעדט נישט אזוי צו טאטע
מ'רעדט נישט אזוי צו טאטע מ'רעדט נישט אזוי צו טאטע